

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen laitos

SUSANNA JUSSILA

Mistä on aikuisten kaukaiset Disneylandit tehty?

Thaimaan seksiturismi postkoloniaalin etuoikeustietoisien feminismin ja suomalaismiesten
nettikirjoitusten valossa

Kansainvälinen politiikka

Pro gradu -tutkielma

Elokuu 2011

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen laitos

JUSSILA SUSANNA: Mistä on aikuisten kaukaiset Disneylandit tehty? Thaimaan seksiturismi postkoloniaalin etuoikeustietoisesta feminismistä ja suomalaismiesten nettikirjoitusten valossa

Pro gradu –tutkielma, 114 s.

Kansainvälinen politiikka

Elokuu 2011

Pro gradu -tutkielmassani tutkin länsimaista ”kolmannen maailman maihin” suuntautuvaa seksiturismia postkoloniaalista etuoikeustietoisesta feminismistä käsin. Taloudellisen epätasa-arvon tai sukupuolen sijaan nostan tarkastelun keskiöön seksiturismissa vallitsevat, eurooppalaisen kolonisaation aikana luodut rodulliset valtasuhteet ja erityisesti länsimaisten seksituristien hegemonisen valkoisuuden sekä siihen kiinnittyvät etuoikeudet, jotka usein jäävät pimentoon seksiturismissa käydyssä tieteellisessä ja julkisessa keskustelussa. Käsitteet rotu ja valkoisuus kulkevatkin tutkielmassani käsi kädessä koloniaalisten valtasuhteiden, länsimaisen kulttuurin sekä länsimaisen hegemonisen tiedon kanssa. Kiinnittämällä huomiota hegemoniseen valkoisuuteen ja sen merkitykseen ihmisten välisissä kansainvälisissä suhteissa, annan samalla yksilöille roolin globaalien epätasa-arvoisten valtasuhteiden ylläpidossa.

Koska lähestymistapani on luonteeltaan monitieteellinen ja kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa varsin tuore, sovellan postkoloniaali feminististä etuoikeustietoista perspektiiviä kansainvälisiin suhteisiin yhdistämällä ajatuksen hegemonisesta valkoisuudesta ja sen syntyhistoriasta Cynthia Weberin (2010) käsitykseen tiedostamattomista ideologioista. Tutkielmassani esitän, että valkoisuus näyttäytyy kulttuurissamme vallitsevina tiedostamattomina ideologioina, joiden uskon vaikuttavan seksituristien ajattelu- ja toimintatapojen taustalla. Tarkemman tutkimuksen kohteena ovat suomalaisten seksituristien Thaimaan-matkat, joita tutkin Sihteeriopiston sivustolta löytyvän keskustelupalstan kirjoitusten valossa. Kyseisellä sivustolla suomalaismiehet jakavat kokemuksiaan Thaimaahan suuntautuvista seksimatkoistaan ja antavat vinkkejä toisilleen.

Stuart Hallin (1992, 1999) ajatuksiin nojaten, lähestyn miesten kirjoituksia rasistisina diskursseina, jotka uudelleentuottavat paitsi koloniaalisia valtasuhteita ja mielikuvaa eksoottisesta ”toisesta”, myös hegemonista valkoisuutta. Aineiston analyysissä puran keskustelupalstan sisältämiä rasistisia diskursseja osoittaen, miten ne ovat rakentuneet hegemonisen valkoisuuden normille (Dyer 2002a, 2002b). Sen sijaan, että lähestyisin kirjoituksia harkittuna vallankäyttönä tai ”toisen” tietoisena rodullistamisena argumentoin, tutkimusaineiston esimerkkejä hyväksi käyttäen, että kirjoitukset heijastavat ennen kaikkea valkoisuuden tiedostamattomia ideologioita, jotka ohjaavat kirjoittajien tapaa nähdä itsensä, muut sekä paikkansa maailmassa. Tutkielmani johtopäätöksenä onkin, että niin kauan kuin rodusta ja rasismista seksiturismissa vaietaan, ei seksituristien tarvitse tiedostaa saatikka kyseenalaistaa etuoikeutettua asemaansa. Tämän toteaminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että näkisin yksilön täysin vapaana vastuusta: Länsikeskeisessä kulttuurissamme sitä ei vain ole tarvinnut kohdata, mistä kertoo myös se hiljainen hyväksyntä, joka aikuisten kaukaisia Disneylandeja kohtaan vallitsee.

Sisällysluettelo

JOHDANTO	1
1. HUOMIO SEKSITURISMISTA SEKSITURISTEIHIN	3
1.1. ”Kolmannen maailman maihin” suuntautuvan seksiturismin erityispiirteet	4
1.2. Keitä he ovat?	7
1.3. Naiset seksituristeina: huomio sukupuolen sijasta rotuun	11
1.4. Miksi he matkustavat?	14
2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS	20
2.1. Monitieteellisyys ja työn paikantaminen kansainvälisiin suhteisiin	21
2.2. Postkoloniaali feminisismi	27
2.3. Etuoikeustietoinen positio ja sen soveltaminen kansainvälisten suhteiden tutkimukseen ..	31
2.4. Tutkimuksen kohteena valkoisuuden tiedostamattomat ideologiat	37
2.5. (Feministisen) postkoloniaalin teorian soveltaminen suomalaiseen kontekstiin	44
3. METODISIA KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA	46
3.1. Internetin ja sen keskustelufoorumien merkitys seksiturismille	47
3.2. Nettikeskustelut rasistisina diskursseina	50
3.3. Analyysin kohteena valkoisuuden representaatiot ja näkymätön valta	54
3.4. Valkoisen kategorian kritiikistä	57
4. SUOMALAISTEN SEKSITURISTIEN NETTIKIRJOITTELUN ANALYYSI	58
4.1. Tapaustutkimuksena suomalaisten seksimatkat Thaimaahan	58
4.2. Tutkimusaineiston esittely	61
4.3. Valkoisuuden paikantaminen rasistisista/koloniaalisista diskursseista	63
4.3.1. <i>Thai-naisten eksotisoiminen ja demonisoiminen</i>	64
4.3.2. <i>Evoluutiodiskurssi ja thai-naisten ”lapsellistaminen”</i>	73
4.3.3. <i>Muut valkoisuutta ja heteroseksuaalisuutta vahvistavat ”toiseuden” representaatiot</i>	80
4.4. Matkustusmotiivit valkoisuuden tiedostamattomien ideologioiden heijastajina	82
4.4.1. <i>Irti arjesta ThaiVaassa</i>	83
4.4.2. <i>Kulutustavaraa ja halpaa hupia</i>	88
4.4.3. <i>Autenttisuuden kaipuu</i>	92
4.5. Thaimaan seksiturismin arkipäiväisyyden kyseenalaistaminen	95
5. TIIVISTELMÄ, JOHTOPÄÄTÖKSET JA KESKUSTELUA	96
Lähdeluettelo	104

JOHDANTO

Törmättyäni lapsiseksiturismin vastaisiin kampanjoihin Costa Rican kaduilla, nähtyäni nuoria thaitttöjä isäni ikäisten seurassa Thaimaan Patong-beachilla, paikallisen rantapojan pujahtavan ulos saksalaisen naisturistin bungalowista Intian Goalla ja monta muuta ajattelemaan pakottanutta tapausta, en voi kuin ihmetellä seksituristien yllä yhä leijuvaa hiljaisuutta tai mikä vielä pahempaa – ilmiön hiljaista hyväksyntää. Etenkin suomalaisessa mediassa seksiturismista puhuttaessa huomio kiinnitetään useimmiten köyhyyden aiheuttamiin ongelmiin ja paikallisten kurjiin kohtaloihin¹. Silloin kun aihetta käsitellään seksituristien näkökulmasta, se näyttäytyy joko taloudellisen elintasokuilun mahdollistamana ”halpana hupina”² tai ”kypsien naisten”³ lomaromansseina, joskus jopa ”hyväntekeväisyytenä”⁴. Työssäni haluan lähteä selvittämään, miten tällaiset käsitykset ovat saaneet alkunsa.

Perinteisestä näkökulmasta poiketen, ja sukupuolen merkitystä tai globaaleja taloudellisia valtarakenteita vähättelemättä, minua kiinnostaa tutkia, mikä merkitys rodulla⁵, etenkin valkoisuudella sekä valkoisuudesta käsin tuotetuilla rodullisilla kuvastoilla on seksiturismille. Rodun käsite kattaa työssäni siis myös valkoisuuden, josta puhuessani en viittaa biologiseen kategoriaan tai ihonväriin vaan historiallisesti, sosiaalisesti, poliittisesti ja kulttuurisesti tuotettuun sosiaaliseen konstruktion sekä etuoikeutettuun positioon. (Rastas 2004, 97.) Teoreettisesta viitekehystäni, postkoloniaalista etuoikeustietoisesta feminismistä käsin, argumentoin, että valkoisuus näyttäytyy kulttuurissamme vallitsevana arkijärkenä tai Cynthia Weberiin (2010) viitaten tiedostamattomina ideologioina, ja sen mukanaan tuomat etuoikeudet ”luonnollisena” asian tilana. Tutkielmassani tarkoitus on purkaa näitä etuoikeutettuun asemaan perustuvia luonnollisilta tai itsestään selviltä vaikuttavia tekijöitä, joiden uskon vaikuttavan seksiturismin taustalla.

¹ Ks. Esim. 45-minuuttia ”Hyväksikäyttäjät hiekkarannoilla” -dokumentti, jossa uutisotsikosta huolimatta keskitytään lähinnä kysymykseen: Miten pitää kenialaiset lapset pois hiekkarannoilta? (<http://www.mtv3.fi/uutiset/45min/jaksot.shtml?980755>)

² Iltalehden reportaasi Pattayan seksiturismista. ”Ostettua rakkautta” (http://www.iltalehti.fi/uutiset/2010112612697631_uu.shtml)

³ MTV3 Studio55.fi: ”Naiset hurvittelevat ulkomailta maksullisten miesten kanssa – näin ilmiö eroaa miesten seksilomista” (<http://www.studio55.fi/mennaanmatkalle/artikkeli.shtml/1338479/naiset-hurvittelevat-ulkomailta-maksullisten-miesten-kanssa--nain-ilmio-eroaa-miesten-seksilomista>) Ks. myös ”Seiväsmatkojen salaisuus”, City-lehden selvitys naisten seksiturismista (<http://www.city.fi/artikkeli/Seiv%E4smatkojen+Salaisuus/1338/>)

⁴ MTV3 Studio55.fi: ”Tutkija: Miehet mieltävät seksilomat hyväntekeväisyydeksi” (<http://www.studio55.fi/mennaanmatkalle/artikkeli.shtml/1338478/tutkija-miehet-mieltavat-seksilomat-hyvantekevaisyysydeksi>)

⁵ Työssäni rotu ei merkitse biologista kategoriaa vaan se on ennen kaikkea sosiaalinen konstruktion (ks. esim. Rastas 2004, 97).

Tapaustutkimuksena toimii Thaimaan seksiturismi, jota tutkin Sihteeriopiston (www.sex.work.net) -sivustolta löytyvän Kaukoidän seksimatkailuun keskittyvän keskustelupalstan valossa. Kyseisellä sivustolla suomalaismiehet jakavat kokemuksiaan Thaimaahan suuntautuvista seksimatkoistaan sekä antavat vinkkejä toisilleen. Tutkimalla heidän omakohtaisia kirjoituksiaan pyrin kurkistamaan seksiturismin ”pinnan alle” asiakkaiden näkökulmasta. Analysoin muun muassa, miten miehet keskusteluissaan representoivat itseään ja ”toista” sekä minkälaisen itsestään selvinä otettujen diskursiivisten valtapositioiden varaan seksituristin – tässä tapauksessa valkoisen miehen⁶ – etuoikeutettu asema eron teon kautta rakentuu. Mikäli tutkimuskysymyksen haluaa ilmaista yhdellä lauseella, kysymys kuuluu: Miten valkoisuus tiedostamattomina ideologioina ilmenee suomalaismiesten Thaimaan seksiturismia koskevissa kirjoituksissa? Moralisoinnin tai kritisoinnin sijaan olen kiinnostunut niistä ajatusmalleista, joiden kautta ”toisuus” on tuotettu ja tuotetaan niin viehättävänä, että siitä on syntynyt miljoonabisnes. Lopputuloksena pyrin luomaan uudenlaisen etuoikeustietoisien, valkoisuuden ja valkoisuuden diskurssit huomioonottavan, näkökulman seksiturismiin.

Koska lähestymistapani on tieteenalallamme jos ei aivan uusi niin ainakin suhteellisen tuore, pyrin etenkin tutkielmani teoria- ja johtopäätösosiossa keskustelemaan myös muiden kansainvälisen politiikan teorioiden kanssa. Tutkielmani toisena tarkoituksena onkin esittää postkoloniaali feministisestä etuoikeustietoisesta positioista käsin johtamani teoria valkoisuudesta tiedostamattomina ideologioina siten, että sitä voisi soveltaa myös muiden kansainvälisen politiikan ilmiöiden tutkimukseen.

Tutkielma jakautuu viiteen lukuun. Ensimmäisessä esittelen ja problematisoin seksiturismia erityisesti länsimaisten seksituristien näkökulmasta. Toisessa luvussa tuon esiin teoreettisen viitekehykseni: Postkoloniaalin feminismin sekä hegemonisen valkoisuuden tiedostamattomina ideologioina. Pohdin myös teoreettisen lähestymistapani paikkaa ja sen merkitystä kansainvälisen politiikan tutkimukselle. Kolmannessa luvussa kiinnitän huomiota työn metodisiin kysymyksiin painottaen näkymättömän valkoisuuden tutkimuksen haasteita. Neljännessä esitän analyysin

⁶ Tutkimuskohteen painottaessa sukupuolen sijaan rodun ja valkoisuuden diskursseihin, voisi tutkimusjoukkona olla yhtä hyvin naiset seksituristeina. Kandidaatin tutkielmassani perehdyinkin naisten seksiturismiin postkoloniaali feministisestä näkökulmasta käsin. Vaikka teoreettinen viitekehykseni on huomattavasti syventynyt kandidaatin tutkielmasta, pätee sama lähestymistapa suurilta osin niin länsimaisten naisten kuin miesten harjoittaman seksiturismin tarkasteluun.

tutkimuskohteeksi valitusta suomalaisesta keskustelufoorumista. Viimeinen eli viides luku koostuu tiivistelmästä, jossa kokoan yhteen saadut tulokset ja pohdin työn teoreettisia ja metodisia kysymyksiä, tutkielman kirjoittamiseen liittyviä haasteita sekä jatkotutkimuksen mahdollisuuksia.

1. HUOMIO SEKSITURISMISTA SEKSITURISTEIHIN

Seksiturismia on tutkittu eri tieteenalojen, kuten turismin tutkimuksen, maantieteen, naistutkimuksen ja kansainvälisen politiikan sisällä ja erilaisista lähtökohdista käsin. Aikaisempaa seksiturismia koskevaa tutkimusta voisi jaotella esimerkiksi käytetyn teorian mukaan tai sen perusteella tarkastellaanko ilmiötä makro- vai mikrotason viitekehityksessä kuten Chris Ryan ja Michael Hall (2001) ovat esittäneet (Sirkkilä 2005, 81). Lisäksi seksiturismia käsittelevä tutkimus jakaantuu selkeisiin painopistealueisiin riippuen siitä, tutkitaanko niin sanotusti tarjontaa vai kysyntää, seksin myyjiä vai seksin ostajia, joista ensin mainittu on selkeästi kolutumpi tutkimusalue, tai kenties seksiturismin seurauksia paikallisväestölle.

Koska tämän tutkielman kiinnostuksen kohteena ovat seksituristit ja erityisesti länsimaisten seksituristien ajatusmaailma – tapaustutkimuksena suomalaisten seksituristien Thaimaa-aiheinen nettikirjoittelu – esittelen aikaisempaa tutkimusta siten, että se tarjoaisi välineitä seksituristien kulttuuristen ajattelu- ja käytöstapojen (tiedostamattomien ideologioiden) käsitteellistämiseen ja ymmärtämiseen. Aloitan problematisoimalla seksiturismin käsitteen nostaen esiin länsimaista ”kolmannen maailman maihin” suuntautuvan seksiturismin erityispiirteitä, jonka jälkeen siirryn tarkastelemaan itse seksituristeja, heidän sosiaalisia taustojaan sekä uskomuksiaan. Tapaustutkimuksen kontekstin silmällä pitäen käytän hyväksi etenkin O’Connell Davidsonin (1995) tutkimusta Thaimaahan matkailevista brittimiehistä. Sen pohjalta arvioin myös suomalaista prostituution asiakkaista ja seksituristeista käytyä keskustelua – tai pikemminkin sen puutetta. Toisessa alaluvussa esittelen naisten seksiturismista tehtyä tutkimusta. Huolimatta siitä että tutkielmani kohderyhmä ovat suomalaiset miehet, ei seksiturismi ole sukupuoleen sidottu ilmiö. Sukupuolen sijaan naisten seksiturismista tehty postkoloniaali feministinen tutkimus nostaa esiin ennen kaikkea sellaiset tekijät kuin luokka ja rotu, joista jälkimmäinen kiinnittyy keskusteluun valkoisuudesta. Lopuksi esittelen turismin tutkimuksen piirissä tehtyä turistien motiivien tutkimusta, jota kautta uskon saavani tärkeää tietoa – paitsi siitä, miksi he matkustavat – siitä, minkälaisen ajatustapojen ja uskomusten vaaran seksituristien ajatusmaailmat rakentuvat.

1.1. ”Kolmannen maailman maihin” suuntautuvan seksiturismin erityispiirteet

Matkustaminen vauraiden maiden sisällä ja niiden välillä ei oikeuta turistia ”vahingoittamaan tai auttamaan” paikallisväestöä, jonka kanssa he ovat tekemisissä, toisin kuin matkustaminen rikkaista köyhiin maihin. ”Kolmannessa maailmassa” jopa ”kolmannen luokan” amerikkalais- tai eurooppalaisturistit ovat kuninkaita ja kuningattaria. Huolimatta siitä, haaveilevatko he lomaromanssista, mahdollisuudesta anonyymiin seksiin, kaupallisen seksin edullisuudesta, 11-vuotiaiden tyttöjen raiskaamisesta tai ainoastaan ”hämärien” muukalaisten heihin kohdistamasta jatkuvasta imartelusta, heillä on tilaisuus toteuttaa unelmansa. Sellainen on Disneyland [...]. (Käännös minun.)⁷

Vaikka seksiturismia tapahtuu myös länsimaiden välillä ja eri valtioiden sisällä, olen halunnut rajata tutkimusaiheeni ainoastaan länsimaista ”kolmannen maailman maihin”⁸ suuntautuvaan seksiturismiin, ja tarkemmin ottaen sitä ylläpitäviin länsimaalaisiin, valkoisiin seksituristeihin. Tässä alaluvussa perustelen miksi.

Nykypäivänä seksiturismi on tuskin kenellekään kaukomailla matkustaneelle vieras ilmiö. Joissakin kohdemaissa prostituutiosektori näyttäisi olevan jopa matkailuvaltti, suusta suuhun tai näytöltä toiselle markkinoitu turistihoukutus. Ilmiön hiljaista hyväksyntää tukee se, ettei prostituutiota ole maailmanlaajuisesti kriminalisoitu (O’Connell Davidson 2005, 126). Siten prostituutiopalveluja on saanut myydä ja ostaa matkakohteesta riippuen varsin vapaasti ilman sen suurempia moraalisia rajoitteita. Ilmiön näennäisestä neutraaliudesta huolimatta seksiturismiin, niin kuin prostituutioon yleensä, liittyy myös kääntöpuolensa.

Ryan ja Hall ovat käsitteellistäneet seksiturismia kahden muuttujaulottuvuuden, vapaaehtoisen ja hyväksikäytön sekä ei-kaupallisen ja kaupallisen ulottuvuuden, kautta. Vapaaehtoisuuden he määrittelevät sen perusteella, kuinka selkeästi omasta tahdostaan käsin seksityöläinen työtään tekee. Kaupallisuudella he puolestaan viittaavat siihen, tekeekö seksityöläinen työtään ”rahasta” vai ”siksi että pitää siitä”. (Sirkkilä 2005, 81.) Tämä on vähintäänkin kiistanalainen näkemys ottaen

⁷ Travel between and within affluent countries does not equip the tourist with the power to ‘harm or help’ the local people with whom they come into contact, but travel from rich to poor countries does. In the ‘Third World’, even ‘third-rate’ American/European tourists are kings and queens, and whether they dream of holiday romance, or of ready opportunities for anonymous sex, or of affordable commercial sex, or of raping 11-year girls, or just being sweet-talked by a series of ‘dusky’ strangers, they are in a position to make their dreams come true. That’s Disneyland [...]. (O’Connell Davidson 2005, 135.)

⁸ Kirjoitan ”kolmannen maailman” lainausmerkkien sisään, tietoisena siitä, että käsite on paitsi yleistävä, se sisältää myös koloniaalisten valtasuhteiden uudelleentuottamisen riskin, jota postkoloniaali teoria on perinteisesti pyrkinyt välttämään. (ks. esim. Loomba 1998, 204.)

huomioon, että köyhissä maissa prostituutio voi olla naisille ainoa tarjolla oleva ansaitsemiskeino (ks. esim. Sirkkilä 2005, 83) jos ei suoranainen selviytymisstrategia (ks. esim. Penttinen 2004, 228). Kärjistetysti voisikin kysyä, kuinka moni ihminen ei haluaisi pysyä hengissä omasta tahdostaan?

Ero vapaaehtoisen ja ei-vapaaehtoisen tai pakotetun seksityön välillä onkin kuin veteen piirretty viiva. Yhtä häilyvä on ero naisten ja lasten prostituutiolla. (ks. esim. Pettman 1996, 199.) Maailmassa, jossa vallitsee materiaallinen ja taloudellinen epätasa-arvo, on mahdoton tehdä selkeää eroa kaupallisen tai oman edun tavoitteluun perustuvan seksin ja seksin sen itsensä vuoksi välille. Julia O'Connell Davidsonin mukaan näiden ääripäiden välillä vallitsee jatkumo: Toisessa päässä ovat sellaiset seksuaaliset kohtaamiset, joihin toinen osapuoli osallistuu vain, koska hänelle maksetaan tai hänet on pakotettu siihen; ja toisessa päässä ne, jotka syntyvät molemminpuolisesta rakkaudesta, himosta tai velvoitteesta. (O'Connell Davidson 2005, 56.) Oma kiinnostukseni seksiturismiin liikkuu ensimmäiseksi mainitun ääripään ja niin sanotun harmaan alueen välillä. Viittaan seksiturismilla tässä tutkielmassa loman aikana tapahtuviin maksullisiin seksuaalisiin palveluihin ja suhteisiin, joissa maksu voi tapahtua rahan lisäksi muun muassa lahjojen tai elämiseen liittyvien kustannusten muodossa.

Etenkin köyhien maiden seksiturismikohteille on ominaista vilkas epävirallinen sektori, jossa prostituoidun ja asiakkaan välinen suhde on avoin ja löyhästi määriteltävissä. (emt. 132.) Puhutaan avoimesti päättyvästä prostituutiosta (open-ended prostitution), joka on laajempi käsite kuin maksullinen seksi. Avoimesti päättyvä prostituutio voi tarkoittaa esimerkiksi eräänlaista lomanajaksi vuokrattua ”vaimoa” (Sirkkilä 2005, 85, ks. myös Cohen 1993, 160-162) tai pitkäaikaisempaa suhdetta, jossa toinen osapuoli tarjoaa seksuaalisten palvelujen ohella muun muassa kotitöitä ja kumppanuutta tiettyjä etuja vastaan. Prostituutio ei siis aina tarkoita järjestäytyntä ”x summa rahaa y palvelusta” -kaupallista vaihtoa, vaan se voi saada mitä moninaisimpia muotoja. (O'Connell Davidson 2005, 34.)

Huolimatta siitä, että rajaan ei-maksulliset seksisuhteet tutkimukseni ulkopuolelle en kiistä, etteikö lomamatkojen aikana syntyisi myös tasa-arvoon ja molemminpuolisiin tunteisiin perustuvia pitkäaikaisia parisuhteita⁹. Ne eivät kuitenkaan ole tämän tutkielman kohde. Rajaukseni taustalla vaikuttaa ajatus turistista paikalliseen nähden etuoikeutettuna maailmankansalaisena, joka on vapaa

⁹ Tästä esimerkkinä toimii muun muassa Hannu Sirkkilän (2005) väitöskirja ”Elättäjyyttä vai erotiikka. Miten suomalaiset miehet legitimoivat parisuhteensa thaimaalaisen naisen kanssa?”.

tulemaan ja lähtemään mielensä mukaan. Hannu Sirkkilän mukaan tilannetta kuvaa asetelma, jossa turisti on aktiivinen osapuoli, kun taas paikallinen seksityöläinen on niin sanotusti passiivinen ja ympäristöönsä sidottu: ”Thaimaa on tila, johon tässä tapauksessa suomalainen mies saapuu, menee, tulee ja lähtee. Thaimaalainen nainen taas on enemmän sidottu monin konfiguraation ulottuvuuksiin, erityisesti jos hän on baarityttö.” (Sirkkilä 2005, 72.) Tätä ajatusta vastaan jätän myös avioliittoon päätyvät suhteet, jotka saavat alkunsa loman aikana ja jatkuvat sen päätyttyä joko lomakohteessa tai turistin kotimaassa – ylittämällä siten turismille tyypillisen väliaikaisuuden – (ks. esim. Dann, 2004, 63), tutkielmani ulkopuolelle.

Seksiturismista puhuttaessa ei myöskään pidä unohtaa, että ilmiö on osa globaalia seksiteollisuutta, joka pitää sisällään myös laittomia talouden muotoja kuten alaikäisten kaupallisen seksuaalisen hyväksikäytön ja järjestäytyneen kansainvälisen rikollisuuden mukaan lukien naiskaupan. Globaalin seksikaupan onkin arvioitu olevan maailman kolmanneksi suurin kansainvälisen rikollisuuden muoto heti ase- ja huumekaupan jälkeen. (Keeler & Jyrkinen 1999, 6.) Elina Penttisen mukaan lailliset ja laittomat seksitalouden sektorit eivät ole erotettavissa toisistaan, vaan toimivat symbioosissa toinen toistaan tukien. (Penttinen 2004, 160-161.) Kansainväliseltä rikollisuudelta eivät ole turvassa edes sellaiset maat, joissa prostituutio on laillista ja valtion taholta säädeltyä. (Batsyukova 2007, 49.)

Lisäksi niin kutsuttuihin ”kolmannen maailman maihin” suuntautuvassa seksiturismissa taloudellinen kuilu turistien ja paikallisväestön välillä on valtava. Länsimaista kotoisin oleva työväenluokkainen turisti saattaa käyttää pakettimatkaansa yhtä paljon rahaa kuin valtaosa turistisektorilla työskentelevästä paikallisväestöstä ansaitsee vuodessa. (O’Connell Davidson 2005, 132,134.) Mutta kyse ei näyttäisi olevan ainoastaan edullisista hinnoista ja runsaasta tarjonnasta. Kiinnittämällä huomiota jo niihin kolonialismin ajoilta peräisin oleviin mielikuviin ”toisesta”, jotka ruokkivat ihmisten välisiä rotuun, etnisyyteen ja luokkaan perustuvia epätasa-arvoisia valtasuhteita, pyrin pääsemään sen etuoikeutetun aseman jäljille, josta käsin kyseiset mielikuvat on aikoinaan luotu, ja mistä käsin niitä yhä tänä päivänäkin uudelleen tuotetaan ja pidetään yllä. Tutkimuksen teoreettisena lähtökohtana, jonka esittelen tarkemmin luvussa 2., on siis ajatus siitä, että tiedostamattomat koloniaaliset ja rasistiset ideologiat elävät edelleen ja vaikuttavat myös seksiturismin taustalla.

1.2. Keitä he ovat?

Ensimmäiset seksituristeista tehdyt tutkimukset keskittyivät kehitysmaihin, erityisesti Kaakkois-Aasiaan matkaaviin länsimaalaisiin miesturisteihin, joiden katsottiin hyväksikäyttävän taloudelliselle ja patriarkaaliselle vallalle alisteisia naisuhreja. 1990-luvulta lähtien seksiturismia on ryhdytty tarkastelemaan yhä useammin kiinteänä osana turismiteollisuutta, jossa sukupuolten väliset suhteet ovat jatkuvassa muutoksessa. Tämän laajemman viitekehyksen ansiosta huomio on kiinnittynyt yhä useammin myös naisiin seksituristeina. (Phillips 2008, 201.) Esittelen naisten seksiturismista tehtyä tutkimusta seuraavassa alaluvussa. Aloitan kuitenkin miehistä ja Thaimaasta, jotka muodostuvat tapaustutkimukseni kontekstin.

Rothen (1997) mukaan tutkimukset Thaimaahan kaupallisen seksin takia matkustavien miesten motiiveista ja sosiaalisista taustoista ovat osoittaneet, ettei sosiaalisesti määrättyä seksituristin prototyyppiä ole olemassa, vaan seksiturismia harrastavat kaikenlaisiin sosiaaliryhmiin kuuluvat miehet. (Sirkkilä 2005, 82.) Esimerkiksi Julia O'Connell Davidson on tutkinut Thaimaahan matkustaneiden brittiläisten seksituristien motiiveja, asenteita ja käytöstä. Hän tyypittelee miehet kolmeen eri ryhmään: ”machomiehiin”, ”keskivertomiehiin” ja ”kosmopoliitteihin”. (O'Connell Davidson 1995, 43-44.)

”Machomiehet” (”macho lads”) ovat useimmiten parikymppisiä, kolmen-neljän hengen poikaporukassa liikkuvia omatoimimatkailijoita, joille Pattaya symboloi eksoottista huvipuistoa moottoripyörineen, olutubeineen, go-go baareineen ja muine huvituksineen mukaan lukien thaimaalaisine ilolintuineen (”dolly birds”), joita ”machomies” haluaa kaataa mahdollisimman monta. Suurin osa kyseisen ryhmän jäsenistä kertoi käyttävänsä prostituutiopalveluja kotimaassaan joko säännöllisesti tai satunnaisesti, osan ostaessa seksiä ainoastaan Thaimaassa oloaikanaan. (emt, 43.)

Toinen O'Connell Davidsonin identifioima ryhmä muodostuu etenkin pakettimatkoja suosivista ”keskivertomiehistä” (”Mr. Averages”), jotka ovat useimmiten ”machomiehiä” vanhempia, monet heistä eronneita tai leskiä. ”Keskivertomiesten” ammattitaustat vaihtelivat duunareista itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja keskitason johtoportaan, mutta kaikki korostivat olevansa ”tavallisia

miehiä”. Naisten ja seksikokemusten lukumäärää tärkeämpää ”keskivertomiehelle” on luoda jonkinlainen romanttinen tai tunnepitoinen suhde paikalliseen naiseen/naisiin. Kyseisen ryhmän jäsenet kuvailivat Thaimaata ”fantasiasaareksi” ja suurimman osan ajasta he viettivät thai-nainen kainalossaan. Valtaosa ”keskivertomiehistä” ei ollut koskaan käyttänyt prostituutiopalveluja kotimaassaan eivätkä he mieltäneet itseään prostituutiopalvelujen käyttäjiksi edes Thaimaassa. (emt, 44.)

Siinä missä ”macho- ja keskivertomiesten” käyttäytymistä voisi vielä selittää alhaisella koulutustasolla, ottaen huomioon miesten nuoren iän sekä sijoittumisen alempaan keskiluokkaan, kolmas ryhmä koostuu O’Connell Davidsonin mukaan maailmaa nähneistä ”kosmopoliiteista” (”Cosmopolitan men”). Heistä valtaosa on Thaimaassa työmatkalla ja käyttää prostituutiopalveluita rentoutumismielessä. ”Kosmopoliitit” tekevät selvän pesäeron ”macho- ja keskivertomiesten” kaltaisiin maanmiehiinsä, eivätkä pidä itseään seksituristeina. Useat haastatelluista ”kosmopoliiteista” myönsivät, etteivät he käyttäisi prostituutiopalveluja missään muualla maailmassa.

Kuten O’Connell Davidsonin tyyppittely osoittaa, eivät seksitulistit muodosta yhtenäistä ryhmää: iän ja sosiaalisen luokkataustan lisäksi miesten suhtautuminen itseensä prostituutiopalvelujen ostajana vaihtelee. Jokaista edellä esitettyä ryhmää yhdisti kuitenkin jossain määrin seuraavat kolme syytä käyttää kaupallisia seksipalveluja Thaimaassa: 1) Kaupallisen seksin edullisuus ja runsas tarjonta, 2) prostituoidun ja asiakkaan suhteen epävirallinen luonne, joka tekee seksin ostosta houkuttelevaa ja ainutlaatuista asiakkaan kotimaahan tai muihin Euroopan maihin verrattuna sekä 3) maskuliinisen itsetunnon kohottaminen, mikä kontekstin huomioon ottaen sisältää tiettyjä rodullisia ja seksuaalisia erityispiirteitä. (emt, 44.) Kaikki haastateltavat korostivat etenkin ensimmäistä tekijää. Thaimaassa he saivat elää kuin ”kuninkaat” tai ”playboyt” valiten mieleisensä naisen tuhansien maailman kauniimpien naisten joukosta. Myös prostituution epävirallinen luonne osoittautui miesten puheissa merkittäväksi: Vaikka suurin osa ostaa seksuaalisia palveluita kuin mitä tahansa hyödykkeitä, he suosivat vapaasti solmittavia suhteita liiksi säädellyn tai markkinamaisen palvelun sijaan. O’Connell Davidsonin mukaan seksin ostajat muistuttavatkin kapitalistista työnantajaa, joka haluaa lojaalin ja aina tarpeen tullen käytettävissä olevan, täydellisesti sitoutuneen, alaisen. Toisaalta Thaimaan prostituutiosektorin epävirallisesta luonteesta johtuen palvelujen hinta (hieromalaitoksia ja muita ”pikapalveluita” lukuun ottamatta) on useimmiten avoin ja asiakkaan itsensä päätettävissä, mikä antaa asiakkaalle mahdollisuuden unohtaa suhteen kaupallisen luonteen ja ajatella itseään

jonakin muuna kuin maksullisen seksin ostajana. Usein tähän liittyy toive tuntea itsensä halutuksi ja sitä kautta maskuliinisen itsetunnon kohottaminen. (emt, 45-51.)¹⁰

Heteroseksuaalisen maskuliinisuuden ohella O'Connell Davidson havaitsi brittituristien rakentavan kaupallisten seksuaalisten suhteiden kautta positiivista mielikuvaa itsestään valkoisena miehenä. Tämä tapahtui kahdella tapaa. Yhtäältä tekemällä eroa eurooppalaisten ja erityisesti arabimiesten välille, joista jälkimmäisiä thai-naisten sanottiin inhoavan. Haastateltavien mukaan thai-naiset pitävät arabimiehiä muun muassa väkivaltaisina, pettureina, likaisina, haisevina ja seksuaalisuudeltaan arveluttavina. Sen sijaan he suosivat eurooppalaisia ja heidän valkoista ihonväriään. Haastateltavat viittasivat toistuvista thai-naisten viehättyvän valkoisista miehistä, jotka kohtelevat heitä paremmin kuin arabit tai omat maanmiehensä. Naisten jopa katsottiin haluavan itse olla valkoisia. O'Connell Davidson huomauttaa nykyajan brittituristien uskomusten thai-naisista muistattavan erehdyttävästi 1800-luvun siirtomaavallan aikaisia uskomuksia mustista karibialaisnaisista, joiden nähtiin ylenkatsovan maanmiehiänsä ja valitsevan mieluummin valkoisen miehen, vaikka sen katsottiin symboloivan moraalista alennustilaa. Toisaalta, valkoista maskuliinista identiteettiä rakennettiin miesten puheissa myös suhteessa eksoottiseen ”toiseen”: Erilaiset arvot ja ajatusmaailman omaaviin thai-naisiin, jotka nähtiin valkoista naista tunteellisempina, lojaalimpina, viattomampina ja luonnollisempina naisina. Myös heidän kauneutensa, siroutensa ja pienuutensa saivat miehiltä ylistystä. (emt, 55-56.)

Yllä esitellyn kaltaista, seksituristeja tyypittelevää tutkimusta ei ole tehty Thaimaahan matkaavista suomalaisista seksituristeista. Sen sijaan prostituution asiakkaita Suomessa käsittelevän *Who's buying? The clients of prostitution* -julkaisun mukaan kaupallisia seksipalveluja käyttävät niin sanotusti ”tavalliset miehet” sosioekonomisesta luokasta riippumatta. Johanna Lammi-Taskulan esittelemässä vuodelta 1995 peräisin olevassa empiirisessä tutkimuksessa (*Habitus study: 110 questions on lifestyle and consumption habits*) kerrotaan myös, että suomalainen mies on prostituution asiakas yli kolme kertaa todennäköisemmin ulkomailla kuin Suomessa: 10% miehistä kertoi maksaneensa prostituutiopalveluista ulkomailla, 3% Suomessa. (Lammi-Taskula 1999, 85, 87.) Suomalaisten seksielämää kartoittaneiden tutkimusten (1992 ja 1999) mukaan seksin ostaminen lisääntyi miesten osalta 14%:iin vuosikymmenen loppuun mennessä, suurin osa siitä oli tapahtunut ulkomailla. (Marttila 2006, 32.) Vaikka 1995 vuodelta peräisin oleva tutkimus on

¹⁰ Toisaalta esim. E. Cohen on katsonut länsimaalaisten seksituristien suosivan avoimesti päättyvää prostituutiota, sillä he haluavat puhtaan kaupallisuuden sijasta tunteille perustuvan suhteen. (Sirkkilä 2005, 85.)

auttamatta vanhentunut eivätkä luvut enää pitäne paikkansa, on edellä mainittu yksityiskohta tutkimusaiheeni kannalta merkittävä. Sen lisäksi, että prostituutiopalvelujen käyttö näyttäisi olevan huomattavasti suositumpaa ulkomailla, luvusta voi päätellä myös, että seksituristien joukko on kotimaassaan kaupallisia seksuaalisia palveluita käyttäviin miehiin ja heidän motiiveihinsa verrattuna kirjavampi.

Samaisessa julkaisussa kummastellaan myös prostituution asiakkaiden ympärillä vuodesta toiseen vallitsevaa hiljaisuutta sekä seksin ostajien näkymättömyyttä. Johdannossaan Merja-Maaria Turunen esittää kysymyksen, joka on vielä vuosikymmenen jälkeenkin ajankohtainen: ”Voisiko olla, että yhteiskuntamme pelkää sellaista tietoa, tietoa joka haastaisi tietämättömyyden?”¹¹ (Käännös minun.) Suomalaista prostituutiokeskustelua tutkineen Anna-Maria Marttilan mukaan seksin ostajat ja seksikaupan sukupuolittuneet rakenteet jäävät suomalaisessa yhteiskuntapoliittisessa keskustelussa edelleen pimentoon. Sen sijaan huomion kohteena ovat ennen kaikkea naisprostituoidut ja naiskaupan uhrin. (Marttila 2006, 32.) Hänen mukaansa miesten näkymättömyys niin prostituutiokeskustelussa, lainsäädännössä kuin valtaviiran prostituutiotutkimuksessakin viestii olemassa olevista valtapositiosta. (emt, 33.)

Marttilan mukaan Suomesta Venäjälle, Baltian maihin ja Kaukoitään nyky muodossaan suuntautuvaa seksiturismia tukevat taloudellisten tekijöiden lisäksi kulttuuriset ja historialliset myytit sekä niitä ylläpitävät mediarepresentaatiot, joista esimerkkinä hän mainitsee suomalaisissa joukkoviestimissä usein esiintyvän ”itäprostituoidun” tai ”itätytön” käsitteen (ks. myös Penttilä 2004). Stereotypiaa venäläisnaisesta suomalaisnaista naisellisempänä ja intohimoisempänä käytetään hyväksi houkutellessa asiakkaita seksin ostoon. Itäiset naapurimaamme näyttäisivätkin merkitsevän seksituristeille ”villia itää”, etnoseksuaalista tilaa, missä vallitsee paitsi erilainen arvojärjestelmä ja käytännöt, myös perinteinen sukupuolijako. Tilassa, jossa miehet ovat edelleen miehiä ja naiset naisia, voi harjoittaa ideaalia ”tosimieheyttä” samalla kun se tarjoaa pakopaikan tasa-arvoyhteiskunnan miehille asettamista haasteista ja mahdollistaa itsensä toteuttamisen: Myös sellaisten puolien, jotka kotimaassa saatettaisiin nähdä moraalisesti tuomittavina. (Marttila 2006, 34-35, 38-39.) Sari Näre, joka on tutkinut suomalaisten seksibaarien asiakkaita ja kotimaisen seksiteollisuuden kasvua 1990-luvulla, näkeekin seksimarkkinat osana sukupuolten välistä valtataistelua siis jonkinlaisena vastaiskunnan suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvoistumiseen ja

¹¹ Could it be that our community is afraid of such information, information that would challenge ignorance? (Turunen 1999, 3.)

sukupuolikulttuurin muutokseen, jonka johdosta naisten seksuaalisuutta säätelevät normit ovat löyhentyneet ja seksuaalinen nautinnonhaku on mahdollistunut myös naisille. (Näre 1999, 30.)

Vaikka Marttilan artikkeli keskittyy pääosin Venäjän, Viron ja Baltian maiden seksiturismiin ja Näre kirjoittaa kotimaisten seksipalvelujen käyttäjistä, heidän havaintonsa vastaavat O’Connell Davidsonin tutkimusta brittiläisistä seksituriisteista: Hintojen edullisuus, etniseen ”toiseen” kohdistuvat mielikuvat ja fantasiat sekä maskuliinisen itsetunnon kohottaminen liikuttanevat myös Thaimaahan matkustavia suomalaisia seksituriisteja.

Niin ikään ”itätyttöihin” kohdistuneita mielikuvia tutkinut Penttinen nostaa kuitenkin esiin tutkielmani kannalta mielenkiintoisimman kysymyksen: ”Minkälainen mielikuviutus luo tämän seksimarkkinoiden etnisoidun seksiobjektin?”¹² (Käännös minun.) (Penttinen 2004, 180.) Penttisen tarkastellessa kysymystä maailmantalouden globalisaation ja sen tuottamien sukupuolittuneiden ja rodullistuneiden valtapositioiden näkökulmasta itse tulen lähestymään sitä postkoloniaalin feminismiin kautta keskittyen hegemoniseen valkoisuuteen kolonisaatioon kiinnittyvänä valtapositioidena ja tuon mielikuviutuksen alkulähteenä. Vaikka seksiä ostavat ja sen perässä matkustavat yhä lisääntyvässä määrin myös naiset ovat ilmiön rodullistuneet rakenteet jääneet suomalaisessa niin prostituutiota kuin seksiturismia koskevassa keskustelussa toissijaisiksi tai ne on niin sanotusti ”otettu annettuina”. Silloin kun rodusta tai etnisyydestä puhutaan, sillä viitataan ainoastaan nais- tai miesprostituutujen etniseen alkuperään ja sitä koskeviin puhe- ja esitystapoihin; kun taas suomalainen asiakas näyttäytyy rodullisesti tai etnisesti neutraalina – osti hän seksiä sitten kotimaassaan tai ulkomailla. Myös tässä on kyse valtapositiosta, johon tutkielmani tulee pureutumaan.

1.3. Naiset seksituriisteina: huomio sukupuolen sijasta rotuun

Nykyaikainen globaali turismiteollisuus ei ole syntynyt eristyksissä historiallisista matkustuksen muodoista, kuten valtion komennuksista, sotilaallisista operaatioista ja tieteellisistä tutkimusmatkoista, joissa miehillä ja naisilla oli varsin erilainen rooli¹³. Enloen mukaan globaalin turismiteollisuuden taustalla vaikuttavat edelleen samat maskuliiniset mielikuvat seikkailusta,

¹² What kind of imagination creates this ethnicized sex object for the sex market? (Penttinen 2004, 167.)

¹³ Siinä missä maskuliinisuus on symboloinut vapautta matkustaa, on feminiinisyys perinteisesti liitetty kotiympäristössä pysyttämiseen. (ibid.)

huvista ja eksotiikasta. (Enloe 1989, 20-23, ks. myös Craik 2004.) Sen sijaan vapaus matkustaa ei ole enää sukupuoleen sidottu etuoikeus – kuten ei seksin ostokaan. Seksiturismiteollisuus avautui naisturisteille 1960-luvulla, jolloin pohjoismaalaiset, brittiläiset ja saksalaiset naiset ryhtyivät matkustamaan muihin Euroopan maihin, erityisesti Italiaan, Espanjaan ja Kreikkaan, muodostaakseen situationaalisia¹⁴ seksisuhteita paikallisten miesten kanssa. Massaturismin kehittyminen on mahdollistanut miesseuran perässä matkustamisen mitä kaukaisimpiin lomakohteisiin ja nykyään moni ”kolmannen maailman maihin” suuntaavista seksituristeista onkin naisia. (Phillips 2008, 201.) Omaksuvatko naiset siis yhä maskuliinisempia toiminta- ja käyttäytymistapoja kaupallisen seksin perässä matkustaessaan? Periaatteessa näinkin voisi argumentoida, sillä maskuliinisuuden käsite ei ole biologiaan sidottu (ks. esim. Väyrynen 2007, 142).¹⁵

Naisten seksiturismin yleistymisen herätti kuitenkin myös toisenlaista tieteellistä keskustelua ilmiön luonteesta. Etenkin postkoloniaalit feministit kokivat sukupuolen ja sukupuoli-identiteettien yksinkertaistavina kategorioina ilmiön ymmärtämiseen ja ryhtyivät tutkimaan muun muassa rodun, luokan ja kansallisuuden merkitystä seksiturismille. Naisten seksiturismista tehty tutkimus onkin laajentanut perinteistä näkemystä seksiturismin luonteesta. Rikkomalla sukupuolten vastakkainasettelun sekä nostamalla etenkin rotuun, etnisyyteen ja luokkaan perustuvat postkoloniaaliset valtasuhteet tarkastelun kohteeksi päästään mielestäni paremmin käsiksi seksiturismin taustalla vaikuttaviin monimuotoisiin valtahierarkioihin ja -positioihin kuin maskuliinisuuden käsitteen avulla. Seuraavaksi avaan lyhyesti naisten seksiturismista käytyä tieteellistä keskustelua, josta on apua myös oman tapaustutkimukseni tarkastelussa.

Naisten seksiturismista tehdyt tutkimukset ovat keskittyneet erityisesti Karibian alueelle (ks. esim. Kempadoo 2001, Sánchez Taylor 2001, Dahles 2002, Phillips 2008, Cabezas 2004) ja niitä on leimannut kaksijakoinen suhtautuminen seuraavaan kysymykseen: Käyttäytyvätkö naiset seksituristeina kuten miehet vai onko ilmiö pohjimmiltaan erilainen? (Jacobs 2009, 43). Toisten tutkijoiden mielestä seksiturismi tulisi nähdä sukupuolettomana ilmiönä huolimatta siitä, että mies- ja naisseksituristien käytännöissä on joitakin eroja. Toiset taas katsovat miesten harjoittaman

¹⁴ Oppermann (1999) viittaa situationaalisella seksiturismilla seksin oston tilannekohtaisuuteen ja siihen, ettei suurin osa seksituristeista pidä seksin ostoa pääasiallisena syynä matkustaa. (Sirkkilä 2005, 80.)

¹⁵ Esimerkiksi Paul Higate (2007), joka on tutkinut paikallisten naisten ja tyttöjen seksuaalista hyväksikäyttöä YK:n rauhanturvaoperaatioiden yhteydessä (alistavien) sosiaalisten maskuliinisuuksien näkökulmasta, argumentoi artikkelissaan *Peacekeepers, Masculinities, and Sexual Exploitation* kyseisen käsitteen soveltuvan myös seksituristien käytöksen tarkasteluun. (Higate 2007, 99-119.)

kaupallisen seksiturismin poikkeavan merkittävällä tavalla naisten käytännöistä ja viittaavat mieluummin ”romanssiturismiin”. (Jeffreys 2003, 223.)

Deborah Pruitt (1993) otti käyttöön ”romanssiturismin” käsitteen vastineeksi seksiturismille. Sen tarkoitus oli kuvailla paremmin naisturistien ja paikallisten miesten välisiä suhteita, jotka useimmiten kestivät pitkään ja niihin liittyi toivo tai ajatus vakaan parisuhteen perustamisesta. (Dahles 2002, 181.) ”Romanssiturismia” on perusteltu myös naisten marginaalisella osuudella suhteessa miespuolisiin seksituristeihin. Esimerkiksi Sheila Jeffreys, joka määrittelee lähestymistapansa radikaalifeministiseksi, katsoo, ettei naisia varten ole kehittynyt mittavaa prostituutiojärjestelmää, koska naisten seksiturismissa on kyse aivan jostakin muusta kuin kaupallisesta seksin ostosta. Jeffreys vertaa naisten kanssakäymistä karibialaisten rantapoikien kanssa romanttiseen lomamatkaan, jonka he voisivat yhtä hyvin viettää Ibizalla poikaystäviensä kanssa. Tämän hän perustaa ajatukselle siitä, että paikalliset miehet todella nauttivat seksuaalisesta kanssakäymisestä länsimaisten naisten kanssa. Sukupuolisesta hierarkiasta johtuen Jeffreys näkee naisturistin itse asiassa palvelevan paikallista miestä ja hänen seksuaalisia tarpeitaan. Tästä näkökulmasta käsin paikallinen mies säilyttää kontrollin suhteessa länsimaiseen naiseen aivan kuin he tekevät kenen tahansa naisen kanssa. Jeffreys siis uskoo sekä miespuolisten seksituristien että paikallisten rantapoikien hyötyvän seksuaalisesta kanssakäymisestäään naisten kanssa, sillä se pönkittää heidän maskuliinisuuttaan ja ylivaltaista asemaansa. Sen sijaan naisille samanlainen vaikutus ei hänen mielestään ole mahdollista. (Jeffreys 2003, 227-231.) Radikaalifeministisetä näkökulmasta prostituutio näyttytyykin aina ja kaikkialla naisten alistamisena.

Muun muassa Kamala Kempadoo on kritisoinut Jeffreysin lähestymistapaa sen kapea-alaisuudesta ja yksinkertaistavuudesta. Kempadon mukaan Jeffreysin näkemys naisten ”romanssiturismista” edustaa hyvin essentialistista käsitystä miehistä ja naisista, missä naiset esitetään passiivisina, alistuvaisina ja elämänkumppania etsivinä romantikkoina; miehet puolestaan aktiivisina, tunteettomina ja omaa etua tavoittelevina hyväksikäyttäjinä. ”Romanssiturismin” käsite herättää myös kysymyksen määrittelijän positiosta. Kenen näkökulmasta kaupallinen seksuaalinen kanssakäyminen näyttytyy romanssina – länsimaalaisen turistin vai paikallisen prostituoidun? Kempadon tekemä haastattelututkimus Karibian alueen seksityöläisistä osoittaa, että he kokevat seksin myymisen ennen kaikkea työn muotona, tapana ansaita elantonsa. Sen sijaan seksistä maksavat turistit määrittelivät suhteensa mieluummin ”romansseiksi” kuin puhtaasti prostituutioksi. (Kempadoo 2001, 47, 57.)

Heidi Dahles puolestaan huomauttaa, etteivät paikalliset ”rantapojat” suinkaan aina hyödy seksuaalisesta kanssakäymisestään länsimaisten naisturistien kanssa (Dahles 2002, 191). Toisin kuin Jeffreys olettaa, karibialaiset ”rantapojat” joutuvat itse asiassa omaksumaan heille vieraan feminiinisenä pidetyn roolin saavuttaakseen naisten huomion. Ulospäin korostuneen maskuliinisilta ”machoilta” vaikuttavien miesten tulee myös käyttäytyä romanttiseen länsimaiseen tyyliin kuten kulkea kadulla käsi kädessä naisen kanssa, kuherrella, flirttailla julkisesti tai tanssia lähekkäin diskossa. Tämänkaltaiset tavat eivät kuulu paikallisiin sukupuolittuneisiin julkisen käyttäytymisen malleihin, mikä antaa heille huonon maineen paikallisten keskuudessa ja saattaa myöhemmin johtaa jopa naimattomuuteen ja yhteisöstä syrjäytymiseen. (emt, 192-193.) Paikallisten naisten prostituutioon on suhtauduttu vieläkin jyrkemmin. Naisen seksuaalista käyttäytymistä on perinteisesti arvioitu katolilaisten naiseuden kriteerien kautta. Siten avioliiton ulkopuoliset seksisuhteet ovat väistämättä leimanneet naisen huoraksi ja avioliittoon kelpaamattomaksi. (Kempadoo 2001, 52.)

Jacqueline Sánchez Taylor on myös muistuttanut, etteivät miespuoliset seksituristikkaan aina käyttäydy suoraviivaisen laskelmoidusti, vaan toisinaan miesten toimintatavat muistuttavat hyvin paljon naisturistien ”romanttista” käytöstä. Toisaalta myös naiset voivat käyttäytyä maskuliinisesti, saalistajan tavoin, ja jotkut heistä ovat halukkaita osallistumaan puhtaasti kaupallisiin seksisuhteisiin. Käytöksen ”romanttisuutta” tai maskuliinista suoraviivaisuutta tärkeämpää onkin tunnistaa, että paikallisten miesten ja turistinaisten, samoin kuin paikallisten naisten ja turistimiesten, väliset seksuaaliset suhteet perustuvat yleensä huomattavan epätasa-arvoisille taloudellisille, poliittisille ja rodullisille valtasuhteille. Usein heidän välillään on myös suuri ikäero. Nämä epäoikeudenmukaiset asetelmat vallitsevat huolimatta siitä, määrittelevätkö osapuolet suhteensa heteroseksuaaliseksi ”romanssiksi” vai eivät. (Sánchez Taylor 2001, 762.).¹⁶

1.4. Miksi he matkustavat?

¹⁶ ”Romanssiturismi” vs. seksiturismi -keskustelu voidaan liittää myös laajempaan, feminististen teorioiden välillä käytyyn keskusteluun patriarkaatin luonteesta. Radikaali feministinen lähestymistapa, johon myös ”romanssiturismin” käsite kiinnittyy, näkee patriarkaatin naisia universaalisesti alistavana instituutioina. Tästä näkökulmasta käsin naiset näyttävät yhtenäisenä, miehille alistaisena, kategoriana. Seksiturismi-diskurssi puolestaan huomioi sukupuolen ohella myös rodun, luokan ja kansallisuuden kaltaiset tekijät erilaisten alisteisten asemien rakentumisessa.

Kuten luvussa 2.1. toin esiin, seksituristit eivät muodosta yhtenäistä sosiaalista ryhmää vaan heidän kansallisuutensa, sukupuolensa, ikänsä, sosiaalinen luokkansa, ammattitaustansa ja jopa seksuaalinen suuntautuneisuutensa¹⁷ vaihtelevat. Vaikka jotkut heistä saattavat ostaa kaupallisia seksipalveluja myös kotimaassaan, suurin osa heittäytyy asiakkaaksi ainoastaan ulkomailla. Aiemmin esittelemäni tutkimuksen valossa loman aikaiset kaupalliset seksisuhteet eivät näyttäisi pelkistyvän yksinomaan tarjonnan runsauteen tai seksin oston helppouteen ulkomailla, vaan kyseessä on monimuotoisempi ja -mutkaisempi ilmiö. Pohtiessani erilaisia tapoja ymmärtää seksituristien käyttäytymistä ja heidän ajatusmaailmaansa sekä etsiessäni teoreettisia välineitä niiden käsitteellistämiseksi, törmäsin turismin tutkimuksen piirissä tehtyyn turistien motiivien tutkimukseen, joka linkittyy mielenkiintoisella tavalla tutkielmani tematiikkaan: Motiivien on sanottu ohjaavan turistin käytöstä, mikä puolestaan vaikuttaa suoraan turistin matkailukokemukseen (Williams 2004, 7-8). Motiiveja¹⁸, toisin sanoen niitä tarkoitusperiä, odotuksia tai päämääriä, joita turistit lomamatkoihinsa liittävät (Cohen 2004, 19), tutkimalla on pyritty vastaamaan kysymykseen: Miksi turistit matkustavat? (Crompton 2004, 85). Se luonnollisesti kiinnostaa myös minua etsiessäni vastausta kysymykseen: Mikä saa valkoiset, länsimaalaiset miehet (ja naiset) unelmoimaan eksoottisesta ”toisesta” ja matkustamaan seksuaalisten fantasioidensa perässä mitä kaukaisimpiin lomakohteisiin? Seuraavaksi teen katsauksen siihen, miten motiivien tutkimusta on sovellettu seksiturismin tutkimukseen kolmen toisesta poikkeavan kategorian avulla: Autenttisuuden etsintä, virkistäytyminen sekä kuluttaminen. Niistä kaksi ensimmäistä edustavat turismintutkija Erik Cohenin tekemän viisiportaisen turistityypittelyn¹⁹ ääripäitä, kolmas vie epäautenttisuuden tavoittelun pisimmälle ehdottaen, että turismista on tullut joillekin matkailijoille seksin kuluttamisen muoto. Huomautettakoon, että kyseiset kategoriat toimivat tutkielmassani vain analyttisinä työvälineinä, sillä todellisuudessa kenen tahansa yksittäisen matkailijan motiivit ja hänen tavoittelemansa kokemukset vaihtelevat elämän aikana, jopa yhden ja saman matkan aikana. (Cohen 2004, 7, 17, Dann 2004, 63.) Tästä huolimatta uskon motiivien tarkastelun tarjoavan entistä monipuolisemman kuvan seksiturismista nimenomaan asiakkaiden – ja kuten myöhemmin tulen argumentoimaan heidän tiedostamattomien ajattelutapojensa – näkökulmasta.

¹⁷ Craikin mukaan seksiturismista on tullut myös homoseksuaalisesti suuntautuneiden matkailijoiden huvia. Esimerkkinä hän mainitsee Sydneyssä, Australiassa vuosittain pidettävän ”Mardi Gras” festivaalin, joka houkuttelee seksuaalivähemmistöihin kuuluvia turisteja ympäri maailmaa. (Craik 2004, 50.)

¹⁸ Cohenin kirjoituksissa käsitteet motiivi (motive), motivaatio (motivation) ja tarkoitus (purpose) toimivat usein synonyymeinä. Toisinaan Cohen puhuu erilaisista matkustajatyypeistä, jotka hän näkee motiiveihin kiinnittyneinä. (Dann 2004, 62.)

¹⁹ Cohen jakaa turistit motiiviansa perusteella viiteen eri tyyppiin: 1) Virkistäytyjäturisti 2) Huvitteluturisti 3) Kokemushakuinen turisti 4) Kokeileva turisti ja 5) Eksistentiaalinen turisti. (Cohen 2004, 7.)

Turismin tutkija Dean MacCannellin mukaan turistit matkustavat ennen kaikkea tavoitellakseen autenttiseksi uskomiaan kokemuksia vastapainoksi modernin elämän epäaitoudelle ja pinnallisuudelle. (MacCannell 2004, 195.) Vaikka tällaisten kokemusten autenttisuus on kyseenalaista ottaen huomioon, että aidoiltakin vaikuttavat puitteet, tilanteet ja tunnelmat ovat useimmiten varta vasten turisteille luotuja kulisseeja, halu ”poiketa polulta” tai nähdä ja kokea paikallisten elämäntyyli on hänen mukaansa tärkein turistin liikkeellepaneva voima. (emt, 200, 203.)²⁰ Muun muassa Andrew Alan Johnson (2007) on soveltanut autenttisuuden etsinnän käsitettä Thaimaan seksiturismiin artikkelissaan *Authenticity, Tourism, and Self-discovery in Thailand: Self-creation and the Discerning Gaze of Trekkers and Old Hands*. Johnsonin tutkimus perustuu turismiaiheisiin mainoksiin ja kirjallisuuteen sekä Thaimaassa tehtyyn etnografiseen tutkimukseen länsimaalaisten turistien parissa. Johnsonin mukaan niin Thaimaan seksiturismi kuin vaellusretket Chiang-Main vuoristoheimojen asuinsijoille ovat keinoja, joilla valkoiset turistit pyrkivät saavuttamaan autenttisuuden tunteen ja liittämään sen osaksi itseään. Vuorovaikutus paikallisten kanssa, toisin sanoen itsensä peilaaminen ”toisen” kautta, toimii Johnsonin mukaan keinona vahvistaa omaa identiteettiään. Samalla matkustelu symboloi turisteille pakoa arjesta ja arkielämän velvoitteista. (Johnson 2007, 153-156.) Johnson huomauttaa, että tämänkaltainen ”toiseuden” harrastelu, joka usein ikuistetaan osaksi itseä esimerkiksi ottamalla matkatatuointi, ostamalla paikallisia koruja tai vaikkapa hankkimalla itselleen heimonimi, edellyttää subjektipositiota, joka on totaalisen merkkeamaton, tässä tapauksessa valkoisuutta. Länsimaalaiset turistit voivat vapaasti käydä maistelemassa autenttiseksi kuvittelemaansa elämää, nähdä maailmaa ja palata sitten vaivatta kotimaahansa. (emt, 162.) Vaikka pidän Johnsonin tapaa rinnastaa vaellusmatkailijat seksituristeihin vähintäänkin kyseenalaisena, etenkin kun olen itse kokenut Chiang-Main vuoristovaelluksen hieman erilaisesta perspektiivistä sisältäen muun muassa kiinnostuksen luontoon ja ulkoilmaurheiluun, tuo Johnson keskusteluun tärkeän tekijän: kysymyksen valkoisesta, etuoikeutetusta positiosta.

Seksiturismista itsensä toteuttamisen ja modernin yhteiskunnan paineista pakenemisen muotona kirjoittaa myös Jessica Jacobs (2009), jonka haastattelututkimus Egyptin Siinaissa käsittelee länsimaalaisia naisturisteja ja heidän seksuaalisia suhteitaan paikallisten miesten kanssa.

²⁰ Vaikka kyseistä jo 70-luvulta peräisin olevaa teoriaa on kritisoitu muun muassa vanhanaikaisuudesta ja selektiivisyydestä, ja sen soveltuvuus mitä moninaisimpiin nykymatkailun muotoihin on sittemmin kyseenalaistettu, näyttäisi autenttisuuden etsinnän ja joidenkin alati kasvavien matkailuilmiöiden (kuten kulttuuri-, etnisyyss-, ja perintökohdeturismin) välillä olevan merkittävä yhteys. (Williams 2004, 11, Cohen 2004, 3-4.)

Artikkelissaan *Have sex will travel: romantic "sex tourism" and women negotiating modernity in the Sinai*, Jacobs haluaa paitsi erottautua aikaisemmin esittelemästani "romanssiturismi" vs. seksiturismi keskustelusta, tuoda seksiturismin tutkimukseen maantieteellisen aspektin. Jacobsin tekemät haastattelut länsimaalaisten naisten parissa osoittavat, miten heidän seksuaaliset kohtaamisensa paikallisten miesten kanssa kiinnittyvät seksin/rakkauden kohteen lisäksi aikaan ja paikkaan sidottuihin maantieteellisiin mielikuviin. Paikallinen "miesystävä" ei symboloi naisille ainoastaan seksin tai rakkauden mahdollisuutta, vaan myös ajasta ja paikasta irrallista maisemaa. (Jacobs 2009, 43-44.) Monelle Jacobsin haastattelevalle naiselle Siinai merkitsi paratiisia, vapautta ja itsensä toteuttamisen mahdollisuutta. Tutkimuksen mukaan naisten emotionaaliset siteet paikkaan – ympäröivään maisemaan – olivat usein vahvempia ja kestävämpiä kuin heidän kiinnostuksensa paikallisiin miehiin. Yhtenä esimerkkinä hän mainitsee 32-vuotiaan Noran, joka rakastui Siinain aavikkomaisemaan ja nai sittemmin beduiinimiehen saadakseen toteuttaa unelmiensa elämäntapaa. Muutto Siinaihin merkitsi Noralle pakoa moderniudesta ja modernin sivilisaation paineista, tilalle hän sai "aikaa" ja todellisen kosketuksen ympärillä olevaan luontoon, ja sitä kautta maailmankaikkeuteen. (emt, 48.) Seksiä tai romanssia tärkeämpää näyttäisi Noran kaltaisille naisille olevan itsensä toteuttaminen ja oman paikkansa löytäminen mahdollisuuksia täynnä olevasta globaalista maailmasta. Hänen kaltaisiaan, lomakohteeseensa muuttaneita länsimaalaisia voi pitää ääriesimerkkinä autenttisuuden etsinnästä, jossa "toiseuden" harrastelu vaihtuu uudeksi elämäntavaksi. (Cohen 2004, 14-16.)²¹

Toisena ääripäänä autenttisuuden tavoittelijoille voidaan pitää virkistäytymiseen tähtäviä matkailijoita, joille matka merkitsee ennen kaikkea viihteellistä, teatterissa käyntiin tai television katseluun verrattavissa olevaa kokemusta. Heille autenttisuus on yhdentekevää ja tärkeimmät matkustuksen motiivit syntyvät heidän omasta yhteiskunnastaan, arjesta irrottautumisen ja "akkujen lataamisen" tarpeesta (Cohen 2004, 8-9), niin sanotusti työntävistä tekijöistä (ks. esim. Dann 2004, 60). Tällaisia turisteja ovat esimerkiksi Tom Selänniemen (2002) tutkimat suomalaiset "Playa de Ingles" -pakettimatkailijat. Artikkelissaan *Couples on Holiday: (En)Gendered or Endangered Experiences?* Selänniemi kiistää käsityksen turistista autenttisuuden metsästäjänä. Hänen tutkimusjoukolleen matkakohdetta tärkeämpää oli itse matkustaminen. (Selänniemi 2002, 23.) Osana kenttätöitään suomalaisten pakettimatkailijoiden parissa, Selänniemi keräsi turisteilta

²¹Cohen on kuvannut tämänkaltaista turistityyppiä eksistentiaalisuuden tavoittelijaksi: Ihmiseksi, joka löytää elämäntarkoituksensa, niin sanotun "henkisen keskuksensa" (spiritual centre) oman kulttuurin ja yhteiskuntansa sijaan sen ulkopuolelta, monesti hyvinkin erilaisesta todellisuudesta. (ibid.)

matkapäiväkirjoja heidän lomakokemuksistaan ja ajatuksistaan. Autenttisuuden tavoittelun sijaan Tom puhuu liminaaltilassa olemisesta, siirtymisestä erilaiseen mentaaliseen olemisen tilaan, mikä ei ole riippuvainen turistin maantieteellisestä sijainnista tai sen eksoottisuudesta vaan sidoksissa arkielämästä ja kotiympäristöstä irrottautumiseen. (Selänniemi 2002, 16.) Tällaista matkustuksen muotoa on kutsuttu myös eskapismiksi (escapism), jonka taustalla vaikuttavat erilaiset fantasiat kotiympäristön normeista ja moraalista irrottautumisesta sekä mahdollisuudesta unelmien toteuttamiseen. (Dann 2004, 61.) Myös sosiaalisista kategorioista vapautuminen, mikä antaa tilaa uusien spontaanien suhteiden luomiseen, on ominaista liminaaltilan kokemukselle (emt, 20), samoin kuin voimistunut emotionaalisuus, joka madaltaa kynnyistä seksuaalisiin suhteisiin ryhtymiselle. (Meisch 2002, 172-176.) Vaikka Selänniemen esimerkki ei käsittele seksiturismia, on liminaaltilan käsitettä sovellettu myös seksiturismin tarkasteluun. Muun muassa Ryan ja Hall ovat korostaneet liminaaltilan ja poikkeavuuden (deviancy) käsitteitä seksituristin habituksen keskeisinä elementteinä, jotka voivat johtaa vaihtoehtoisiin eettisiin toimintaperiaatteisiin matkan aikana kuten suhtautumiseen paikalliseen seksityöntekijään pelkkänä kulutushyödykkeenä kanssaihmissen sijaan. (Sirkkilä 2005, 74.)

Yllä esittelemieni matkustajatyyppeiden väliin mahtuu monenlaisia variaatioita (ks. Cohen 2004, 17). Postmoderni/poststrukturalistinen turismin tutkimus onkin kiistänyt niin sanotut metanarratiivit korostaen erilaisten turistisubjektien olemassaoloa. Siinä missä autenttisuuden kokemusta etsiviä turisteja on edelleen olemassa, on myös niitä, jotka matkustavat epäautenttisuuden perässä. (Ritzer & Liska 2004, 79.) Toisten tutkijoiden mukaan erityisesti jälkimmäinen ryhmä, joka koostuu niin sanotuista ”kuluttajamatkailijoista”, näyttäisi olevan kasvussa. Turismia onkin syytetty kulttuurin kulutteistamisesta, jopa siinä määrin, että maailmasta itsestään on sanottu tulleen turistien supermarket (Selwyn 1993, 119), jollaisena turismiteollisuus sen myös asiakkailleen markkinoi.

Artikkelissaan *Peter Pan in South-East Asia. Views from the brochures*, Selwyn (1993) analysoi turisteille suunnattuja matkailuesitteitä²². Niiden yhteiseksi nimittäjäksi muodostuu muun muassa kaikkien esillä olevien matkailuhoukutusten, Selwynin sanoin ”kulutushyödykkeiden” (commodities), välitön saatavuus sekä mielikuva siitä, että kaikkea pitää saada mahdollisimman paljon ja mahdollisimman nopeasti oli kyseessä sitten ruoka tai pikaseksi Patpongilla. Matkailun

²² Tutkimuksen kohteena ovat vuonna 1990 kerätyt Lontoon Camden Townissa toimivien matkailutoimistojen turistiesitteet sekä London's Olympia Exhibition -keskuksessa World Travel Mart -messujen yhteydessä vuonna 1991 esillä olleet esitteet. (Selwyn 1993, 117.)

kulutteistuminen näkyi esitteissä myös korkeakulttuurin ja populaarikulttuurin rajojen hämärtyminenä tai niiden sekoittumisena sekä eri matkakohteiden ja niistä kertovan informaation samankaltaisuutena. Turistikohteesta riippumatta ominaista olivat myös hyvin intensiiviset kuvaukset tarjolla olevista turistia odottavista kokemuksista (Selwyn 1993, 127-129), kuten Bangkokin kohdalla:

Bangkok pitää kokea, jotta sen voi uskoa todeksi. Lukuun ottamatta kaikkea sitä häpeämätöntä seksiä, tietoa, että tässä kaupungissa voit ostaa mitä tahansa sekä sitä tunnetta, että olet aivan mysteerisen idän sydämessä, hienoin asia on, että Bangkokissa voit kävellä ympäriinsä täysin turvallisesti.²³ (Käännös minun.)

Pattayaan puolestaan viitattiin seuraavalla paljon puhuvalla lauseella: "Jos se on jotakin mitä voi imeä, käyttää, syödä, maistaa, hyväksikäyttää tai katsella, se on saatavilla tässä lomakohteessa."²⁴ (Käännös minun.) Autenttisuuden tavoitteluun tai virkistäytymiseen tähtäävien kokemusten sijaan yllä olevat esimerkit luovat turistista kuvaa ennen kaikkea häikäilemättömänä kuluttajana, oli kyseessä sitten ruoka, seksi, naiset tai mysteerinen Itä. Samankaltaista näkemystä noudattaa myös Dimitrios Buhalis (2001) artikkelissaan *The tourism phenomenon. The new tourist and consumer*. Tulevaisuuden kysyntään vaikuttavia trendejä arvioidessaan hän rinnastaa turistin kuluttajaan ja argumentoi turistin tyytyväisyyden riippuvan tuotteiden harmonisesta toimituksesta läpi kauppaketjun, toisin sanoen koko matkan ajan. (Buhalis 2001, 91.) Perinteisen neljän ässän, "sun, sea, sand and sex", sijaan tai niiden lisäksi Buhalis näkee nykyajan valistuneen ja individualistisen turistin/kuluttajan hakevan matkaltansa nyt viittä ässää: "sophistication, specialization, segmentation, satisfaction and seduction". (emt, 92.)

George Ritzer (1996) on nimittänyt valmiiksi tuotteistettuja ja markkinoituja turistihoukutus- ja palvelu- ja viihdekohteita McDonaldisoiduiksi (McDonaldized). Tällaisia ovat esimerkiksi Disney Worldin kaltaiset teemapuistot, Las Vegas kuuluisineen kasinoineen, luksusluokan täydenpalvelun risteilyt ja muut ennalta oletettavaa viihdettä ja kulutusmahdollisuuksia pursuavat lomakohteet. Symbolinomaisista tunnuksista (signs) onkin tullut tärkeä osa nykyajan turismiteollisuutta. Esimerkiksi Las Vegasin, Pariisin Eiffel-tornin tai Intian Taj-Mahalin kaltaiset turismimaailman ikoneiksi muodostuneet kohteet houkuttelevat niihin liitettyjen merkitysten ja mielikuvien avulla vuosi toisensa jälkeen

²³ Bangkok has to be experienced to be believed. The truly nice thing is that in spite of all the blatant sex, the knowledge that in this City you can buy anything, and the general feeling of being right in the heart of the mysterious East, one can walk around in total safety." (Selwyn 1993, 123.)

²⁴ If you can suck it, use it, eat it, taste it, abuse it, or see it, then it is available in this resort." (Selwyn 1993, 123.)

valtavan määrän turisteja. (Ritzer & Liska 2004, 65-81.) Ritzerin McDonaldization termiä mukailleen Marjut Jyrkinen on kuvannut länsimaisen kulutuskulttuurin siirtymistä seksikauppaan käsitteellä Mcseksualisoituminen. Seksuualisuuden kulutteistuminen on Marttilan mukaan selkeästi havaittavissa muun muassa seksin ostajien puheessa, jota käydään internetin kaupalliseen seksiin keskittyneillä keskustelupalstoilla. Marttila on muun muassa tuonut esiin, miten suomalaisella nettisivustolla seksin ostosta puhutaan taloustermein, kuten viittaamalla markkinahintojen ”ylikuumenemiseen” ja ”kuluttajan oikeuksiin”. (Marttila 2006, 36.)

Kuten edellä esitetyt esimerkit havainnollistavat, matkustamiseen ja kaupallisen seksin ostoon matkan aikana on olemassa hyvin monenlaisia motiiveja. Yhteistä niille näyttäisi kuitenkin olevan kysymys subjektin positiosta: Kenelle tai keille Johnsonin viittaama uudestisyntymisen kokemus, Selänniemen kuvaama arkielämästä vapauttava liminaalitie tai Selwynin tutkimat kulutusturismi on ylipäänsä mahdollista? Ja toisaalta, mikäli motiivien ajatellaan kumpuavan turistien erilaisista maailmankuvista²⁵, kuten Cohen esittää (Cohen 2004, 19), herää kysymys: Mitä yhteistä esittelemieni turistityyppien maailmankuvilla on? Ovatko ne sittenkään niin erilaisia? Muun muassa näihin kysymyksiin lähdän tutkielmassani etsimään vastauksia.

2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa esittelen tutkielmani teoreettisen viitekehyksen: Postkoloniaalin feminismin²⁶ sekä teoriani hegemonisesta valkoisuudesta tiedostamattomina ideologioina. Koska valkoisuus on tieteenalallamme suhteellisen vähän käytetty käsite ja sen voi siten nähdä uutena sovellutuksena kansainväliseen politiikkaan tai kansainvälisiin suhteisiin²⁷, aloitan pohtimalla yhtäältä tutkielmani monitieteellisyyttä, sen mukanaan tuomia haasteita ja mahdollisuuksia sekä toisaalta sitä, miten työni sijoittuu kansainvälisten suhteiden tieteenalalle. Toisessa alaluvussa esittelen postkoloniaalia feminismiä ja sen kantavia ajatuksia; kolmannessa puolestaan sitä, miten postkoloniaalin

²⁵ Maailmankuvalla Cohen viittaa yksilön ja yhteiskunnan väliseen suhteeseen, mikä ei aina ole ongelmaton, sillä monet ihmiset ovat vieraantuneita omassa kulttuurissaan vallitsevista arvoista ja siten henkisestä keskuksistaan. Matkailun hän näkee kuvastavan yhteiskunnan yksilölle synnyttäviä tarpeita, jotka vaihtelevat hetkellisestä arjesta irrottautumisesta uuden henkisen keskuksen löytämiseen. (Cohen 2004, 4-7.)

²⁶ Postkoloniaali teoria ei ole yksi ja yhtenäinen, vaan sisältää erilaisia suuntauksia (Tuori 2009, 64). Tässä tutkielmassa keskityn pääosin postkoloniaaliin feminismiin.

²⁷ Näitä kahta termiä on käytetty usein rinnakkain, toistensa synonyymeinä. Kansainväliset suhteet lienee kuitenkin kansainvälisesti vakiintuneempi termi (Kantola & Valenius 2007, 10), joten selvyuden vuoksi viitataan tästä eteenpäin kansainvälisen politiikan sijasta kansainvälisiin suhteisiin.

feminismin kritiikistä syntyi etuoikeustietoinen, valkoisuuden ja valkoisuuden diskurssit huomioonottava tutkimussuuntaus. Ottaen huomioon, että postkoloniaalin feminismin pääajatukset on sittemmin sisäistetty osaksi feminististä tutkimusta (Mattila & Vuola 2007, 214)²⁸, toimii kyseisen ”kehityskulun” kuvaaminen samalla esimerkkinä siitä, miten ”kolmannen maailman naisten” kritiikistä alkunsa saanut feministiselle tutkimukselle tyypillinen itsereflektiivisyyden²⁹ prosessi voisi toimia myös laajemmin kansainvälisten suhteiden tieteenalalla. Tätä alustavaa hahmotelmaa vien eteenpäin peilaamalla postkoloniaali feminististä etuoikeustietoista lähestymistapaa Kevin Dunnin (2008) artikkeliin *Interrogating white male privilege*. Neljännessä alaluvussa kehitän postkoloniaalista etuoikeustietoisesta feminismistä johdetun, eurooppalaisen rodullisen historian myytin purkavan ja Cynthia Weberin (2010) tiedostamattoman ideologian käsitteeseen sovelletun teoriani valkoisuudesta tiedostamattomina ideologioina. Viimeisessä alaluvussa arvioin teoriani soveltuvuutta tutkimusaiheeni tarkasteluun suomalaisessa kontekstissa käyttäen hyväksi pohjoismaisen postkoloniaalin feministitutkimuksen näkemyksiä.

2.1. Monitieteellisyys ja työn paikantaminen kansainvälisiin suhteisiin

Tieteenalamme tutkimuskentällä tutkielmani sijoittuu kansainvälisten suhteiden feminismeihin ja tarkemmin ottaen postkoloniaaliin feminismiin, erityisesti 1990-luvulta alkaneeseen etuoikeustietoiseen keskusteluun (ks. esim. Bailey 2002, 283), joka sai alkunsa Yhdysvalloista, ja jota on sittemmin käyty myös eurooppalaisten, mukaan lukien pohjoismaisten, feministien toimesta. Teoriasuuntauksena postkoloniaali feminisminä on varsin monitieteellinen, mikä on ominaista myös muille feministisille lähestymistavoille. Kuten monitieteellisyys yleensä saa alkunsa, feministien tarve kääntyä muiden tieteenalojen puoleen on syntynyt tutkijoiden tyytymättömyydestä tieteenalansa olemassa oleviin metodologioihin, joiden avulla he eivät ole pystyneet vastaamaan asettamiinsa tutkimuskysymyksiin (Kantola & Valenius 2007, 12, 32-34, ks. myös Särmä 2011) - näin myös omassa tapauksessani. Verrattuna tieteenalamme ”valtavirtaan”³⁰, jonka on nähty

²⁸ Naisten väliset, esimerkiksi luokkaan, rotuun, etnisyyteen tai kansallisuuteen, monin tavoin kiinnittyvät erot ovat tätä nykyä keskeinen osa feminististä diskurssia. (Ang 2001, 395.) Myös positionnin²⁸ ja representaation huomioimisesta on tullut feministisen tutkimuksen perusedellytyksiä (Mattila & Vuola 2007, 214), jopa siinä määrin, että kysymys: ”Miten toista sitten tulisi representoida?”, on muodostunut ongelmalliseksi. (Ang 2001, 398.)

²⁹ Feministiselle tutkimukselle on ominaista tiedon luonteen, sen tuottamisen ja tietäjän paikantuneisuus. Toisin sanoen, tieto ja tietäminen ymmärretään yhtäältä aikaan, paikkaan ja henkilöön sidottuna, toisaalta tiettyyn episteemiseen feministiyhteisöön kuuluvan tutkijan valitsemana tietoteoreettisena positiona. (Liljeström 2004, 11.)

³⁰ Viitataan ”valtavirralla” kansainvälisten suhteiden perinteisiin valtiokeskeisiin teorioihin, erityisesti realismiin, liberalismiin ja wendtiläiseen konstruktivismiin. Kirjoitan sen heittomerkkien sisään, sillä ”valtavirta” käsitteenä perustuu ja sen voi nähdä ylläpitävän keskusta-periferia ajattelua, jonka feministit ovat pyrkineet kyseenalaistamaan. (Soreanu 2010, 392-393.)

kärsineen liiasta eristäytyneisyydestään tieteenalalinnakkeensa sisälle (ks. Aalto et al. 2011, 11), feministisestä kansainvälisten suhteiden tutkimuksesta käsin tieteenalarajat on aina nähty teennäisinä konstruktioina. Suomessa kansainvälisten suhteiden feminismien rajoja ei ole myöskään määritelty, toisin kuin angloamerikkalaisissa maissa, vaan ne ovat hajaantuneet monille ainelaitoksille. Nämä tekijät ovat toisinaan johtaneet yhteisen kielen puutteeseen ”valtavirtaan” sitoutuneiden tutkijoiden kanssa. Vaikka monitieteellisessä lähestymistavassani, jossa ammennan postkoloniaalin feminismien lisäksi muun muassa turismin tutkimuksesta, ei sinänsä ole mitään uutta ja erikoista³¹, se aiheuttaa tutkimuksen tekemiselle tiettyjä haasteita, jotka ilmenevät selkeimmin käsitevalinnoissani. Ydinkäsitteistäni esimerkiksi rotu ja valkoisuus kolonisaation aikakauteen kiinnittyvinä sosiaalisina konstruktioina perustuvat tiettyihin keskusteluihin, joita on käyty muun muassa postkoloniaalisen teorian, kriittisen rodun tutkimuksen ja kulttuurintutkimuksen konteksteissa (Tuori 2009 72, 74), ja jotka ovat itselleni tulleet tutuiksi feministisen postkoloniaalin teorian kautta. Rodun ja valkoisuuden tutkimus eivät ole vielä vakiinnuttaneet paikkaansa kansainvälisissä suhteissa. Myös kyseisten käsitteiden soveltaminen suomalaiseen maantieteelliseen kontekstiin on joidenkin mielestä nähty kyseenalaisena. Onhan Suomi perinteisesti katsottu olevan rassistisen historian ja globaalien koloniaalisten valtasuhteiden ulkopuolella. (emt, 16, 20, ks. myös Löytty 2006, 127.) Näihin näkemyksiin joudun ja tulen ottamaan kantaa tuonnempana.

Haasteiden ohella tieteenalarajat ylittävä ja eri tieteenalojen välissä syntyvä tutkimus tarjoaa kuitenkin myös mahdollisuuden luovuuteen, ja sitä kautta tieteenalan muutokseen. Vaikka kansainvälisten suhteiden feministit vastustavat tiukkoja tieteenalarajoja eivätkä mukaudu ”valtavirran” luomiin paradigmoihin, ei sen tarvitse johtaa eristäytymiseen. Raluca Soreanu näkeekin feministisen kansainvälisten suhteiden tutkimuksen vahvuuden piilevän juuri teoreettisesti ja käytännöllisesti välissä olemisesta. Tämä niin sanottu tieteenalan sisällä ja samalla sen ulkopuolella oleva ”kolmas tila” voi toimia uusien ideoiden tyyssijana ja samalla myös toiminnan ja vuoropuhelun mahdollistavana sijantina. Soreanu käyttää kansainvälisten suhteiden feministeistä nimitystä ”artisaani-feministit” (feminist-artisans) (Soreanu 2010, 388, 391-396), jollaiseksi tätä päättötyötä kirjoittaessani ja monen eri tieteenalan välissä luoviessani olen myös itseni monesti tuntenut.

³¹ Voidaan argumentoida, että kansainväliset suhteet akateemisena tieteenalana oli jo alun alkaenkin monitieteellinen projekti, joka sai alkunsa eri tieteenaloilta lähteneiden intressien kautta ja vasta ajan saatossa eriytyi omaksi tieteenalakseen. (Aalto et al. 2011, 9-11, 14.)

Vaikka monitieteellisyys toimii itselleni ”kolmannen tilan” mahdollistavana luonnollisena sijaintina, joidenkin mielessä se saattaa herättää epäilyksiä siitä, kuuluko tutkimukseni oikeastaan kansainvälisten suhteiden piiriin. Mahdollisia epäilijöitä varten nostankin esiin kysymyksen: Mitä kansainvälisillä suhteilla ylipäänsä nykypäivänä tarkoitetaan? Christine Sylvesteriin viitaten, enää ei ole olemassa yhteistä näkemystä siitä, mitä kansainvälinen³² ja sen suhteet tarkoittavat tai miten niitä tulisi tutkia. Sylvester näkee tieteenalan jakaantuneen omiin aihekohtaisiin leireihinsä (camps) ja kansainvälisyys on tätä nykyä sitä, mitä leirit sen haluavat olevan. Vaikka tämä on johtanut osittain vuorovaikutuksen heikkenemiseen tieteenalan sisällä, sen voi nähdä myös positiivisena muutoksena, todisteena tieteenalan demokratisoitumisesta. (Sylvester 2007, 551-566.)

On myös huomattava, ettei kansainvälisten suhteiden feministinen tutkimuskaan ole yksi ja yhtenäinen leiri, vaan nykyään puhutaan monikossa ”feministisistä lähestymistavoista” (Kantola & Valenius 2007, 14) tai ”kansainvälisten suhteiden feminismeistä” (ks. esim. Särnä 2011). Feministisen teoriakentän moninaisuuden vuoksi, koen parhaaksi keskittyä tutkielmassani ainoastaan postkoloniaaliin feminismiin (luvut 2.2.-2.3.). Yllä esiintuomani monitieteellisyysden lisäksi haluan kuitenkin nostaa esiin kaksi tutkielmani kannalta keskeistä tekijää, jotka yhdistävät laajemmin kaikkea feminististä tutkimusta: Kiinnostus ihmisyyksiin ja heidän elämää muokkaaviin epätasa-arvoisiin valtasuhteisiin (Tickner 2006, 19-25)³³ sekä avoin poliittisuus.

Cynthia Enloen ja Jean Bethke Elshtainin kaltaiset kansainvälisten suhteiden feministit toimivat tieteenalamme pioneereina kiinnittäessään huomiota henkilökohtaisen ja poliittisen sekä yksityisen ja globaalin yhteen kietoutumiseen. (Kantola & Valenius 2007, 23, 26, Sylvester 1994, 4-5.) Ihmisyyksilöiden alkaessa vähitellen kiinnostaa myös kansainvälisten suhteiden uutta tutkijasukupolvea, on feministien urauurtava työ jäänyt kuitenkin liian vähälle huomiolle. (D’Costa 2006, 129.) Omassa työssäni yksilöt ja niiden väliset suhteet ovat keskiössä. Sylvesteriin, joka on kääntänyt ”International Relations” muotoon ”Relations International”, viitaten, tutkielmassani on kyse ennen kaikkea ihmisten ja ihmisryhmien välisistä suhteista ja niistä

³² Kansainvälisyysden muuttunutta käsitettä ovat teoretisoineet myös mm. Yale Ferguson ja Richard Mansbach post-internationalismi käsitteen avulla (Ferguson & Mansbach 2007, 529) sekä Robert Cox, jonka mukaan kansainvälisyttä ei tulisi enää tarkastella valtioiden, vaan kansojen välisen suhteiden näkökulmasta. Kansalla hän tarkoittaa ”kuviteltua” yhteisöä tai yhteisesti jaettua subjektiviteettia, joka ei rajoitu maantieteellisen alueen mukaan vaan muodostuu sellaisista identiteettiä muokkaavista tekijöistä kuin etnisuus, kieli, synnyinmaa, jaettu historia, uskonto ja sukupuoli. Siten ’kansainvälinen’ ulottaa merkityksensä ihmisryhmiin, jotka tuntevat itsensä kollektiivisiksi toimijoiksi suhteessa toisiinsa. (Cox 2007, 513-517.) Ks. myös Aalto et al. (2011)

lukemattomista positioista, joita he omaksuvat suhteessa toisiinsa, ja jotka ylittävät tieteenalan muuttujilleen asettamat perinteiset rajalinjat ja identiteetit. (Sylvester 1994, 219.) Toisin sanoen, vaikka allekirjoitan yhtäältä wendtiläisen sosiaalikonstruktivistisen oletuksen siitä, että yksilöt ja rakenteet ovat teoreettisesti toisistaan riippuvaisia, ja että materiaalistien rakenteiden sisältö on sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentunutta, en viittaa yksilöillä ja rakenteilla valtioihin ja niiden muodostamaan kansainväliseen järjestelmään. (vrt. Wendt 1999.) Sen sijaan näen tutkimani ihmisryhmien väliset suhteet kolonisaation aikakauden muokkaamien rodullisten ja sukupuolittuneiden valtasuhteiden valossa. Yksilöitä edustavat tutkielmassani erityisesti valkoiset seksitulistit, joiden käyttäytymisen ymmärtämiseen tutkielmani pyrkii; rakenteita yhtäältä kolonisaation aikana luodut maailmantalouden kapitalistiset rakenteet sekä länsimainen kulttuuri ja sen edistämät hegemoniset diskurssit, joista jälkimmäinen tuottaa ja ylläpitää ensin mainittua – rakenteiden materiaalista ulottuvuutta. Näin hahmotettuna seksitulistien käyttäytymisen ymmärtäminen edellyttää sekä toimijoiden että kulttuuristen rakenteiden tarkastelua. (ks. esim. Harju Seppänen 2008, 59.)

Poliittisuudella puolestaan viitataan siihen, että feministisen tutkimuksen avulla ei ainoastaan pyritä ymmärtämään vaan myös muuttamaan epätasa-arvoisia sukupuoli- ja muita³⁴ valtahierarkioita (Tickner 2006, 21-22.) Monesti tämä tapahtuu marginaaleja tutkimalla, mitä kautta on uskottu saavutettavan sekä totuudenmukaisempi kuva todellisuudesta että tärkeää tietoa itse valtaa pitävistä (Tickner 2006, 41). Vaikka oma tutkimusstrategiani ei perustu marginaalien vaan pikemminkin sen vastakohtaan tutkimiseen muistuttaen läheisesti miehiä ja maskuliinisuuksia tutkivaa käytäntöä (ks. esim. Zalewski & Parpat 1998, 2008, Kronsell 2005, 2006, Särnä 2011)³⁵, jaan saman poliittisen tavoitteen tai emansipatorisen tiedon intressin (Vuori 2008, 19). Tutkimalla yksilöiden kierrättämiä rodullisia mielikuvia ja sitä, miten ne ovat kulttuurisesti rakentuneet, pyrin saamaan tärkeää tietoa valtaa pitävistä – tässä tapauksessa länsimaisista, valkoisista seksituristeista ja heidän kulttuurisista ajattelutavoistaan. Vaikka poliittisuus on työssäni ääneen lausuttua, voidaan argumentoida, ettei lähestymistapani ole pohjimmiltaan yhtään sen ideologisempi kuin perinteinen tapa hahmottaa kansainvälisiä suhteita, mikäli kansainväliset suhteet nähdään itsessään poliittisena teoriana kuten Rob Walker (1993) teoksessaan *Inside/Outside: International Relations as Political Theory* esittää.

³⁴ Toisin kuin usein oletetaan, feministit eivät ole kiinnostuneita ainoastaan naisista ja naisten aseman parantamisesta, vaan kaikista marginaalisessa asemassa olevista ihmisistä/ihmisryhmistä. (Tickner 2006, 41.)

³⁵ Kiinnittämällä huomiota naisten sijasta miehiin ja maskuliinisuuksiin ovat feministit tuoneet esiin, miten kansainvälisten suhteiden teoriat ja käytännöt ovat monin tavoin maskuliinisesti rakentuneet. (Zalewski & Parpat 2008, 2.)

Walkerin mukaan tieteenalan poliittisuus kiteytyy erityisesti suvereenin valtion käsitteessä, jolle kansainvälisten suhteiden teoria on rakentunut. Neutraalin ja universaalien kategorian sijaan ajatus suvereenista valtiosta on hänen mukaansa pohjimmiltaan länsimaiselle maailmankuvalle sekä länsimaisen tieteen ihanteille (rationalismin, moderniuuden ja edistyksen aatteille) perustuva vähintäänkin ongelmallinen, syntyhistoriastaan irrotettu myytti, mikä pikemminkin rakentaa ihmisten välisiä eroja, erillisyyttä ja eriarvoisuutta kuin mahdollistaa niiden purkamisen. (Walker 1993, 160, 167-169.) Luvuissa 2.2-2.4. tulenkin esittämään vaihtoehtoisen, eurooppalaisen hegemonian ja rodullisen historian huomioonottavan postkoloniaali feministisen tavan ymmärtää kansainvälisiä suhteita ja etenkin yksilöiden roolia niissä. Pureutumalla länsimaisen tieteen etnosentrismiin³⁶, maailman sukupuolittuneita rakenteita unohtamatta, postkoloniaali feministinen etuoikeustietoinen teoria tarjoaa tieteenalamme länsikeskeisille lähestymistavoille, jollaiseksi myös osa kriittisestä tutkimuksesta voidaan lukea (Hobson 2007, 92), yhden varteenotettavan haastajan lisää. Palaamalla aikaan, jolloin kansainvälisten suhteiden oppiala ei ollut vielä edes syntynyt sekä ymmärtämällä niitä mekanismeja, joiden avulla maailma eurooppalaisten toimesta aikoinaan rodullistettiin, päästään käsiksi myös Walkerin peräänkuuluttamaan universaalien miehen kategoriaan, josta käsin kansainvälisten suhteiden länsikeskeiset ja sukupuolittuneet käsitteet sekä poliittiset identiteetit on aikoinaan luotu (ks. Walker 1993, 181.) Sen lisäksi, että universaalien valkoisen miehen kategoriolla on ollut merkitystä länsimaisen tieteen ja globaalien epätasa-arvoisten valtasuhteiden rakentumiseen (ks. esim. Hobson 2007), tulen tutkielmassani havainnollistamaan, miten se on vaikuttanut valkoisten yksilöiden elämään ja heidän käsityksiinsä itsestä ja muista. Siten teoreettisen lähestymistapani voi nähdä täydentävän muita kansainvälisen politiikan anti-hegemonistisia lähestymistapoja (ks. esim. Jabri 2004, Hobson 2007, Dunn 2008, Aaltola 2009). Seuraavaksi teen vielä lyhyen katsauksen siihen, mitä seksiturismista on tieteenalamme feministien toimesta aiemmin kirjoitettu, miten oma tutkimukseni siihen kiinnittyy ja mitä uutta lähestymistapani tälle keskustelulle tarjoaa.

Seksiturismia on yleensä tarkasteltu rakenteista käsin joko osana globaalia seksiteollisuutta tai globalisaation sukupuolittuneita ja rodullistuneita rakenteita. (ks. esim. Enloe 1989, Pettman 1996, 1997, Penttinen 2004.) Teoreettisesta näkökulmasta riippuen painotus on saattanut olla joko

³⁶ Walkerin mukaan kansainvälisten suhteiden feminismi on liiaksi keskittynyt tieteenalan sukupuolittuneiden rakenteiden kritisoimiseen ja maailmanpolitiikan sukupuolittuneen luonteen ymmärtämiseen, sen sijaan, että se tarjoaisi vaihtoehtoisen tavan hahmottaa kansainvälisiä suhteita. Tämä edellyttää Walkerin mukaan tieteenalan etnosentrismien kritiikkiä ja teoriaa siitä, miten tieteenalan ydinkäsitteet ovat rakentuneet *universaalien* miehen normille. Siten sen on ennen kaikkea pureuduttava kritisoimaan kansainvälisten suhteiden teorioiden modernia perustaa, sillä juuri se on mahdollistanut kilpailevien teorioiden toissijaisuuden. (Walker 1993, 181.)

postkoloniaalisissa tai kapitalistisissa valtasuhteissa, mutta yleisesti ottaen globaalia seksiteollisuutta tutkineet kansainvälisten suhteiden feministit näkevät kolonialismin ja kapitalismin sekä toisiinsa että patriarkaattiin kiinnittyneinä valtarakennelmina. Cynthia Enloe, yksi feministisen tutkimuksen pioneereista tieteenalallamme, on korostanut myös seksiturismin ja militarismin yhteen kietoutunutta luonnetta kiinnittämällä huomiota siihen, miten Yhdysvaltojen sotilastukikohdat eri puolilla maailmaa ovat luoneet ympärilleen järjestäytyneen seksiteollisuuden ulkomaisia ja toisinaan myös kotimaisia joukkoja palvelemaan. (Enloe 1993, 118.) Taloudellisen globalisaation merkitystä työvoiman naisistumiselle ja sitä kautta myös kansainväliselle seksiteollisuudelle on korostanut etenkin feministinen kansainvälisen poliittisen talouden tutkimus. (Penttinen 2004, 117, Kantola & Valenius 2007, 191-193.)

Oma teoreettinen lähestymistapani muistuttaa suurelta osin Jan Jindy Pettmanin (1996) näkemyksiä. Teoksessaan *Worlding Women: A Feminist International Politics* Pettman lähestyy seksiturismissä postkoloniaalisesta näkökulmasta, josta käsin seksuaalinen hallinta näyttäytyy kolonisaatioon kiinnittyvänä ylivallan muotona. Pettman tuo esiin, miten ulkomaalaiset hallitsijat, tuottaessaan rassistista yhteiskunnallista järjestystä siirtomaissaan, katsoivat olevansa (etu)oikeutettuja seksuaaliseen kanssakäymiseen paikallisten naisten kanssa. (Pettman 1996, 198.) Huolimatta siitä, että kolonialismin aikaiset alistussuhteet ovat muodollisesti hävinneet, Pettman näkee niiden ilmentyvän edelleen rassistisina valtaeroina sekä yhä jatkuvana ylivallan, hallinnan ja hyväksikäytön suhteina, mihin myös ”kolmannen maailman maihin” suuntautuva seksiturismi perustuu. Pettmanin mukaan seksiturismi ei rakennu niinkään seksin kysynnälle, vaan tietyille kaupallistetuille käsityksille luonnosta, kulttuurista, erosta ja sukupuolesta. Hänen mukaansa juuri näiden sukupuolittuneiden ja rodullistuneiden käsitysten avulla länsimaiset miehet³⁷ottavat uudelleen haltuunsa kolonialismin ajoilta perityn etuoikeutetun asemansa. (Pettman, 1996, 196-198.) Seksiturismi on siis luonteeltaan poliittinen ilmiö. Köyhät valtiot eivät ole vain sattumalta seksiturismin kohdemaita eikä suurin osa seksituriisteista ole kotoisin rikkaista valtioista ainoastaan taloudellisista syistä. Pettmanin mukaan ilmiön taustalla vaikuttaa kansainvälinen poliittinen seksitalous, missä asiakkaan ja prostituoidun väliset suhteet heijastelevat ensimmäisen ja kolmannen maailman välisiä valtasuhteita. Nämä rakenteelliset valtasuhteet eivät ole ainoastaan materiaalisia, kuten Pettman tuo esiin, vaan ilmenevät myös yksilöiden ajatusten tasolla. (Pettman,

³⁷ Sittemmin myös naiset.

1996, 196-198.)³⁸ Tämä niin kutsuttu ajatusten taso on se, johon luvussa 2.4. esittelemäni teoria perustuu täydentäen siten Pettmanin näkemyksiä.

Toisaalta rakenteellisesta yksilölähtoisempään näkökulmaan minua on innoittanut etenkin Elina Penttinen (2004) väitöskirjallaan *Corporeal Globalization. Narratives of Subjectivity and Otherness in the Sexscapes of Globalization*. Penttisen etnografinen tutkimus Suomessa toimivien venäläisten prostituoitujen ja eroottisten tanssijoiden, niin kutsuttujen ”itätyttöjen”, parissa kuvaa globalisaation ruumiillistumista heidän kehossaan. (Penttinen 2004, 34, 228.) Myös oma tutkielmani saa alkunsa yksilöiden kokemuksista, mutta tällä kertaa tutkimuskohteena ovat etnisen ”toisen” – niin sanotun marginaalin – sijaan suomalaiset seksituristit. Toisin sanoen, katseeni kohdistuu rodullisen objektin sijaan rodulliseen subjektiin (ks. Razack 1998, 88). Kansainvälisten suhteiden piirissä tehtyyn aikaisempaan seksiturismin tutkimukseen verrattuna tutkielmani nostaa kolonisaatioon kiinnittyvän hegemonisen valkoisuuden keskustelun ytimeen painottaen, että globaalit epätasa-arvoiset valtasuhteet eivät ainoastaan muokkaa yksilöiden elämää ”muualla”, vaan myös tiettyjen ihmisryhmien etuoikeudet – ja mahdollisuus käyttää niitä hyväkseen – ovat samojen valtasuhteiden tuotetta. Patricia Williamsin ajatus, jonka mukaan ”yhden ihmisen vapaus on toiselta pois” (Razack 1998, 31) kuvaa hyvin seksiturismissa vallitsevaa asetelmaa antaen seksituristille poliittisen roolin sekä seksiturismi-ilmiön että sen taustalla vaikuttavien epätasa-arvoisten valtasuhteiden ylläpidossa.

2.2. Postkoloniaali feminismi

Sukupuolen tutkimuksen ei pidä ainoastaan ”tutkia naisia”. Sukupuoli on suhde, kuten luokka tai rotukin. Miesten elämät ovat syvästi kiinnittyneet naisten elämien olosuhteisiin, kuten valkoisten ihmisten elämät ovat värillisten ihmisten elämiin, ja kuten rikkaiden elämät ovat köyhien elämiin.³⁹ (Käännös minun.)

Postkoloniaali feminismi sijoituu feministisen poliittisen teorian kehityksessä, jota on sovellettu myös kansainvälisten suhteiden feministiseen tutkimukseen, niin sanottuun ”kolmannen vaiheen

³⁸Vaikka Pettmanin päähuomio on kysynnän rakenteissa, ennen kaikkea turistivirtoja ylläpitävissä postkoloniaalisissa alistussuhteissa, hän muistuttaa kansainvälisen poliittisen seksitalouden olevan hyvin moninainen ilmiö. Kysynnän ja tarjonnan välisen lain taustalla vaikuttavat myös lukuisat muut tekijät, joista tarjontaa tuottaviksi hän luettelee muun muassa: Maaseudun köyhyyden, teollistumisen, kaupunkien työttömyysasteen, naisten alhaisen statuksen; sekä valtioiden velkaantumisen, ulkomaisen pääoman tavoittelun ja kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin rakenneuudistukset. Lisäksi valtioilla ja paikallisilla auktoriteeteilla on Pettmanin mukaan merkittävä rooli seksiturismin organisoinnissa ja passiivisessa ylläpidossa. (Pettman 1996, 197-198, 200.)

³⁹ Gender studies must not be a matter of only ’studying women’. Gender is a relation, like class or race. Men’s lives are deeply implicated in the conditions of women’s lives, as whites’ lives are in the lives of people of color, and the lives of the rich are in the lives of the poor.” (Harding 2009, 411.)

feminismiin”⁴⁰ (Archer Mann & Huffman 2005, 57), jolloin feministisen tutkimuksen painopiste siirtyi länsikeskeisyydestä yhä selkeämmin maailmanlaajuiseksi. Tämä on nähty ennen kaikkea ”kolmannen maailman naisten”⁴¹ ansiona, sillä he toivat ensi kertaa esiin feministisen tutkimuksen sisällä piilevän rasismin. (Bhavnani 2001, 2.) Ulla Vuorela viittaa postkoloniaalilla feminismillä keskusteluun, joka sai alkunsa Yhdysvaltain vähemmistöjen keskuudessa. Erityisesti niin sanottu ’musta feminismi’ kyseenalaisti valkoisten naisten hegemonisen aseman ja toi keskusteluun naisen identiteetin ja ruumiillisuuden rodun ja värin näkökulmasta. (Vuorela 1999, 17.) Kyseiseen joukkoon kuului muun muassa afrikkalaisamerikkainen bell hooks⁴², joka kiinnitti jo 1980-luvulla huomiota länsimaisessa feminismissä piilevään etnosentriseen valkoiseen diskurssiin ja sille tyypilliseen tapaan ulkoistaa rasismi muiden, ”toisten rotujen”, ongelmaksi. (Rantonen 2000, 188.)

Alkusysäyksen postkoloniaalissa feminismissäkin keskeiselle koloniaalisten representaatioiden tutkimukselle antoi Edward Said (1979) teoksellaan *Orientalism*. Orientalismilla tarkoitetaan ”idän”, Aasian tai Afrikan stereotyyppisten kulttuuristen kuvastojen kierrättämistä länsimaisessa kulttuurissa, jossa ”toinen” esitetään usein itseen nähden alempiarvoisena barbaarina, seksuaalisesti ylitsepersuavana tai älyllisesti lapsen tasolla olevana primitiivinä. (Hirsiaho 2007, 234.) Saidin mukaan kyseiset representaatiot juontavat juurensa imperialismiin aikaisiin ideologisiin uskomusjärjestelmiin, joiden avulla silloista hallintajärjestelmää ylläpidettiin, ja jotka elävät edelleen osana yleistä kulttuurista ilmapiiriä. (Said 1994, 8.) Orientalismi voidaankin nähdä kieleen perustuvana vallakäytön muotona (Grovgui 2007, 237) ja sitä voi soveltaa myös mihin tahansa muuhun kulttuurisen ”toiseuden” paikalleen jäädyttämiseen ja sillä juhlimiseen (Hirsiaho 2007, 234.) Saidin mukaan: ”Valta tarinoida tai estää toisten tarinoiden syntyminen ja esiin tuleminen on

⁴⁰ Feministisen kv. poliittisen teorian kehitystä kuvataan usein kolmivaiheisena. Ensimmäisessä vaiheessa feministit tekivät kriittistä tutkimusta kansainvälisen politiikan klassikoista, jolloin naiset pyrittiin lisäämään jo olemassa oleviin teorioihin ja tieteenalan keskusteluihin. Toisessa vaiheessa ryhdyttiin laajentamaan poliittisen teorian rajoja ja esittämään uusia tutkimuskysymyksiä. Myös essentialistinen sukupuolen käsite kyseenalaistettiin ensimmäistä kertaa. Kolmannessa vaiheessa, kyseenalaistettiin sekä aikaisemmat sukupuolen että perinteisen politiikan määritelmät kiinnittämällä huomiota siihen, miten ne ovat rakentuneet ja mitä merkitystä sillä on. (Kantola & Valenius 2007, 14-16.)

⁴¹ ”Kolmannen maailman naisilla” ei tarkoiteta ainoastaan kehitysmaiden naisia vaan termin sisältö on ennen kaikkea poliittinen. Se rinnastetaan usein ”värillisiin naisiin”, joka ei myöskään ole sidoksissa ihonväriin, rodullisiin identifikaatioihin tai edes sukupuoleen, vaan yhteisesti jaettuun identiteettikamppailun kontekstiin. (Mohanty 1991a, 4, 7.)

⁴² Myös Dunn viittaa bell hooksin ajatuksiin valkoisuuden näkymättömyydestä ja sen eduista valkoisille ihmisille. (Dunn 2008, 58.)

erittäin tärkeää kulttuurille ja imperialismille muodostaen yhden pääyhteyksistä niiden välille.”⁴³
(Käännös minun.) John Hobsonille orientalismi onkin yhtä kuin eurosentrisyys (Hobson 2007, 93).

Postkoloniaalit feministit nostivat esiin koloniaalisten representaatioiden sukupuolittuneisuuden. Esimerkiksi Eila Rantonen on huomauttanut, että koloniaalisen vastakohta-ajattelun normina on toiminut etenkin länsimainen ”tietoa, toimintaa ja älyä” edustava mies, minkä johdosta niin ei-länsimainen mies, ei-länsimainen nainen kuin länsimainen nainenkin on liitetty älyn sijaan luontoon ja ruumiillisuuteen. Ajatus persoonattomasta ja esineellistetystä ruumiista, jota voidaan luokitella länsimaisen tieteen etäisellä katseella, valkoisella silmällä, antoi oikeutuksensa siirtomaavallalle. Karkeimmillaan länsimaiset rotustereotypiat demonisoivat tai eksotisoivat muukalaisen. Tämäkin jako perustuu usein sukupuoleen: Muukalaismiehet symboloivat väkivaltaista ja seksuaalista demonisuutta; kun taas muukalaisnaiset houkuttelevaa eksoottisuutta. (Rantonen 1999, 42-45.) Myöhemmin myös Said on rinnastanut orientalismin miesten ylivaltaan, partiarkaattiin, verrattavissa olevana käytäntönä. Koloniaalisissa representaatioissa Orientti näyttäytyi toistuvasti feminiinisenä ja orientaalisille ihmisille varattu rooli kuin kotiäitienä, hiljaisuuteen vangittuna tai parhaimmillaan rajoitettuna julkisena tilana. (Said 2001, 212.)

Myös länsimainen feminismi on saanut osansa lännen kulttuurihegemoniaan ja kolonialismiin suunnatusta kritiikistä. Postkoloniaalit feministiteoreetikot, kuten intialaista alkuperää olevat Chandra Talpade Mohanty ja Gayatri Chakravorty Spivak, ovat kysyneet muun muassa, kuka saa tai voi puhua kolmannen maailman naisten äänellä; kenelle puhutaan ja miten sekä kuka päättää, mistä puhutaan ja mikä on tärkeää. (Mattila & Vuola 2007, 211.) Mohantyn on nähty siirtäneen Saidin orientalismin kritiikin ”kolmannen maailman naisista” käytyyn keskusteluun. (Vuorela 1999, 19.) Jo vuonna 1984 ensimmäisen kerran julkaistussa klassikoartikkelissaan *Under the Western Eyes* Mohanty kritisoi feminismin rakentumista länsimaisen naisen normille sekä sen oletetulle universaalisuudelle. Tämä tulee ilmi muun muassa siinä tavassa, jolla länsimainen feminismi⁴⁴ käsitteellistää ”kolmannen maailman naiset” sisäisesti yhtenäiseksi sorron ja vallattomuuden leimaamaksi ryhmäksi. (Mohanty 1991b, 51-54.) Saidin tavoin Mohanty puhuu diskursiivisesta vallankäytöstä tai diskursiivisesta kolonisaatiosta, jossa ei-länsimainen nainen

⁴³ The power to narrate, or to block other narratives from forming and emerging, is very important to culture and imperialism, and constitutes one of the main connections between them. (Said 1994, xiii.)

⁴⁴ Puhuessaan länsimaisesta feminismistä Mohanty muistuttaa, ettei se suinkaan ole sisäisesti yhtenäinen kategoria aivan kuten ei kolmannen maailman feminismikään. Hänen mukaansa on kuitenkin mahdollista löytää joukko erilaisia tekstuaalisia ja analyyttisiä strategioita, joilla on keskenään samankaltaisia vaikutuksia, ja joiden ääneen lausumattomana perusolettamuksena on ”länsi” teorian ja käytännön tärkeimpänä vertailukohtana. (Mohanty 1999, 52.)

(jälkeenjäänyt/traditionaalinen) rakentuu suhteessa normina toimivaan valkoiseen ja länsimaiseen (edistykseelliseen/moderniin) naiseen. Vastakkainasettelu ei ainoastaan kiistä kolmannen maailman naisten elämien historiallista ja materiaalista monimuotoisuutta, vaan riistää heidän roolinsa historiallisina ja poliittisina toimijoina. (Mohanty 1991a, 6-7, 51-52, ks. myös Jabri 2004, 275.) Ongelman ydin juontaa juurensa radikaalien ja liberaalien feministien tapaan mieltää naiset sisäisesti ristiriidattomaksi, universaalien patriarkaatin sortamaksi ryhmäksi (emt, 72), mille myös Mohantyn kritisoima ”globaalin sisaruuden” käsite rakentuu. Mohantyn mukaan tällainen kaksinaapaiseen alistussuhteeseen perustuva malli, jossa naiset nähdään asiayhteydestä, yhteiskuntaluokasta ja etnisyydestä riippumatta miesten vastakohtana ja patriarkaatti väistämättä miesten ylivaltaan perustuvana järjestelmänä, johtaa vääristyneeseen käsitykseen naisia globaalisti yhdistävistä intresseistä ja vastarinnasta. Hän muistuttaa, että universaalien sisaruuden ohella maailmaa jäsentävät edelleen myös rasismi, kolonialismi ja imperialismi, mikä vuoksi valtasuhteet tulisi nähdä kompleksisina ja historiallisesti muuttuvina valtarakennelminä. (Mohanty 2003, 36-38, Mohanty 1991b, 53, 70.) Huolimatta siitä, että Mohantyn kritiikki on suunnattu erityisesti feministeille, jotka identifioivat itsensä kulttuurisesti ja maantieteellisesti ”länteen”, sama kritiikki pätee jokaiseen tutkijaan tai diskurssiin, joka turvautuu etnosentrisiin metodeihin. Toisin sanoen asettaa omat valtasubjektinsa julkilausumattomaksi vertailukohdaksi (normiksi), jonka avulla tutkia ja representoida kulttuurisesti ”toisia”. (Mohanty 1991b, 55, 68.)

Mohantyn ohella yhtenä tunnetuimmista postkoloniaalin feminismin uranuurtajista pidetään Gayatri Spivakia, joka artikkelissaan *Can the Subaltern Speak?* (1988) kritisoi niin länsimaista tiedettä ja sen tapaa tuottaa ei-länsimainen ”toinen”, kuin ”kolmannen maailman naisten” äänten vaientamista. (Mattila & Vuola 2007, 213.) Anu Hirsiaho (2007) kiteyttää Spivakin subaltern-käsitteen seuraavanlaisesti: ”Alistettu subjekti ei voi koskaan puhua alistetusta asemastaan vallanpitäjille, sillä heidän käsitteelliset maailmansa eivät kohtaa niin kauan, kun sortoa ylläpitävät rakenteet ovat pystyssä”. (Hirsiaho 2007, 237.) Spivak ei usko, että länsimaissa koulutuksensa saanut akateemikko voisi koskaan antaa äänensä esimerkiksi Intian alistetuille naisryhmille. Hän ei kuitenkaan kiistä pohjoisen ja etelän naisten poliittisen yhteistyön mahdollisuutta korostaen, että on eri asia puhua jonkun puolesta kuin toimia heidän kanssaan yhteisen asian hyväksi. (emt, 238-239.) Vaikka postkoloniaalit feministit pyrkivät haastamaan länsimaisten naisten hegemoniset äänet, ei subjektien eriytymistä haluta viedä äärimilleen vaan taustalla vaikuttaa edelleen ajatus kollektiivisesta toiminnasta (Tickner 2001, 93), jota puolestaan ei voi syntyä ilman jonkinasteisen poliittisen yhtenäisyyden tai solidaarisuuden olemassaoloa. Mohantyn mukaan naisten poliittinen

yhtenäisyys ei kuitenkaan ole valmiiksi annettu ominaisuus eikä sosiaalinen sukupuoli yksinään riitä sisaruuden perustaksi. Universaalien yleistyksien sijaan sisaruuteen tulisi pyrkiä konkreettisten historiallisten ja poliittisten analyysien ja käytäntöjen kautta. Yhtenä tärkeimmistä keinoista feministisen solidaarisuuden saavuttamiseksi Mohanty mainitsee vaihtoehtoisten historioiden ymmärtämisen⁴⁵. (Mohanty 2003, 116, Mohanty 1991b, 58.) Vaikka paikallisen tiedon tuottaminen on ”ymmärryksen” lisäämisen kannalta välttämätön lähtökohta, Mohanty ja Jacqui Alexander peräänkuuluttavat, ettei ”kolmannen maailman” feminismin tehtävä ole länsimaisen feminismin täydentäminen tai sen puutteiden paikkaaminen. Sen sijaan, se pyrkii tarjoamaan vaihtoehtoisen position, josta käsin tarkastella globaaleja kolonisaation prosesseja. (Alexander & Mohanty 2001, 498-499.) Mitä tällainen vaihtoehtoinen positio voi länsimaisen feminismin ja laajemmin ottaen länsimaisen tieteen kannalta tarkoittaa? Sitä tulen pohtimaan seuraavassa alaluvussa. Ainakin lähtökohtaisesti se edellyttää oman aseman kriittistä tunnistamista. Kuten Mohanty asian ilmaisee:

Vain lännen näkökulmasta on mahdollista määritellä ’kolmas maailma’ alikehittyneeksi ja taloudellisesti riippuvaiseksi. Ilman ylimääräyntyttä diskurssia, joka luo kolmannen maailman, ei olisi (erillistä ja etuoikeutettua) ensimmäistä maailmaa. (Mohanty 1999, 74.)⁴⁶

2.3. Etuoikeustietoinen positio ja sen soveltaminen kansainvälisten suhteiden tutkimukseen

”Värikköiden naisten” kritiikin seurauksena valkoiset feministit alkoivat kiinnittää huomiota myös omaan etnosentrisyyteensä. (Anthias & Yuval-Davis 1992, 98, Russo 1991, 298.) Esimerkiksi Yhdysvaltalainen feministi Ann Russo kehotti jo 1990-luvun alussa valkoisia feministejä tunnistamaan etuoikeutetun asemansa ja ymmärtämään, miten elinolosuhteemme ovat kiinnittyneet ja osittain myös mahdollistuneet toisten elinolosuhteiden kustannuksella. Rasismin ohella Russo koki tärkeäksi valkoisuuden ylivallassa (white supremacy) puhumisen: Käsitteenä ”valkoinen ylivalta” pakottaa meidät katsomaan valtaa suoraan silmiin ja tunnistamaan, että rasismi on yhtä lailla valkoisten ongelma. (Russo 1991, 299.) Russon mukaan: ”Rodun näkeminen muiden kuin valkoisten asiana, on osa valkoisena olemisen etuoikeutta.”⁴⁷ (Käännös minun.) Sherene Razack

⁴⁵ Ymmärtäminen ei ole yhtä kuin erilaisuuden pluralistinen ylistäminen, johon globaalin sisaruuden nimeen vannova 1990-luvulla vaikuttanut ”kansainväliseksi feminismiksi” itseään kutsuva akateeminen liike syyllistyi. Sen sijaan lokaalia tulisi tarkastella aina suhteessa laajempiin, kansalliset rajat ylittäviin prosesseihin. (Alexander & Mohanty 2001, 498-499.)

⁴⁶ Suom. Jyrki Vainonen.

⁴⁷ Not seeing race as a white issue is part of the privilege of being white. (emt, 300.)

käyttää viattomuuden käsitettä kuvaamaan sitä tilaa, josta käsin meille alisteiset ryhmät näyttäytyvät poikkeavina tai erilaisina ilman, että meidän tarvitsee ymmärtää, miten heidän todellisuutensa ovat rakentuneet, ja miten me itse olemme osa näitä epätasa-arvoisia valtasuhteita. (Razack 1998, 20-22.)

Samaan kaanoniin lukeutuu myös Ruth Frankenbergin (1993) teos *The Social Construction of Whiteness. White women, race matters*. Teoksessaan Frankenberg argumentoi feministisen teorian etnosentrisyyden juontuvan ennen kaikkea valkoisten feministien kykenemättömyydestä ”nähdä pintaa syvemmälle”. Frankenbergin mukaan he (itsensä mukaan lukien) eivät ole olleet tietoisia paikastaan yhteiskunnan sisällä ja siitä miten se oli rakentunut suhteessa ”värillisiin” naisiin ja miehiin. Siinä missä ”värilliset” feministit puhuvat erilaisuudesta ja moninaisuudesta sekä niiden merkityksestä heidän elämälleen konkreettisin sukupuolen, rodun ja historian huomioon ottavin käsittein, valkoisille feministeille erilaisuuden ja moninaisuuden visiot pysyttelevät useimmiten abstrakteina – jonakin, joka koskee lähinnä muita etnisiä ryhmiä tai alkuperää olevia. (emt, 9-10.)

Teoksessaan Frankenberg tarkastelee valkoisuutta joukkona historiallisesti, sosiaalisesti, poliittisesti ja kulttuurisesti tuotettuja sijainteja, jotka ovat kiinnittyneitä olemassa oleviin valtasuhteisiin. Frankenberg määrittelee valkoisuudelle kolme toisiaan täydentävää ominaisuutta: 1) Valkoisuus on rakenteellisen edun tai rodullisen etuoikeuden sijainti 2) Valkoisuus on ”standpoint”, paikka, josta käsin valkoiset ihmiset tarkastelevat meitä, muita ja yhteiskuntaa 3) Valkoisuus on joukko kulttuurisia käytäntöjä, jotka ovat useimmiten merkitsemättömiä ja nimeämättömiä. (Frankenberg 1993, 1.) Valkoisuuden etuoikeutetusta asemasta johtuen valkoisuus on muodostunut näkymättömäksi normiksi, josta käsin rasismi on nähty ennen kaikkea ”värillisten” ongelmana – jonakin, joka on meistä riippumatonta. Valkoisuuden tunnistaminen ja nimeäminen edellyttää siten myös etuoikeutetun aseman ja sitä ylläpitävien kulttuuristen käytäntöjen ja käsitysten tiedostamista. Frankenbergin mukaan valkoisuudesta puhuminen antaa jokaiselle paikkansa rasisisessa, kolonialistisen ja imperialistisen historian värittämässä järjestelmässä. Rasismin kanssa tekemisissä oleminen tai olemattomuus ei siis ole valkoisillekaan valinnan asia. Halusimme pa tai emme, rasismi muokkaa valkoisten ihmisten elämää ja identiteettiä tavoilla, jotka eivät ole erotettavissa muista jokapäiväisen elämän osa-alueista. (emt, 5-7.)⁴⁸

⁴⁸ Alison Bailey näkee seksismin ja rasismin toisiaan tukevinä sosiaalipoliittisina hallintajärjestelminä, jotka perustuvat omaksutuille asenteille, esitys- ja käyttäytymistavoille, toisin sanoen tiedostamattomille ideologioille. Nämä puolestaan uusintavat ja vahvistavat epäoikeudenmukaisia hierarkioita. (Bailey 2002, 289-292.)

Postkoloniaalin feminismin etuoikeustietoinen (privilege-cognizant) lähestymistapa, joka on saanut myös pohjoismaisen vastineensa (ks. esim. Keskinen et. al, 2009, Tuori 2009), edellyttää siten kriittistä itsensä ja oman etuoikeutetun asemansa tiedostamista sekä omalle ryhmälle tyypillisten ajattelu- ja toimintatapojen kyseenalaistamista (Bailey, 2002, 283, 286). ”Petturit” suhtautuvat kriittisesti ansaitsemattomiin etuihinsa, jotka valkoinen patriarkaalinen kulttuuri on heille suonut. Alison Bailey käyttää esimerkkinään Marilyn Fryen (1992) jakoa valkoiselta näyttämiseen (”looking white”) ja valkoisella tavalla toimimiseen (”acting white”). Jako ei ole luonteeltaan ehdoton, vaan mahdollistaa sekä ei-valkoisten henkilöiden toimimisen valkoisella tavalla että valkoisten henkilöiden toimimisen ei-valkoisin tavoin. (Bailey 2002, 289-292.) Jako voisi verrata käsityksiin feminiinisydestä ja maskuliinisuudesta miesten ja naisten kategorioiden sijaan, jotka nekään eivät ole ehdottomia, biologiseen eroon perustuvia tosiasioita.

Tämä on myös se positio, josta käsin itse lähestyn tutkimuskohdettani. Sen sijaan, että yrittäisin tutkia ”toista”, puhua heidän puolestaan tai tuoda heidän äänensä kuuluviin, suuntaan kriittisen katseeni kohti omaa kulttuurista ja sosiaalista ryhmääni: etuoikeutettua valkoista ja tässä tapauksessa suomalaista seksituristien joukkoa. Valitsemani näkökulma ei ole ongelmaton, sillä tulenhan tietoisesti rajanneeksi ”toisten” ja erityisesti ”toisten naisten” äänet tutkimukseni ulkopuolelle. Tästä huolimatta koen hyödyllisemmäksi ja oman positioni huomioon ottaen myös luonnollisemmaksi kohdistaa kriittisen katseeni kohti omaa kulttuurista ja sosiaalista ryhmääni.

Entä miten tällainen lähestymistapa soveltuu ja mitä annettavaa sillä on kansainvälisten suhteiden tutkimukselle? Huolimatta siitä, että tieteenalamme feministit ovat alusta asti pyrkineet haastamaan kansainvälisten suhteiden sukupuolittuneen luonteen (Kantola & Valenius 2006, 9) ja tätä nykyä sukupuolen tutkimuksella on tieteenalamme sisällä jo vankka jalansija, rodun tutkimus ja tieteenalan etnosentrisyyteen kohdistuva kritiikki on jäänyt kansainvälisten suhteiden feministien toimesta vähemmällä. Oma tutkielmani pyrkii täyttämään kyseistä aukkoa (Hobson 2007, 101) ja herättämään keskustelua, ei pelkästään kriittisen post-rasistisen (ks. Hobson 2007, 113-116), vaan anti-rasistisen kansainvälisten suhteiden mahdollisuudesta. Seuraavaksi tarkastelen Dunnin (2008) *Interrogating white male privilege* artikkelia, joka antaa varovaisia viitteitä postkoloniaalin feminismin kritiikin rantautumisesta tieteenalan laajempaan keskusteluun tai vähintään mahdollisuudesta rakentavaan vuoropuheluun, kuten tulen esittämään. Artikkelissaan Dunn argumentoi hyvin samaan tapaan kuin länsimaalaiset postkoloniaalit feministiteoreetikot ovat

tehneet 1990-luvulta lähtien vastauksena ”värillisten” naisten kritiikkiin feminismiä kohtaan (ks. esim. Anthias & Yuval-Davis 1992, 98), että kansainvälisten suhteiden tutkimusta tehtäessä tulisi huomioida tutkijan etuoikeutettu positio.

Dunn itse tunnistaa ja tunnustaa etuoikeutetun asemansa valkoisena miehenä tarkastellen kriittisesti sen merkitystä sekä omalle elämälleen että kansainvälisten suhteiden tieteenalalle.⁴⁹ Peggy McIntoshiin viitaten, Dunn näkee etuoikeuden ilmenevän kahdella toisiaan tukevalla tavalla: Yhtäältä ansaitsemattomina etuina, jotka takaavat hallitsevalle ryhmälle kilpailukykyisemmän aseman suhteessa muihin, toisaalta valtana, joka kulkee samassa näkymättömässä paketissa. (Dunn 2008, 47-48.) Tämä vastaa Frankenbergin valkoisuuden määritelmässä ensimmäistä kohtaa: valkoisuus on rakenteellisen edun tai rodullisen etuoikeuden sijainti (Frankenberg 1993, 1). Dunnin mukaan muun muassa sukupuoleen, rotuun, luokkaan ja seksuaalisuuteen kiinnittyvät etuoikeudet – tai vastaavasti niiden puute – eivät ole yhtenäisiä tai jakaudu tasaisesti ihmisten kesken, vaan tietyt sosiaaliset ryhmät, etenkin länsimaalaiset, valkoiset, keski/yläluokkaiset miehet, nauttivat globaalien taloudellisten ja poliittisten valtarakenteiden heille mahdollistaneista ansaitsemattomista eduista. Tämä on tietenkin yksinkertaistus ja Dunn korostaa puhuvansa ennen kaikkea omasta positioistaan käsin (Dunn 2008, 47-48), aivan kuten Russo (1991) ja Frankenberg (1993) puhuvat omastaan. Onkin tärkeää huomata, että ansaitsemattomien etujen muodostamia yhdistelmiä on monenlaisia eivätkä ne suinkaan aina koostu Dunnin mainitsemista stereotyyppisistä ominaisuuksista, kuten hän itsekkin toteaa. Tästä huolimatta, koska näkymättömyys ylläpitää etuoikeuksia ja siten myös syrjinnän rakenteita, tulisi vallan ja etuoikeuden järjestelmät tehdä näkyviksi ja ottaa ne osaksi kansainvälisten suhteiden diskursseja. Dunn kehottaa tekemään ylivallan rakenteista ”vieraita”, toisin sanoen kiistämään etuoikeuden näennäisen luonnollisuuden sekä järjestelmätasolla että yksilöiden toiminnan tasolla. Mikäli unohdamme jälkimmäisen, annamme yksilöille luvan paeta vastuuta toimintansa aiheuttamista seurauksista. (emt, 49.) Aivan kuten Russo (1991) on argumentoinut, meidän tulee katsoa valtaa suoraan silmiin ja tunnistaa oma etuoikeutettu asemamme sekä ymmärtää, että rasismi on yhtä lailla valkoisten ongelma. (Russo 1991, 299-300.)

⁴⁹ Dunn ei suoranaisesti liitä valkoisuuden historiallisia ja maantieteellisiä juuria kolonialismiin (vrt. esim. Bonnett 1998), kun taas postkoloniaalit feministit, eivätkä heistäkään kaikki, korostavat valkoisuuden aseman näkymättömänä normina olevan perua kolonialismille ja koloniaalisille diskursseille. (ks. esim. Frankenberg 1993, 17.)

Huolimatta siitä, että ihmisten toimintaa ja heidän tapansa hahmottaa paikkansa yhteiskunnassa ohjaavat pääosin rakenteista kumpuavat kyseenalaistamattomat käsitykset ja diskurssit, ei Dunnin mukaan tulisi sortua rakenteelliseen determinismiin. Dunn viittaa ranskalaisen sosiologin ja kulttuuriantropologin Pierre Bordieun käsitykseen *habituksista* dispositioiden järjestelminä (systems of dispositions), joukkona historiallisten ja kulttuuristen rakenteiden tuottamia pitkälti tiedostamattomia ja syvään juurtuneita käytäntöjä ja taipumuksia, jotka ohjaavat, mutta eivät suoraan määrää yksilöiden ja kollektiivien käytöstä. (Dunn 2008, 50-51.) Kuten seuraavassa luvussa tulen argumentoimaan, Dunnin käsitys historiallisesti ja kulttuurisesti muodostuneista syvään juurtuneista käytännöistä ja taipumuksista muistuttaa läheisesti Cynthia Weberin käsitystä kulttuurisidonnaisista tiedostamattomista ideologioista ihmisten arkijärjen perustana (Weber 2010, 4-6). Frankenbergin määritelmässä kyseenalaistamattomat käsitykset ja diskurssit sijoittuvat kohtiin 2 ja 3 eli valkoisuuteen ”standpointina”, paikkana, josta käsin valkoiset ihmiset tarkastelevat meitä, muita ja yhteiskuntaa sekä valkoisuuteen joukkona kulttuurisia käytäntöjä, jotka ovat useimmiten merkitsemättömiä ja nimeämättömiä. (Frankenberg 1993, 1.)

Dunnin mukaan valkoisen miehen etuoikeutettu asema tulee sisäistetyksi ja luonnollistetuksi habituksen kautta. Luonnollistettuna siitä on tullut itsestään selvää ja näkymätöntä (Dunn 2008, 50-51). Tieteen teossa tämä näkyy siten, että sukupuoli ja erityisesti rotu ovat tekijöitä, joihin kansainvälisten suhteiden tutkijoiden ei tieteenalamme vallitsevien valtasuhteiden johdosta ole toistaiseksi tarvinnut kiinnittää huomiota. Nämä valtahierarkiat ovat taanneet etenkin valkoisille miehille etuoikeutetun position, normin aseman, josta käsin valkoisuudella tai miehisyydellä ei ole nähty olevan juurikaan merkitystä. (emt, 50-53.) Tässä tutkielmassa tarkoitukseni ei ole asettua vastakkain valkoisen miehen kanssa. Mikäli näin tekisin, minulla ei olisi samanlaista ”vakavasti otettavaa” positiota, mistä käsin Dunn tieteenalakritiikkinsä ammentaa. Dunnia lainaten:

Voin kirjoittaa tämän kappaleen etuoikeutetun asemani johdosta. Se, että olen valkoinen mies, sallii minun usein sekä ottaa osaa että toisinaan olla osallistumatta rodusta, sukupuolesta ja hegemoniasta käytyyn keskusteluun ilman, että lojaaliuttani kyseenalaistetaan. Voin puhua rasismista ja seksismistä ilman, että minun nähdään tavoittelevan omaa etuani. Pikemminkin voin pitää itseäni epäitsekkäänä ja paistatella sen kunnian loisteessa, jonka etuoikeutettu asemani minulle tuottaa. Kerran eräs kommentaattori huomautti, että jos olisin nainen, tämä kappale vastaanotettaisiin uhittelevana miesvastaisena päätöksena.⁵⁰ (Käännös minun.)

⁵⁰ I am able to write this chapter because of my position of privilege. Being a white male often allows me to slip in and out of conversations about race, gender and hegemony without being questioned about my loyalty. I can speak about racism and sexism without being seen as self-serving. Rather I can position myself as being altruistic and bask in the

Sen lisäksi että olen sukupuoleltani nainen, suomalaisesta yliopistosta omalla äidinkielellään opinnäytetyötään kirjoittavan opiskelijan tieteenalakritiikkiä tuskin otettaisiin kovin vakavasti, mikäli sitä edes Tampereen ulkopuolella noteerattaisiin. Kuten Saara Särmä on todennut, Tampere sijaitsee maantieteellisesti kaukana niistä kansainvälisistä valtokeskuksista, joissa tieteenalakeskustelua pääasiassa käydään. Toisaalta tämä myös mahdollistaa ”valtavirrasta” radikaalistikin poikkeavan tutkimuksen tekemisen. (Särmä 2007, 48.)

Tulen hyödyntämään Dunnin ajatuksia valkoisen miehen ansaitsemattomista etuoikeuksista tutkimusaineistoa analysoidessani. Teoreettinen positioni säilyy kuitenkin postkoloniaalissa feminismissä, sillä sen lisäksi, että sen piirissä on tehty etuoikeustietoista tutkimusta menestyksekkäästi jo parikymmenen vuoden ajan, se antaa itselleni luonnollisemman – tosin akateemisen maailman ulkopuolella yhtä lailla etuoikeutetun – aseman, josta käsin puhua ilman, että argumenttini kuitattaisiin Dunnia lainaten ”miesvastaisena päätöksena” (ibid). Tämänkaltaisen reaktion todennäköisyys kertookin mielestäni kansainvälisissä suhteissa edelleen vallitsevasta sukupuolten vastakkainasettelusta, joka ilmenee pahimmillaan feministit ulossulkevana ”muukalaisreaktiona” tai feministisen tiedon vähättelynä. (Särmä 2007, 46, 56.) Sukupuolirajojen ylläpitämiseen syyllistyvät toisinaan myös feministit itse. Sylvester onkin kuvannut kansainvälisten suhteiden tieteenalaa ja feminismiä omina kansakuntinaan, jotka pitävät huolta omista rajoistaan ja puhuvat jatkuvasti toistensa ohitse. (emt, 55.) Vastakkainasettelun sijaan pyrin tutkielmassani keskusteluyhteyden avaamiseen, sillä uskon, että vain rakentava, sukupuolen vastakkainasettelusta molemmiin puoliin irtipäästävä yhteistyö postkoloniaalin feminismin ja muiden kansainvälisten suhteiden feminististen, postkoloniaalien, kriittisten, poststrukturalististen ja anti-hegemonisten lähestymistapojen (ks. esim. Walker 1993, Jabri 2004, Cox 2007, Hobson 2007, Dauphinée 2007, Lisle 2008, Dunn 2008, Harding 2009, Aaltola 2009, Särmä 2011) välillä, voisi johtaa kansainvälisen suhteiden vähittäiseen ”maailmanlaajuistumiseen”: Länsikeskeisyydestä ja universaalin valkoisen miehen normista irtipäästämiseen sekä uusille – mukaan lukien anti-rasistisille – näkökulmille avautumiseen.

Mikäli yhteiskuntatieteissä vallitsevaa yleistä tendenssiä on uskominen, tulevat hegemonista valkoisuutta problematisoivat lähestymistavat yleistymään myös kansainvälisissä suhteissa niin

praise my position generates. On one occasion, a commentator noted that, if I were a woman, this chapter would have across as a flailing, man-bashing screed. (Dunn 2008, 65.)

kuin näyttää tapahtuneen naistutkimuksen ja postkoloniaalin teoriaperinteen lisäksi pikku hiljaa esimerkiksi maantieteessä ja sosiologiassa (Twine & Gallagher 2008, 6, 12). Walkeriin viitaten, kansainvälisten suhteiden näkökulmasta kyseessä lienee kuitenkin vaikeampi prosessi kuin oli feministisen tutkimuksen vakiinnuttaminen tieteenalamme teoriakentälle. Sillä siinä missä kansainvälisten suhteiden feminismi on voitu mieltää (tai eristää) omaksi tutkimusorientaatioksi oppialan sisällä, tieteenalan modernin ja etnosentrisen perustan kyseenalaistaminen johtanee pysyvästi toisenlaiseen tapaan hahmottaa kansainvälisiä suhteita. (Walker 1993, 181.) Tällä en kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö kansainvälisten suhteiden sukupuolittuneisuuden ja maskuliinisuuden tutkimus olisi edelleen tärkeää, päinvastoin: Uskon, että länsimaisen tieteen hegemonisen ja rodullistuneen luonteen kyseenalaistaminen avaisi vankemman pohjan myös tieteenalan maskuliinisuuden tarkasteluun – ei irrallisena patriarkaalisesta vallan ilmentymänä vaan osana laajempia lännen kolonialismin ja imperialismin historioita (ks. esim. Harding 2009, 401).

2.4. Tutkimuksen kohteena valkoisuuden tiedostamattomat ideologiat

Tässä luvussa esitän postkoloniaali feministisestä etuoikeustietoisesta positiosta käsin johtamani ja kansainvälisiin suhteisiin soveltamani teorian valkoisuudesta tiedostamattomina ideologioina. Se muodostuu yhtäältä Cynthia Weberin (2010) teoksessaan *International Relations Theory. A Critical Introduction* esittämästä tiedostamattoman ideologian käsitteestä sekä Alastair Bonnettin näkemyksestä, jonka mukaan hegemoninen valkoisuus toimii eurooppalaisen rodullisen historian myyttinä. (Bonnett 1998, 1050; 2000, 177-178.) Käsittelen näitä kahta ensin erillään ja lopuksi muodostan niistä yhtenäisen teorian, joka täydentää postkoloniaali feminististä lähestymistapaani.

Weber jakaa ideologiat kahteen kategoriaan: tietoiisiin ja tiedostamattomiin ideologioihin, joista jälkimmäiset ovat tutkimukseni kohteena. Tietoisilla ideologioilla Weber viittaa niin sanottuihin valmiisiin poliittisiin ideoihin ja oppeihin, ”ismeihin” (kuten liberalismi, konservatismi, feminismi jne.); kun taas tiedostamattomat ideologiat, joita ei ole virallisesti nimetty, muodostavat arki ajattelumme perustan. Tiedostamattomat ideologiat tai tiedostamattomat ajattelutapamme edustavat siis sellaisia kyseenalaistamattomia käsityksiä, joita ”ei tarvitse ääneen lausua”, ja jotka siten otetaan annettuina. Tällaisia ovat Weberin mukaan esimerkiksi seuraavanlaiset uskomukset: ”Pojat ovat poikia”; ”kaikki tuntemani ihmiset ovat heteroita tai ”englantilaiset ovat valkoisia”. (Weber 2010, 4-6.) Oman tutkimusaiheeni näkökulmasta tällaisia uskomuksia voisivat olla

esimerkiksi ”prostituutio on maailman vanhin ammatti”, ”kaikki aasialaisnaiset ovat siroja ja pieniä” tai ”Thaimaa on seksituristien paratiisi”.

Miten ideologiat sitten liittyvät kulttuuriin? Weber kuvaa kulttuurin ja ideologioiden suhdetta niiden erilaisella roolilla tiedon tuottamisen prosessissa: Kulttuuri on sijainti, jossa merkityksiä tuotetaan, ideologia puolestaan paikka, jossa kulttuurisesti tuotetut merkitykset muunnetaan arkiajatteluksi, käsityksiksi siitä miten asiat ovat tai miten niiden tulisi olla. (emt, 4-6.) Tutkiessani länsimaisten, valkoisten seksituristien tiedostamattomia ideologioita tutkin siis samalla sitä kulttuuria, jossa heidän tiedostamattomat ajattelutapansa ovat syntyneet.

Vaikka liberalismien ja konservatismien kaltaisten poliittisten oppien avulla voidaan mobilisoida ihmisiä ja nostaa tietoisuutta poliittisista asioista, Weber näkee tiedostamattomien ideologioiden olevan poliittisesti jopa vaikutusvaltaisempia. Tiedostamattomat ideologiat auttavat meitä ymmärtämään maailmaa, vaikkemme edes huomaa niiden olemassaoloa ja siten harvoin kyseenalaistamme niiden merkitystä omalle elämällemme. Weberin mukaan emme edes halua, että tiedostamattomat ideologiamme – meidän arkijärkemme – tuodaan esiin, saati kyseenalaistetaan. Jos näin kuitenkin tapahtuu, tapamme ymmärtää maailmaa on potentiaalisesti uhattuna. (ibid.)

Feministisessä ja postkoloniaalisessa tutkimustraditiossa ajattelutapojemme tiedostamaton ulottuvuus on usein rinnastettu uskomusjärjestelmän⁵¹ käsitteeseen (ks. esim. Peterson & Runyan 1993, 26-28, Loomba 1998, 25), josta käsin sekä valkoisuus että maskuliinisuus, ja toisinaan valkoinen maskuliinisuus, on nähty ilmenevän niin ikään kulttuurissamme vallitsevana arkijärkenä, tiedostamattomina normeina, käyttäytymismalleina sekä tapana hahmottaa maailmaa ja suhdettamme muihin. (ks. esim. Hutchings 2008, 24, 27, Dunn 2008, 50-51.) Kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa Särmä on myös käyttänyt käsitystä sukupuolittuneista ja seksualisoiduista ”kulttuurisista logiikoista” (Särmä 2011, tulossa). Erilaisista nimityksistään huolimatta näillä lähestymistavoilla on paljon yhteistä. Kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa niitä voisi kutsua poststrukturalistiseksi/postmoderniksi ideologia-ajatteluksi. Matthew Festenstein ja Michael Kenny puhuvat 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun aikana yleistyneestä ideologia-ajattelun uudesta aallosta.

⁵¹ Ko. tutkimustraditiossa uskomusjärjestelmästä käytetään myös nimeä ideologia, joka kansainvälisen politiikan tutkimuksen näkökulmasta on hieman harhaanjohtava, koska ideologioilla on perinteisesti viitattu Weberin mainitsemiin tietoisiin ideologioihin, ”ismeihin”.

Se muodostuu poliittisten oppien tai sosiaalisten liikkeiden sijaan pikemminkin kirjavasta joukosta hankalasti lokeroitavissa olevia positioita, joista käsin nostetaan esiin tuoreita näkökulmia, kiinnostuksen kohteita ja huolenaiheita (esim. seksuaalisuus ja kulttuurinen identiteetti), joille perinteisessä ideologiakeskustelussa (ks. esim. Hoffman & Graham 2009) ei ole ollut sijaa.⁵² Nämä niin kutsutut uuden sukupolven ideologia-ajattelijat jakavat tiettyjä yhteneväisyyksiä perinteisten ideologioiden kanssa hyödyntäen muun muassa samoja termejä, käsitteitä, retoriikkaa ja jopa samoja argumentteja (Festenstein & Kenny 2005, 403-404), mikä voi toisinaan tuntua harhaanjohtavalta.⁵³ Toisaalta heille on ominaista käsitys identiteetistä ei valmiiksi annettuna ominaisuutena, vaan kiinnittyneinä niihin sosiaalisiin, kulttuurisiin ja poliittisiin suhteisiin, joissa elämme (Festenstein & Kenny 2005, 403) sekä suhtautuminen kieleen subjektia rakentavana elementtinä (Lomba 1998, 36-37).

Myös oma ajatteluni edustaa poststrukturalistista/postmodernia epistemologiaa. Sen mukaisesti, puhuessani miehistä ja naisista viittaan biologian sijaan niihin tarinoihin, joita kerrotaan miehistä ja naisista. (Sylvester 1994, 4.) Ymmärrän sukupuolen ”butlerilaisittain” (ks. Butler 1990) ennen kaikkea kulttuurisena identiteettirakenteena, jonka olemassaolosta on rituaalinomaisen esittämisen kautta tullut itsestään selvää ja hegemonista. (Festenstein & Kenny 2005, 403-404.) Voidaan puhua sukupuoli-identiteeteistä ”luonnollistettuina” kategorioina (Festenstein & Kenny 2005, 146), jollaiseksi myös hegemoninen valkoisuus on rakentunut (ks. esim. Bonnett 1998, 1043), kuten tulen pian argumentoimaan. Tässä vaiheessa haluan kuitenkin muistuttaa Weberiin viitaten, että kulttuurisen muuntaminen ”luonnolliseksi” on aina poliittinen prosessi, joka on riippuvainen monimutkaisista valtarakenteista. Tätä prosessia Weber kutsuu myytti funktioksi (myth function), jolla hän viittaa Roland Barthesin käsitykseen myyteistä ”luonnollisina totuuksina”. Weberin mukaan:

Tämänkaltaiset ”luonnolliset totuudet” ovat todennäköisesti niitä kaikkein poliittisimpia tarinoita, ei ainoastaan sen vuoksi, mitä ne kertovat (mikä niiden yksityiskohtainen sisältö on), vaan siksi, mitä ne tekevät (ne irrottavat itsensä ja alkuperänsä poliittisesta keskustelusta). Tämän takia Barthes kutsuu myyttejä ”depolitisoiduksi puheeksi”. (Käännös minun.)⁵⁴

⁵² Puhuessani uudenlaisesta ideologia-ajattelusta en siis myöskään viittaa ns. uusiin ideologioihin/uusiin sosiaalisiin liikkeisiin jollaiseksi feminismin voi laskea. (Hoffman & Graham 2009, 309-310.)

⁵³ Tämä näkyy myös postkoloniaalisessa tutkimuksessa, jossa ideologioista uskomusjärjestelmän merkityksessä puhuttaessa viitataan yhtä sujuvasti niin Michel Foucaultin teoriaan tiedon ja vallan välisestä suhteesta kuin Antonio Gramscin käsitteisiin hegemoniasta ja arkijärjestykseen. (Lomba 1998, 25-38.)

⁵⁴ Yet these sorts of “natural facts” are arguably the most intensely political stories of all, not just because of what they say (what the specific is) but because of what they do (they remove themselves and the tradition they support from political debate.) This is why Barthes refers to myths as “depoliticized speech”. (Weber 2010, 7.)

Näenkin seksiturismin vahvasti kulttuurisidonnaisena ilmiönä, jota tiedostamattomat ideologiat ylläpitävät. Seuraavaksi tulen argumentoimaan, että valkoisuus etuoikeutettuna ja näkymättömänä positiona on keskeinen osa jo kolonialismin ajoilta juontuvia tiedostamattomia ideologioita, jotka saavat valkoiset länsimaalaiset miehet (ja naiset) unelmoimaan eksoottisesta ”toisesta” ja matkustamaan seksuaalisten fantasioidensa perässä mitä kaukaisimpiin lomakohteisiin.

Vaikka valkoisuus on toistunut tekstissäni jo useampaan kertaan (ks. esim. Frankenberg 1993, Dunn 2008), en ole vielä esittänyt teoriaa siitä, miten käsite on aikoinaan syntynyt. Seuraavaksi siirryn postkoloniaalista etuoikeustietoisesta feminismistä askeleen eteenpäin, tai historiallisesti ajateltuna taaksepäin, siirtämällä huomion hegemonisen valkoisuuden syntyhistoriaan. Purkamalla eurooppalaisen rodullisen historian myytin, luon samalla vaihtoehtoisen, postkoloniaali feminististä etuoikeustietoista lähestymistapaani täydentävän anti-rasistisen tavan ymmärtää kansainvälisiä suhteita. Toisin kuin esimerkiksi John Hobsonin teoria kriittisestä post-rasistisesta kansainvälisten suhteiden tutkimuksesta, joka perustuu länsimaisen/orientalistisen tieteen hegemonian kyseenalaistamiseen (Hobson 2007, 91-116), huomion kiinnittäminen hegemoniseen valkoisuuteen antaa tilaa erityisesti yksilöiden ajattelu- ja toimintatapojen kriittiseen tarkasteluun.

Alastair Bonnetin⁵⁵ mukaan valkoisuudesta, jota käytetään usein länsimaisen ja eurooppalaisen synonyyminä, on tullut pitkälti arkikielinen ja ei-sosiaalinen käsite. Tämän hän näkee ongelmallisena, sillä mikäli valkoisuus käsitteenä irrotetaan sen historiallisesta ja maantieteellisestä kontekstista, se itse asiassa uudelleen tuottaa eurooppalaista rodullisen historian myyttiä sen sijaan, että tekisi sen näkyväksi. Lisäksi se antaa valkoisille ihmisille etuoikeutetun aseman, josta käsin heidän ei tarvitse ottaa osaa anti-rasistisiin keskusteluihin. Oma käyttötarkoitukseni on jälkimmäinen, niin sanotusti valkoisuutta re- ja dekonstruoiva tai siihen pyrkivä, mikä edellyttää termin huolellista avaamista. (Bonnett 1998, 1050; 2000, 177-178, ks. myös Rastas 2004.)

Valkoisuus rodullistettuna ja eurooppalaiseen hegemoniaan kiinnittyneenä identiteettinä on katsottu syntyneen kolonisaation seurauksena ja osittain mahdollistaneen sen. Bonnett puhuu valkoisuuden eurooppalaistamisesta. Tällä hän viittaa prosessiin, jonka avulla rodusta luotiin ihmisiä ja kansoja

⁵⁵ Bonnett jakaa anti-rasistisen valkoisuuden tutkimuksen karkeasti kahteen kategoriaan: tunnustukselliseen lähestymistapaan (confessional approach) ja valkoisuuden historiallisiin maantieteisiin (historical geographies of whiteness), joista hän itse edustaa jälkimmäistä. (Bonnett 2000, 181-186.)

heidän alkuperänsä ja siihen liitettyjen luontaisten ominaisuuksien perusteella luokitteleva kategoria sekä marginalisoitiin muut olemassa olevat, ei-eurooppalaiset valkoiset identiteetit. (Bonnett 1998, 1030.) Tätä ennen valkoisuudella oli viitattu lähinnä ihmisten tai ihmisryhmien ihonväriin (Bonnett 2000, 175). Bonnettin mukaan maailman rodullistaminen (ks. myös Mulinari et. al. 2009, 4), jota myös tieteen luomien rotuoppien⁵⁶ kautta vahvistettiin, legitimoit eurooppalaisten hegemonisen aseman ylempiarvoisena rotuna. Tällä on ollut kauaskantoiset seuraukset ei ainoastaan entisissä siirtomaissa, vaan koko maailmassa ja kaikkien ihmisten elämässä. Bonnettin mukaan eurooppalainen rodullinen valkoisuus on ollut alusta asti erittäin kunnianhimoinen projekti, joka on asettanut valtavia vaatimuksia niin ”muille roduille” kuin eurooppalaisille itselleen, sillä kaikkien valkoisten ei ole nähty täyttävän valkoisuuden vaatimuksia.⁵⁷ (Bonnett 1998, 1029-1046.) Jopa suomalaiset, joille valkoisuus on tätä nykyä itsestäänselvyys (Irni 2009, 181), ominaisuus, jota harva tulee edes ajatelleeksi, luokiteltiin vielä 1800-luvulla muiden eurooppalaisten toimesta alempaan rodulliseen kastiin, mongolialaisten jälkeläisiksi. Vasta 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuoliskon aikana suomalaiset muuttuivat ”keltaisista valkoisiksi” suomalaisten tiedemiesten keräämän mittavan empiirisen todistusaineiston ansiosta (ks. esim. Rastas 2004). Näin siis Suomikin tuli osaksi koloniaalista subjektin rakennusprojektia, jolla on ollut huomattava vaikutus siihen, miten suomalaiset näkevät itsensä ja ”toiset” tänä päivänä. (Rastas 2004, 98-99.) Valkoisiksi tultuaan suomalaisista tuli siis rasismien kohteen sijaan rasistisen järjestelmän uusintajia. Maija Urposta lainaten: ”Suomalaisten valkoisuus ei ole sisäsyntyinen ominaisuus vaan saatu aikaan ’vieraiden’ kustannuksella, rasistisen toiseuttamisen keinoin.” (Urponen 2010, 18.)

Valkoisuus, sellaisena kuin sen ymmärrän, on siis ennen kaikkea historiallisesti, sosiaalisesti, poliittisesti ja kulttuurisesti tuotettu sosiaalinen konstruktio sekä etuoikeutettu positio. Bonnettin mukaan valkoisuus sosiaalisena konstruktiona on ihan yhtä todellinen kuin muutkin rodut siten, että sillä on oikeita, vaikkakin muuttuvia, vaikutuksia maailmaan ja todellisia, käsin kosketeltavia kompleksisia vaikutuksia ihmisten identiteettiin, kokemuksiin ja elämän mahdollisuuksiin. (Rastas 2004, 97.)⁵⁸ Tämä määritelmä on hyvä pitää mielessä koko tutkimuksen ajan, sillä se miten

⁵⁶ Valkoisuuden ”rodullistamista” tuettiin muun muassa eugeniikan avulla, jolla oli vahva jalansija myös Pohjoismaissa, etenkin Suomessa ja Ruotsissa. Myös suomalaisilla antropologeilla, Edward Westermarck mukaan lukien, oli merkittävä rooli koloniaalisen tiedon ja mielen tuottamisessa (Tuori 2009, 66.) Eugeniikan ”rodullisen laadukkuuden” ja ”antropologisen rodun” eroista ja yhteneväisyyksistä ks. esim. Urponen (2010, 112-115).

⁵⁷ Esimerkiksi Yhdysvaltoihin 1800-luvulla muuttaneita irlantilaisia ja italialaisia siirtolaisia ei alun perin hyväksytty valkoisiksi. (Bonnett 2000, 176.)

⁵⁸ Frankenberg, joka on käsitteellistänyt valkoisuuden sosiaalista rakentumista hyvin samaan tapaan kuin Bonnett, tosin feministisestä teoriasta käsin, on verrannut rodun ”todellisuutta” sukupuolen kategoriaan: Molemmilla on todellisia ja

ymmärrämme rodun ja valkoisuuden, selittää myös suhdettamme ”toisiin”. Anna Rastaa mukaan valkoisuudesta tulee tärkeä kategoria ainoastaan silloin, kun ihmiset kohtaavat muita ihmisiä ja tarve erottaa itsensä ”toisesta” syntyy. (emt, 98.)

Tässä tutkielmassa ”toisena” ja tarkemmin ottaen eksoottisena ”toisena”⁵⁹ näyttäytyy etenkin aasialainen nainen. Seuraavaksi tarkastelenkin eksoottisen ”toisen” käsitettä aasialaisnaisiin liitettyjen mielikuvien näkökulmasta havainnollistaen, miten niitä on käytetty hyväksi seksiturismin markkinoinnissa ja kuinka ne ilmenevät seksituristien käytännöissä, ihmisten kohdatessa toisensa. Sen lisäksi, että eksoottinen tai rodullinen ”toinen” on tieteenalallamme valkoisuutta tutumpi termi (ks. esim. Pettman 1996, Penttinen 2004), se muodostaa avaimen, jonka avulla pääsen myöhemmin käsiksi tutkimusaineistossa ilmenevään näkymättömään valkoisuuteen ja Razackia lainaten: ”rodulliseen subjektiin” (Razack 1998, 88).

Länsimaiset mielikuvat aasialaisista naisista ovat rakentuneet vuosisatojen kuluessa ja heihin kohdistuvan vieraan eksoottisuuden sisältö on vaihdellut riippuen länsimaisessa kulttuurissa vallitsevista sukupuolisuhteista ja niistä miehille aiheutuneista ongelmista. (Sirkkilä 2005, 75.) Nykyiseen muotoonsa eksoottiseen aasialaisnaiseen kohdistuvat mielikuvat ovat Uchidan (1998) mukaan kiteytyneet 1900-luvun aikana toisen maailmansodan ja Vietnamin sodan vaikutuksesta, joista etenkin jälkimmäinen lisäsi länsimaisten miesten ja aasialaisnaisten pari- ja seksuaalisuhteita. Nykyinen käsitys on kaksijakoinen ja samalla myös ristiriitainen. Yhtäältä aasialaisnainen on länsimaisissa diskursseissa kuvattu alistuvaisena, tottelevaisena, passiivisena ja kotikeskeisenä, Sirkkilän sanoin länsimaisen miehen kannalta ”ihanteellisena naisena”, joka lupaa miehelle perhe-elämää ja pysyvää parisuhdetta. Toisaalta aasialaisnaiseen liitetään eksoottisuus, eroottisuus ja seksuaalisuus, mikä on nähtävissä myös seksiturismissa ja suomalaisen media-arjen tulkinnoissa. Eksoottisuutta korostava käsitys sisältää oletuksen orientaalisen naisen suuremmasta emotionaalisuudesta, luonnollisuudesta ja seksuaalisesta houkuttavuudesta. (Sirkkilä 2005, 75-76.)

Aasialaisnaisiin kohdistuvista eksoottisista mielikuvista seksiturismissa on kirjoittanut muun muassa Pettman. (ks. myös Thorbek 2003.) Hänen mukaansa median tarjoamat mielikuvat, turistiesitteet sekä lentoyhtiöiden mainokset hymyilevistä tytöistä ja nuorista aasialaisnaisista

monimuotoisia, vaikkakin muuttuvia, vaikutuksia niin maailmaan kuin ihmisten kokemuksiin, elämänmahdollisuuksiin sekä käsitykseen itsestään. (Frankenberg 1993, 11.)

⁵⁹ Ko. termin juuret juontavat 1800-luvulla Euroopassa vallinneisiin rotuoppeihin ja niistä johdettuihin rotustereotyyppioihin, jotka olivat erityisen vahvoja seksuaalisuuden alueella. (Rantonen 1999, 44-45.)

vahvistavat heihin kohdistuvaa myyttiä aidosti feminiinisenä, palvelualttiina ja eksoottisena ”toisena”. Näiden mielikuvien avulla myydään kolmannen maailman turismia ja tehdään aasialaisista naisista miesten seksuaalisen katseen ja himon kohteita. Pettmanin mukaan eksoottisen ”toisen” myytin kautta naiset representoidaan osana koloniaalista maisemaa, käyttämättöminä luonnonresursseina, jotka odottavat valloittajaansa. (Pettman 1996, 195-196.) Seksituristin näkökulmasta mielikuvan erilaisesta ja arvoituksellisesta seksuaalisuudesta on nähty ilmenevän esimerkiksi heidän tavassaan suhtautua seksin oston paikallisilta naisilta ei-kaupallisena toimintana, toisin kuin kotimaassaan. O’Connell Davidsonin on tuonut esiin, miten eksoottiseen ”toiseen”⁶⁰ kohdistuvien seksuaalisten fantasioiden kautta vähätellään kaupallisten seksisuhteiden taustalla vallitsevaa epätasa-arvoa ja kehystetään seksin osto näyttämään joltain muulta kuin prostituutiolta. Usein seksituristit kuvittelevat auttavansa paikallista seksikumppaniaan (ks. esim. Vanaspong 2003, 203) sen sijaan, että he maksaisivat puhtaasti seksuaalisista palveluista. Toisinaan he uskottelevat käytöksensä olevan normaalia ja paikallisessa kontekstissa hyväksytyä kulttuurisiin eroihin vedoten. (O’Connell Davidson 2005, 136-137.) Razackin mukaan kulttuurisista eroista onkin tullut nykypäivän korvike aikaisemmin biologiaan perustuvalla rodulliselle eronteolle. (Razack 1998, 19.) Myös prostituoidun ikä saattaa menettää merkityksensä seksituristien eksoottisissa kuvitelmissa. Paikallisten seksuaalinen käyttäytyminen muuttuu fantasioiden kautta mysteeriseksi, jolloin rodulliset, etniset ja kansalliset erot peittyvät tämän arvoituksellisen seksuaalisuuden alle. (O’Connell Davidson 2005, 136-137.)

Etenkin O’Connell Davidsonin esimerkit havainnollistavat konkreettisesti, miten eksoottisen ”toisen” myytti toimii seksiturismin käytännöissä. Samalla ne paljastavat varsin epämukavalla tavalla sen etuoikeutetun – tässä tapauksessa valkoisen miehen – valta-aseman, josta käsin voi määritellä muita ja kohdella heitä sen mukaisesti ilman, että omaa käyttäytymistä tarvitsee kyseenalaistaa. (Dunn 2008, 52.) Tutkielmassani tulenkin keskittymään juuri tämä valkoisen (miehen) valta-asemaan ja sen näkymättömän etuoikeuden kyseenalaistamiseen. Tutkimusaineistoa analysoidessani kiinnitän huomiota siihen, miten eksoottisen ”toisen” myytti on itse asiassa

⁶⁰ ”Toiseen” kohdistuvia eksoottisia mielikuvia tuotetaan myös naisten keskuudessa. Näitä ovat esim. mielikuvat tummaihoisista miehistä alkukantaisina, hyperseksuaalisina ja kykenemättöminä hillitsemään seksuaalisia halujaan, jotka auttavat usein huomattavasti vanhempia naisturisteja selittämään itselleen, miksi niin nuoret ja haluttavat miehet ovat innokkaita seksisuhteisiin heidän kanssaan. Näin heidän ei tarvitse ajatella taloudellisesti korkeampaa asemaansa. (Sanchez Taylor 2001, 760; ks. myös Hall 1992.)

rakentunut hegemonisille valkoisuudelle ja miten tuo valkoisuus ilmenee yksilöiden tiedostamattomina ajatus- ja toimintatapoina: valkoisuuden tiedostamattomina ideologioina (vrt. Weber 2010, 6-7).

2.5. (Feministisen) postkoloniaalin teorian soveltaminen suomalaiseen kontekstiin

Luvussa 2.3. esitin, miten postkoloniaali feministinen etuoikeustietoinen lähestymistapa taipuu kansainvälisten suhteiden tutkimukseen. Ottaen huomioon, että tapaustutkimukseni on suomalaisten seksituristien nettikirjoittelu eikä Suomen ei ole perinteisesti katsottu osallistuneen kolonisaation⁶¹ prosesseihin (Tuori 2009, 3)⁶² vaan Suomessa on pikemminkin oltu ”sokeita” koloniaalisille ja rodullisille valtasuhteille, saattaa lähestymistapani kuulostaa vieraalta. Pohdinkin seuraavaksi teoreettisen viitekeh്യkseni soveltuvuutta maantieteelliseen kontekstiimme. Luku on osittain jatkoa edellisessä luvussa esiinnostamalleni anti-rasistille valkoisuuden tutkimukselle (ks. Bonnett 2000, 181-186) Suomessa (ks. esim. Rastas 2004), mikä on nähty, jos mahdollista, postkoloniaalia teoriaakin vieraampana sovellutuksena. (Tuori 2009, 72.) Monet suomalaiset tutkijat, poikkeuksena esimerkiksi Anna Rastas, ovat välttäneet puhumasta rodullisin termein osittain siksi, että ne on nähty varsin epämukavina, väkivaltaiseen historiaan ja nykyisiin tilanteisiin linkittyneinä. Sen lisäksi, että akateeminen keskustelu rodusta on ollut Suomessa verrattain vähäistä, meiltä puuttuu myös anti-rasistisen aktivismin perinne, mikä on vaikuttanut rodusta ja rasismista käytyyn keskusteluun. (emt, 75.) Nämä kaksi näkökulmaa – postkoloniaali feministinen teoria ja antirasistinen valkoisuuden tutkimus – kulkevat kuitenkin työssäni käsi kädessä, sillä katson eurooppalaisen hegemonisen valkoisuuden syntyneen niinikään kolonisaation seurauksena ja osittain mahdollistaneen sen. (ks. esim. Bonnett 1998, 2000.)

Suomen ja muiden pohjoismaiden suhdetta kolonialismiin on tutkinut postkoloniaalin feminismin pohjoismainen suuntaus (Postcolonial Nordic Feminism), jota esimerkiksi Salla Tuorin (2009) väitöskirja *The Politics of Multicultural Encounters. Feminist Postcolonial Perspectives* edustaa. Muita huomion arvoisia väitöskirjoja, joissa Suomea ja suomalaisuutta lähestytään postkoloniaalista teoriasta käsin ja/tai rodun ja valkoisuuden käsitteitä problematisoiden ovat muun muassa Olli Löytyn (2006) *Ambomaamme: suomalaisen lähetyskirjallisuuden me ja muut*; Anna Rastaa (2007)

⁶¹ Olli Löytty on tosin kutsunut Namibian Ambomaata suomalaisten merentakaiseksi ”koloniaksi”. (Löytty 2006, 14.)

⁶² Myöskään Thaimaa, ainoana Kaakoi-Aasiaan maana, ole koskaan ollut eurooppalaisen siirtomaavallan hallinnassa.

Rasismi lasten ja nuorten arjessa. Transnationaalit juuret ja monikulttuuristuva Suomi sekä Maija Urposen (2010) tuore väitöskirja *Ylirajaisia suhteita –Helsingin olympialaiset, Armi Kuusela ja ylikansallinen historia*. Kiinnostus tarkastella Suomea postkoloniaalista näkökulmasta käsin on siis kohtuullisen tuore, mutta kasvamaan päin. (Tuori 2009, 16.)

Siirtomaahistorian sijaan pohjoismainen postkoloniaali feministinen tutkimus katsoo Suomen kiinnittyvän kolonisaation historiaan muun muassa maailmantalouden kapitalististen rakenteiden sekä länsimaalaisen kulttuurin ja arvojärjestelmän kautta, joihin myös Suomi ja suomalaiset olennaisesti kiinnittyvät. (Mulinari et. at. 2009, 1-2.) Länneistä ja länsimaalaisesta kulttuurista puhuttaessa ei tässä yhteydessä viitata maantieteelliseen sijaintiin, vaan historiallisen koloniaalisen prosessin kautta rakentuneeseen käsitykseen lännestä (kehittyneenä, teollistuneena, kaupungistuneena, kapitalistisena, maallisena ja modernina) vastakohtana muulle maailmalle. Siten se on myös ajattelun väline, josta käsin tehdään eroja ja vertailuja sekä tuotetaan tietynlaista tietoa. (ks. esim. Hall 1999, 78-81.) Työssäni käsite postkoloniaali⁶³, joka on itsessään hyvin kiistelty termi (ks. esim. Loomba 1998, 7), tarkoittaakin ennen kaikkea hallitsevien diskurssien tai niin sanotun hegemonisen tiedon kritiikkiä (Vuorela 2009, 31) sekä ymmärrystä siitä, miten kolonisaation tarinat ovat muokanneet nyky maailmaa (Tuori 2009, 63). Ulla Vuorela on käsitteellistänyt Suomen osuutta koloniaalisissa prosesseissa rikoskumppanuuden (complicity) käsitteen avulla. Postkoloniaalisessa kirjallisuudessa sillä on useimmiten viitattu osallisuuteen hegemonisissa diskursseissa, universaalien ajattelun edistämiseen ja hallinnan käytäntöihin. Vuorela katsoo koloniaalisten diskurssien toimivan salakavalasti, tekemällä koloniaalisesta maailmanjärjestyksestä ja hegemonisista valtasuhteista luonnollisen asian tilan. Louis Althusseriin interpellaatio käsitteeseen viitaten, kyseessä on prosessi, jossa ihminen sisäistää jonkin maailmankuvan osaksi itseään. (emt, 20, 24.) Vuorela kiteyttää asian seuraavanlaisesti:

...vaikka emme olleet koloniaalisten valloitusten ytimessä, on monia linkkejä, jotka liittävät meidät ainakin kolonisaation aikana syntyneeseen ja jopa sen tarpeita tukeneeseen tietoon. Vaikka emme olleetkaan koloniaalisia subjekteja, voidaan argumentoida, että mielemme “kolonisoitiin” hyväksymään koloniaaliset projektit sekä “universaalisesti” hyväksytyt totuudet.⁶⁴ (Käännös minun.)

⁶³ Postkolonialismilla voidaan viitata mm. kolonisaation jälkeiseen aikakauteen tai laajassa mielessä tuona aikana syntyneiden rakenteiden ja prosessien jatkuvuuteen. Mikäli se ymmärretään jälkimmäisessä merkityksessään, termin postkoloniaali on yleisesti katsottu symboloivan vastarintaa, tarvetta hegemonisten valtarakenteiden purkamiseen. Ajan myötä postkoloniaali kritiikki on muuntunut merkitsemään vallan ja alistuksen tarkastelua myös laajemmassa mielessä kuin historiallisen kolonialismin seurauksena. (Vuorela 1999, 16-17.)

⁶⁴ ...even if we were not at the heart of the colonial conquests, there are several links that connect us at least with the kind of knowledge that arose in the context of, or even in support of, the colonial projects. Even if we were not colonial

Pohjoismaiset postkoloniaalifeministiteoreetikot ovat tutkineet muun muassa sellaisia rodullistettuja valkoisuuden diskursseja ja representaatioita, joilla pohjoismaista kansallista identiteettiä on tuotettu ja vahvistettu suhteessa maahanmuuttajiin ja muihin ei-valkoiisiin ihmisiin. (Mulinari et. al. 3-4, Rossi 2009, 190.)⁶⁵ Esimerkiksi Leena-Maija Rossi, joka on tutkinut suomalaisia mediakuvastoja, argumentoi kulttuurissa kierrätettyjen koloniaalisten diskurssien ja kuvien olevan osa koloniaalisten prosessien jatketta – huolimatta siitä, ettei Suomi ole koskaan ollut suoraan osallisena siirtomaiden valloittamisessa. Rossi näkee suomalaisen visuaalisen⁶⁶ kulttuurin, myös sellaisten arkipäiväsiltä vaikuttavien asioiden kuin rasististen karkkipapereiden tai orientalistisella geisha-hahmolla leikittelevien suklaamainosten, tuottavan ja ylläpitävän yhtenäistä ja normatiivista valkoista kansallisuutta tekemällä eroa kansakunnan legitiimeihin edustajiin ja sen etnisiin toisiin. Rossin mukaan niin valkoisille suomalaisille kuin muillekin valkoisille pohjoismaalaisille on tyypillistä olla näkemättä omaa etnisyyttään. Sen sijaan kyseistä termiä käytetään lähinnä merkkamaan ”toiseutta”, värillisiä ihmisiä. (Rossi 2009, 190-201.) Tämä linkittyy myös ymmärrykseemme kolonisaatiosta, jonka nähdään yleensä muokanneen ainoastaan kolonisoitujen elämää ja elinolosuhteita. Sen sijaan emme useinkaan ymmärrä, miten kolonisaatio muutti ja miten se yhä vaikuttaa valkoiisiin ihmisiin. (Razack 1998, 19.)

Lähestymistapani ei siis sinänsä ole uusi, mutta oman tieteenalamme sisällä se on varsin tuore sovellutus. Kansainvälisten suhteiden lisäksi ja sen ohella tutkielmani voikin nähdä keskustelevan myös pohjoismaisen feministisen postkoloniaalitutkimuksen kanssa tuoden jälkimmäiseen kansainvälispoliittisen aspektin.

3. METODISIA KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA

Ennen kuin esittelen tarkemmin Sihteeripiston keskustelupalstalta löytyvän tutkimusaineistoni ja analysoin sen sisältämiä suomalaisten seksituristien Thaimaan matkoja koskevia nettikirjoituksia

subjects, the argument can be made that our minds were “colonized” into an acceptance of colonial projects, and we took on board the then “universally” accepted regimes of truth. (Vuorela 2009, 21.)

⁶⁵ Maahanmuuttoa ja kansallisia identiteettejä koskeva teema tarjoaisi myös mielenkiintoisen mahdollisuuden vuoropuheluun lännen hegemoniasta, rajojen vartioinnista sekä vihollis- ja muukalaiskuvista (ks. esim. Aaltola 2009, 66-106) ja Pohjoismaiden mukaan lukien Suomen ja suomalaisten osuudesta niiden tuottamisessa.

⁶⁶ Etenkin suomalaista televisiomainontaa leimaavat Rossin mukaan sukupuolittavat, seksualisoivat ja rodullistavat kuvastot, joiden merkkamattomana normina toimii edelleen koloniaalisista diskursseista tuttu valkoinen heteroseksuaalinen mies. (emt, 201.)

luvussa 4., vastaan seuraaviin kysymyksiin: Mikä merkitys internetin keskustelupalstoilla on seksiturismille? Mitä virtuaalimaailmassa käyty keskustelu kertoo seksiturismin käytännöistä? Ja voiko tutkimusaineistoni kertoa jotakin valkoisten seksituristien tiedostamattomista ideologioista – ja jos voi niin miten? Ensimmäinen ja toinen kysymys koskevat tekstin ja toiminnan eli keskusteluforumin kirjoitusten ja seksiturismin käytäntöjen välistä suhdetta, ja sitä miten sen ymmärrän. (Palonen 1988, 168.) Jälkimmäinen kysymys puolestaan liittyy tutkimusmetodiin, joka kumpuaa teoreettisesta viitekehystäni. Toisin sanoen, postkoloniaali feministinen etuoikeustietoinen teoria muodostaa ”linssin”, jonka läpi tarkastelen tutkimusaineistoa erottaakseni kokonaiskuvasta juuri sen aspektin, johon haluan työssäni keskittyä: valkoisuuden ja sen ilmenemisen tiedostamattomina ideologioina. Kari Paloseen viitaten, metodissani on kyse tekstin lukemisesta tulkintana. Se on siis ennen kaikkea lukutapa. Palosen mukaan: ”Tutkimus on tulkintaa” ja ”tulkintana tutkimus muistuttaa läheisesti politiikkaa” (Palonen 1988, 13). Omassa tutkielmassani tulkinnan kohteena on valkoisuus, miten se on rakentunut, ja miten se ilmenee tiedostamattomina ideologioina seksituristien kirjoituksissa. Koska valkoisuus on kategoria, joka useimmiten otetaan itsestään selvyytenä ja jää siten helposti huomaamatta, tarvitsen tulkinnan tueksi käytännön välineitä, joiden avulla pystyn paitsi osoittamaan myös purkamaan tuon valkoisuuden esiintymistä tutkimusaineistossani – toisin sanoen tekstualisoimaan sen (emt, 154). Nämä tulkinnan mahdollistavat ja valkoisuuden ymmärrettäväksi tekevät välineet (ibid.) muodostuvat rasistisen diskurssin (Hall 1992) ja valkoisuuden representaation (Dyer 2002a, 2002b) käsitteistä, joiden avulla pyrin paitsi tekemään valkoisuuden näkyväksi, myös osoittamaan, miten se on rakentunut ”luonnollistetuksi” kategoriaksi, osaksi seksituristien kyseenalaistamatonta arkijärkeä. Vaikka tulkinnan kohteena on valkoisuus, feministisestä etuoikeustietoisesta lähestymistavasta käsin pyrin pikemminkin kirjoittamaan valkoisuutta ja rodullisia kategorioita vastaan. Siten tutkimukseni voi ymmärtää myös feministiseksi anti-rasistiseksi politiikaksi.

3.1. Internetin ja sen keskusteluforumien merkitys seksiturismille

2000-luvulle tultaessa internetistä on tullut kiistatta yksi keskeisimmistä tiedonvälityksen kanavista yhteiskunnassamme, näin myös matkailuun liittyen. Yhä useammat ihmiset tutustuvat matkakohteisiin kätevästi internetissä (ks. esim. Matala 2004), lueskelevat Pallontallaajista⁶⁷ tai muilta vastaavanlaisilta keskustelupalstoilta toisten matkailijoiden kokemuksia, varaavat

⁶⁷ <http://www.pallontallaajat.net/pt2/>

lentolippunsa sähköisesti ja jopa maksavat sen yhtä nopeasti nettipankin kautta. (ks. esim. Buhalis 2001, 74.) Ajatukseni internetin keskustelufoorumista relevanttina tutkimusaineistona perustuukin yhtäältä sen merkittävään rooliin tiedon välittäjänä. Toisaalta internetin keskustelupalstoja postkoloniaalista feminismistä käsin tutkinut Marianne Franklin näkee kyberavaruudessa tapahtuvan ei-kaupallisen vuorovaikutuksen muodostuneen jo osaksi joidenkin ihmisten arkielämää, joka ei suinkaan ole erillään vallitsevista sukupuoleen ja muihin tekijöihin kiinnittyvistä valtasuhteista. (Franklin 2001, 387.) Tämä tulee ilmi muun muassa niissä sukupuoli-, etnisyy-, ja luokkakonnotaatioita sisältävissä merkityksissä, joita kyberavaruuden tiloissa tuotetaan ja kierrätetään. (emt, 392-394.) Mikäli online-tilassa tapahtuvaa vuorovaikutusta lähestyy Franklinin tavoin osana kyseisten ihmisten arkielämän käytäntöjä, voi internetin keskustelupalstojen nähdä kertovan jotakin siitä maailmasta ja kulttuurista, jossa he elävät – niin hyvässä kuin pahassa.

Niin turismi kuin mediateknologian korkea kehitysaste, joka on mahdollistanut matkailun soveltamisen verkkoympäristöön, ovat perusteiltaan länsimaisia ilmiöitä. (Matala 2004, 17.) Penttinen on korostanut mediateknologian kehityksen myös hyödyttäneen pääasiassa länsimaailmaa. Samaan aikaan kun se on helpottanut kommunikaatiota, kutistanut etäisyyksiä ja tuonut kulttuureja lähemmäksi toisiaan, on toisaalle syntynyt maantieteellisiä alueita, jonne teknologiset innovaatiot eivät tule koskaan yltämään. (Penttinen 2004, 112.) Mediateknologian kehitys on toiminut merkittävänä katalysaattorina myös kansainvälisten prostituutiomarkkinoiden kasvulle. Internet on helpottanut seksiteollisuuden käytäntöjä ja kasvattanut prostituutiomarkkinoiden ympärille nivoutunutta järjestäytyntä toimintaa. (Marttila 2006, 34.) Lisäksi se on luonut omatoimimatkailejoille kattavat sivustot, joiden kautta vertailla, suunnitella ja varata seksimatkoja eri puolille maailmaa. (ks. esim. Penttinen 2004, Marttila 2006, Johnson 2007 Bishop & Robinson 2003, Bishop 2008, Vanaspong 2003). Näistä tunnetuin on nimeltään World Sex Guide⁶⁸.

Penttinen⁶⁹ korostaa internetin merkitystä yksityiskohtaisen tiedon välittäjänä sekä seksististen ja rasistisen representaatioiden tuottajana. World Sex Guiden kaltaiset sivustot tarjoavat prostituution asiakkaille mahdollisuuden vaihtaa kokemuksiaan muun muassa eri maiden prostituoituihin, tarjolla oleviin palveluihin ja hintatasoon liittyen. Sitä kautta on myös saatavilla vinkkejä neuvotteluun ja

⁶⁸ <http://www.worldsexguide.com/>

⁶⁹ Penttinen hyödyntää Arjun Appadurain jakoa globalisaation viiteen eri maisemaan (landscapes): etninen, tekninen, finanssi-, ideologinen ja mediamaisema, jotka elävät tiiviissä vuorovaikutuksessa toisiinsa. (Penttinen 2004, 152.)

paikallisen virkavallan välttämiseen. (Penttinen 2004, 164.)⁷⁰ Bishop ja Robinson jakavat matkakertomukset sisältönsä perusteella kolmeen ryhmään: ”matkaoppaisiin”, ”etikettioppaisiin” ja ”päiväkirjoihin”. Seksimatkaoppaat täydentävät tavallisten matkaoppaiden antia tarjoamalla nähtävyyksien, hotellien ja ravintoloiden ohella tietoa go-go-baareista, bordelleista ja hieromalaitoksista sekä antamalla suosituksia hyväksi koetuista paikoista. ”Etikettisivut” rajoittuvat yleensä kuvailemaan sitä, miten asiakkaan tulisi neuvotella palveluista ja niiden hinnoista; kun taas matkakertomukset kuvailevat yksityiskohtaisesti niin seksuaalista kanssakäymistä kuin sen jälkeistä maksusuoritustakin. (Bishop & Robinson 2003, 33-34.)

Tiedonvälityksen ohella internetillä on niin ikään merkittävä rooli seksististen ja rasististen representaatioiden tuottamisessa, mikä on puolestaan elintärkeää globaalien seksiteollisuuden toiminnalle. (Penttinen 2004, 164, 166.) Esimerkiksi Johnson näkee World Sex Guide -sivuston tuottavan paitsi seksistisiä ja rasistisia, hyvin länsikeskeisiä representaatioita. Johnsonin mukaan sivustolla myydään turisteille valmiiksi kuviteltuja ja paketoituja kertomuksia Thaimaan seksimarkkinoista nuoruuden lähteenä tai uudestisyntymisen mekkana, jonne turistit voivat paeta kotimaansa kristillistä työetiikkaa. Thai-naiset sen sijaan representoidaan vailla subjektiviteettia olevina tuotteina, joiden fyysiset ominaisuudet ovat muunnettavissa bahteihin, Thaimaan viralliseen rahayksikköön. Näitä valmiiksi paketoituja kertomuksia toteuttamalla turistit uudelleen tuottavat omaa maskuliinista identiteettiään kyvykkäinä ja haluttavina valkoisina miehinä. Matkatuliaisena on näin ollen ”toisen” kustannuksella uudestisyntynyt ”minä”. (emt, 171-173.)⁷¹

World Sex Guiden lisäksi Penttinen nostaa esiin PunterNetin ja Sihteeriopiston-sivut kansainvälisesti merkittävinä tiedonlähteinä. Jälkimmäinen toimii myös suomeksi ja on siten kotimaamme tärkein tiedotuskanava. (Penttinen 2004, 201-202.) Sihteeriopiston sisältämää keskustelufoorumia on tutkinut Penttisen lisäksi ainakin Marttila. Hän on muun muassa tuonut

⁷⁰ Myös Bishop ja Robinson ovat korostaneet World Sex Guiden merkitystä tiedonvälityksen kanavana. Kyseisen sivuston sisältämä ”Prostituutio maittain” -keskustelupalsta mahdollisti ensi kertaa tiedon sähköisen jakamisen ja kaupallisista seksikokemusten raportoinnin seksituristien, yleensä valkoisten miesten kesken. Vuonna 2002 sivustolta löytyvät maakohtaiset tiedot olivat yleensä muutaman sivun mittaisia Thaimaan osuuden kattaessa satoja, nykyään tuhansia sivuja. (Bishop & Robinson 2003, 32.)

⁷¹ Ääriesimerkin internetin keskustelupalstojen tuottamista rasistisista ideologioista, joskaan ei seksiturismin liittyen, tuo Christopher Brown (2009) artikkelissaan *WWW.HATE.COM: White Supremacist Discourse on the Internet and the Construction of Whiteness Ideology*. Siinä Brown tarkastelee, miten valkoisten ylivaltaa kannattavat organisaatiot hyödyntävät internetin keskustelupalstoja ja muita kyberavaruuden tiedotuskanavia rasististen ideologioiden ajamiseen. Brownin mukaan näiden, tässä tapauksessa afrikkalaista alkuperää oleviin ihmisiin kohdistuvien, rasististen representaatioiden ja yleistävien stereotyyppien avulla pidetään yllä valkoisen ylivalan järjestelmää. (Brown 2009, 189.)

esiin, miten keskustelupalstoilla jaetaan tietoa siitä, ketkä ja minkämaalaiset naiset ovat parhaimpia missäkin sekä miten ja mistä löytää tietynlaiset ominaisuudet omaavan prostituoidun. Kuvaukset ovat erittäin yksityiskohtaisia ja ne luovat prostituoiduista kuvaa fetissin omaisina objekteina: nuorina, kauniina ja eksoottisina keräilykohteina. Marttila huomauttaakin nykyteknologian vahvistaneen entisestään prostituution asiakkaiden anonyymisyyttä. Siinä missä prostituoidut ovat kuvineen ja ominaisuuksineen koko maailman arvioitavina, asiakas voi hankkia palvelun kenenkään huomaamatta näyttöpäätteensä suojassa. (Marttila 2006, 33.)⁷²

3.2. Nettikeskustelut rasistisina diskursseina

Kuten edellä toin esiin, tiedonvälityksen ohella internetillä on merkittävä rooli seksististen ja rasististen representaatioiden tuottamisessa ja kierrättämisessä. Koska tutkielmassani en ainoastaan tarkastele Sihteeriopiston keskustelufoorumin Thaimaa-aiheisten kirjoitusten sisältämiä rasistisia representaatioita, vaan pohdin myös sitä, mistä ne kumpuavat, vastaan tässä luvussa kysymykseen: Mikä on seksististen ja ennen kaikkea rasististen representaatioiden ja tiedostamattomien ideologioiden välinen suhde tutkimusaineistossani?

Stuart Hallin mukaan joukkoviestimet tuottavat, uusintavat ja muokkaavat ideologioita⁷³. Ne muun muassa rakentavat määritelmää rodusta, kuten siitä mitä me rodulla⁷⁴ ja rasismilla ymmärrämme. (Hall 1992, 274-275.) Koska ihmisten jakamiselle biologisesti erotettavissa oleviin rotuihin ei ole olemassa tieteellisiä perusteita, Hall määrittelee rasismin sosiaalisesti käytännöksi, jossa tiettyjä väestöryhmiä luokitellaan ruumiillisiin tuntomerkkeihin perustuen. Rasistisissa diskursseissa ruumiilliset tuntomerkit toimivat merkityksenantajina, ne ovat siten eroa tuottavan diskurssin merkkejä. (Hall 1992, 296.) Rasistiselle, kuten myös seksistiselle, diskurssille on ominaista kulloinkin kyseessä olevien ryhmien luonteenomaiseksi mainittujen ominaisuuksien niputtaminen vastakkaisiksi ääripäiksi, joissa ulossuljetut ryhmät ruumiillistavat niiden hyveellisten vastakohtaa, jotka muodostavat identiteetti-yhteisön. Maailman hahmottaminen rodullisesti määritellyin

⁷² Tarjoamalla tilan keskinäiseen kommunikaatioon ilman kiinnijäämisen pelkoa internet chatteineen ja keskusteluforumineen on myös edistänyt seksin ostajien sosiaalisten siteiden ja verkostojen kehittymistä. Esimerkkinä Marttila mainitsee Sihteeriopiston keskustelufoorumilla tavanneiden seksin ostajien perustaman ”Tosimies-klubin”, jonka puitteissa miehet muun muassa järjestävät yhteisiä seksimatkoja Viroon ja Venäjälle. (emt, 36, 38.)

⁷³ Hall (1992) ei yksiselitteisesti määrittele ideologiaa, mutta katsoo ideologisen instanssin syntyvän merkityksen ja vallan tai tiedon ja vallan kytkeytyessä toisiinsa. Ideologialla ei siis tässäkään yhteydessä viitata poliittisiin oppeihin, vaan niihin mielikuviin, kertomuksiin ja tarinoihin, joita internet muiden joukkoviestimien ohella ympärillä olevasta yhteiskunnastamme tuottaa tehden maailmasta helpommin ymmärrettävämmän paikan ja tarjoten merkityksiä erilaisille ilmiöille. (emt, 275-275, 297.)

⁷⁴ Hallille rotu on ennen kaikkea diskursiivinen kategoria (Hall 1999, 55).

vastinparien avulla liittyy siis Hallin mukaan identiteetin⁷⁵ rakentamiseen ja varmentamiseen. Tätä kutsutaan myös ”toiseuden” konstruoimisena, jonka avulla maailma jaetaan niihin, jotka kuuluvat siihen (tai joille se kuuluu) ja niihin, jotka jäävät ulkopuolelle. Tästä syystä rasistisissa diskursseissa kaikki muut näyttäytyvät etnisinä ryhminä. Toisaalta rasismia on myös sen tosiasian kieltäminen, että ymmärrämme itseämme vain suhteessa ”toiseen”. (Hall 1992, 304-305.)

Joukkoviestimissä esiintyvän rasismin Hall jakaa kahteen kategoriaan: avoimeen ja viitteelliseen rasismiin (Hall 1992, 275-276), joista etenkin jälkimmäinen kiinnittyy käsitykseen tiedostamattomista ideologioista. Avoimen rasismin Hall määrittelee koostuvan sellaisista viestimissä esiintyvistä rasistisista puhujista tai väittämistä, joiden avulla tuotetaan rasistisia argumentaatioita ja ajetaan rasistista politiikkaa tai näkemyksiä. (ibid.) Weberiin viitaten, avoimen rasismin taustalla vaikuttaa siten tietoinen ideologia tai rasistinen poliittinen oppi (ks. Weber 2010, 4-6). Sen sijaan viitteellisen rasismin tuntomerkit täyttyvät, kun pitkälti kyseenalaistamattomille ja huomaamattomille rasistisille uskomuksille perustuvia tosi-asiallisia tai fiktiivisiä tapahtumia ja tilanteita esitetään ”luonnollisena”. Tämä mahdollistaa rasististen väitteiden esittämisen tavalla, jossa niiden pohjana ovat rasistiset oletukset eivät koskaan nouse – edes esittäjän itsensä – tietoisuuteen. (Hall 1992, 275-276.) Jälleen Weberin ajatuksia peilaten: Viitteellisen rasismin ei-poliittisuus kuvastaa, että kyseessä oleva kulttuurinen uskomus on jo käynyt läpi myytti funktion. Siten siitä on tullut ”luonnollistettu totuus”, tiedostamaton ideologia. (ks. Weber 2010, 7.) Hallin mukaan viitteellinen rasismi syntyy toisinnon kautta. Rasismista tulee ensin hyväksyttyä, sitten populaaria ja loppu viimein ”totuutta”, niin kutsuttua arkijärkeä eli sitä, minkä kaikki tietävät. Hallin mukaan viitteellinen rasismi on avoimen rasismiin verrattuna yleisempää ja monin tavoin läpitunkevampaa, sillä jopa niiden, jotka puhuvat viitteellisen rasismin termein, on vaikea nähdä puheensa rasistisuutta. Hän käyttää esimerkkinään tv-ohjelmaa argumentoiden, ettei ohjelman ideologisuus riipu siinä sanansa sanovien tietoisista tarkoituseristä, vaan siitä, miten se on ideologisesti rakennettu. (Hall 1992, 275-276.)⁷⁶ Samaan tapaan lähestyn tutkimusaineistoni sisältämiä rasistisia/koloniaalisia diskursseja: Oli kirjoittajien tarkoituserä rasistinen tai ei, teksti voi silti olla sisällöltään rasistinen. Myös Rastas korostaa, ettei rasistisia piirteitä sisältävien ja

⁷⁵ Käyttäessään termiä ’identiteetti’ Hall korostaa käyttötapansa olevan antiessentialistinen, dekonstruktioivinen ja diskursiivinen: Kyse ei ole niinkään siitä, ”keitä me olemme” tai ”mistä me tulimme”, vaan ”keitä meistä voi tulla”, ”kuinka meidät on esitetty ja mikä kaikki vaikuttaa siihen, kuinka mahdollisesti esitämme itsemme”. (Hall 1999, 245, 250.)

⁷⁶ Tai kuten Anthias ja Yuval-Davis asian näkevät: Vaikka rasististen tekojen taustalla ei olisi rasistista tarkoituserää, seuraukset voivat silti olla rasistisia. Rasismissa ei myöskään ole kyse ainoastaan uskomuksista ja diskursseista, vaan kyvystä tehdä näistä uskomuksista tai maailmankatsomuksista hegemonisia. (Anthias & Yuval-Davis 1992, 13, 16.)

samalla rasismia uusintavien puhe- ja kuvaustapojen tunnistamisen lähtökohtana ole toimijoiden motiivien tarkastelu. Sen sijaan rasistisuutta arvioitaessa huomio tulisi kiinnittää kulloinkin kyseessä olevan kuvauksen sisältämien rasististen merkitysten analyysiin sekä siihen, mitä niistä voi mahdollisesti seurata. (Rastas 2009, 51.) Rastaan mukaan: ”Rasismia voi olla ja sitä voi tuottaa myös sellainen toiminta, jota ei ole tarkoitettu rasistiseksi.” (emt, 53.)

Mitä tällaiset rasistiset uskomukset tai olettamukset sitten voivat olla ja minkälaisista rasistisista uskomuksista tutkielmassani tarkalleen ottaen on kyse? Kuten Edward Said (1994), Franz Fanon (1986), Chandra Mohanty (1991a, 1991b, 2003) ja monet muut postkoloniaalit teoreetikot Hall näkee rasistisen diskurssien ja käytäntöjen periytyvän aina kolonialismin ajoilta asti. (Hall 1992, 301-306). Tutkielmani kannalta tärkeimmät koloniaaliset diskurssit voi luokitella kolmeen eri kategoriaan niiden sisältämien esitys- ja kuvaustapojen mukaan: ”toisen” rinnastaminen luontoon, ”toiseen” kohdistuvat fantasiat sekä ”toisen” fetisoiminen (Hall 1999, 189-209.) Näitä kaikkia on myös jossain määrin hyödynnetty aikaisemmassa turismin ja seksiturismin tutkimuksessa. (Bandyopadhyay & Nascimienta 2010, 933-934.) Seuraavaksi avaan jokaisen kuvaus- ja esitystavan pääpiirteitä, joita käytän hyväksi tutkimusaineistoni sisältävien koloniaalisten/rasististen⁷⁷ diskurssien paikantamiseen.

”Toisen” kuvaaminen lähempänä luontoa olevaksi rakentuu koloniaaliselle ajatukselle valkoisten eurooppalaisten sivistyneisyydestä ja moderniuudesta suhteessa evoluutiossa perässä tuleviin, jälkeenjääneisiin ryhmiin. Euroopan laajentuessa muihin maihin, kyseisten maiden asukkaat ja eläimistö rinnastettiin toisiinsa ja ei-valkoiset ihmiset konstruointiin joko alistettaviksi luonnonvoimiksi tai sivistyksen turmelukselta säästyneeksi ”luonnonihmisen mallikuvaksi”. Ajatus ei-valkoisten ihmisten luonnonmukaisuudesta viittaa uskomukseen, jonka mukaan heillä on enemmän ”elämää”: Yhteys ruumiiseen, tunteisiin, sensuaalisuuteen ja henkisyYTEEN, vastakohtana valkoisten edustamalle mielelle ja älylle. Tämä voi myös johtaa ”toisen” ihailuun ja ylistämiseen. Lisäksi tälle koloniaaliselle diskursseille on ominaista valkoisen miehen tekemistä kuten toimintaa, löytämistä, kesyttämistä ja valloittamista ilmaisevat, valtaa ja sankariutta uhkuvat ominaisuudet,

⁷⁷ Mikäli rasististen diskurssien nähdään periytyvän koloniaalisille kuvaus- ja esitystavoille, kuten olen esittänyt, tulkitsen ne tässä yhteydessä synonyymeiksi.

joita koloniaalinen maisema, luonto ja ihmiset mukaan lukien, suo heidän toteuttaa. (Dyer 2002b, 188, 191-196.)⁷⁸

”Toiseen” kohdistuvia fantasioita ja niiden ilmenemistä seksiturismin käytännöissä olen käsitellyt osittain jo luvussa 2.4. Koloniaalinen fantasiadiskurssi koostuu etenkin ”toista” eksotisoivista ja demonisoivista representaatioista, joista ensin mainittu symboloi valkoisten ”toiseen” kohdistamaa ihailua ja toinen uhkaa ja pelkoa. Tällainen kahteen äärimmäiseen vastakohtaan jaettu mielikuva ”toisesta”, jolla on kuvattu etenkin mustaa maskuliinisuutta, on rakentunut orjuuden, kolonialismin ja imperialismin historioiden aikana ja niiden kautta. Valkoisten rodulliseen ”toiseen” kohdistuvien fantasioiden kautta ”toinen” kuvataan yhtä aikaa seksuaalisesti ylitse pursuavana, himokkaana ja aggressiivisena, toisaalta älyllisesti lapsen tasolla olevana, alistuvaisena ja palveluallttiina. ”Toisen” lapsellistaminen, joksi myös ”tytöttely” lasketaan, onkin yleinen representaatioon liittyvä strategia, joka oli käytössä jo orjuuden aikana (Hall 1999, 196-199):

”Orjuuden aikana valkoinen orjanomistaja harjoitti usein mustaa miesorjaan kohdistuvaa valtaansa kohtelemalla häntä kuin lasta ja siten riistämällä häneltä kaikki vastuulliset ominaisuudet kuten, isälle ja perheelliselle kuuluvan auktoriteetin.”⁷⁹ (emt, 197.)

”Toisen” fetisoimisesta on kyse puolestaan silloin kuin fantasia niin sanotusti sekaantuu representaatioon ja ”toinen” pelkistetään hänen kehokseen tai ruumiin osakseen. Toisin sanoen ”ero” ruumiillistetaan, jolloin subjekti muuttuu persoonattomaksi objektiksi tai esineeksi. Fetisismin kautta erilaisesta ja eksoottisesta ruumista tulee valkoisen erotisoidun katseen sallittu pakkomielle. Tätä strategiaa sovelletaan usein rodusta riippumatta naisten ruumiiden representoimiseen pornografiassa. (emt, 200-209.)⁸⁰

Tässä luvussa olen esittänyt, millaisia rasistisia/koloniaalisia diskursseja lähden tutkimusaineistostani etsimään, ja millä perustein voin argumentoida niiden ilmentävän kirjoittajien tiedostamattomia ideologioita. Seuraavaksi siirrän huomioni rasististen/koloniaalisten diskurssien syntymekanismeihin yhdistämällä Hallin näkemyksen viitteellisestä rasismista Richard Dyerin

⁷⁸ Esimerkiksi Zanzibarissa turismia tutkinut Jason Sumich on havainnut turistien toistavan koloniaalisia mielikuvia primitiivisestä ja sivistymättömästä ”toisesta”. Sumichin mukaan näitä stereotyyppisiä uskomuksia kierrättämällä länsimaalaiset turistit samalla oikeuttavat heidän ja paikallisten välillä vallitsevan valtavan elintasoeron. (Sumich 2002, 39-45.)

⁷⁹ Suom. Mikko Lehtonen ja Juha Herkman

⁸⁰ Brasiliaalaisten naisten fetisoimisesta seksiturismin tarpeisiin ja Brasiliasta länsimaisten turistien seksuaalisena leikkikenttänä, paikkana, jossa fantasioista on tullut todellisuutta, ovat kirjoittaneet Ranjan Bandyopadhyay ja Karina Nascimiento. (2010, 933-949.)

käsitykseen näkymättömästä valkoisuudesta ja esitän, miten valkoisuus toimii tuon arkijärjen alkulähteenä.

3.3. Analyysin kohteena valkoisuuden representaatiot ja näkymätön valta

Kuten tähän mennessä on käynyt toistuvasti ilmi, tutkielmassani on kysymys koloniaalisen diskursiivisen vallan analysoinnista, ja tarkemmin ottaen hegemonisesta valkoisuudesta tuon vallan alkulähteenä. Haasteelliseksi lähestymistapani tekee valkoisuuden luonne, joka useimmiten näyttäytyy luonnollisena, itsestään selvänä ja siten näkymättömänä, etenkin valkoisille itselleen. (ks. Dunn 2008, 50-51). Mikäli valkoisuus ilmenee näkymättömänä, lähinnä kirjoittajien itsensä tiedostamattomina ajattelutapoina, kuten olen edellä argumentoinut, herää kysymys: Miten voin osoittaa, että valkoisuus on tutkimusaineistostani todella tunnistettavissa?

Valkoisuuden näkymätöntä valta-asemaa on analysoinut muun muassa Stuart Hallinkin oppipoikana toiminut Richard Dyer, jonka mukaan valta näyttäytyy nyky-yhteiskunnassa useimmiten normaaliutena ylivallan sijaan. Hän on muun muassa tuonut esiin, miten valkoisuuden tai heteroseksuaalisuuden valta rakentuu kyvyllä määrittää itsensä normiksi. Normin asemasta käsin muut puolestaan näyttäytyvät poikkeavina ja erityisinä (Lahti 2002, 11-14) , ”toisina”. Diskurssien sijaan erityisesti elokuvia ja visuaalista mediaa tutkinut Dyer käyttää representaation käsitettä, jonka hän näkee koostuvan kahdesta toisiinsa kietoutuvasta merkityksestä: Yhtäältä representaatiolla viitataan esittämiseen, jolloin se ymmärretään merkiksi tai merkkien joukoksi suhteessa johonkin ulkopuoliseen. Toisaalta termillä viitataan ”poliittisen edustamiseen”, siihen, että representaatiot välittävät todellisuuden meille. Todellisuuden välittäjinä ja luojina ne ovat osa poliittista toimintaa. Dyerin mukaan representaatiot luonnollistavat maailmaa ja siten tekevät sen meille ymmärrettäväksi. Tämän edellytyksenä kuitenkin on, että tunnemme ne koodit ja konventiot, joille representaatio rakentuu. Representaatiot ja niiden vastaanottaminen voidaankin nähdä kamppailuna siitä, kuka tai ketkä kuuluvat representaation piiriin ja kuka määrittelee ne koodit ja diskurssit, joiden kautta representaatiot ymmärretään. Ne ovat siten aina kytköksissä vallankäytön ja luonnollistamisen prosesseihin (ibid.), myyttifunktioihin, kuten Weber sanoisi (Weber 2010, 7).

Dyerin ajatukset täydentävät sopivasti Hallin näkemyksiä rasisista diskursseista siirtäen huomion nimenomaan valkoisuuden asemaan luonnollistettuna normina, josta käsin rasisia diskursseja

tuotetaan. Tämänkaltaisen lähestymistapa, jossa painopiste siirretään ”toiseuden” representaatioiden tarkastelusta niihin hegemonisen vallan mekanismeihin, joiden kautta ne ovat rakentuneet, on tyypillistä kriittiselle valkoisuuden tutkimukselle. (Gronold & Pedersen 2009, 58.)⁸¹ Kun Hall näkee rasismien luonnonmukaisena esittämisen muotona, jossa näennäisen luonnonmukaiset, ”luonnollistetut”, ominaisuudet toimivat alistamisen mahdollistavana merkkijärjestelmänä (Hall 1992, 297), Dyer menee analyysissään askeleen pidemmälle. Hän korostaa, että rasististen rajalinjojen vetäminen ja ylläpitäminen toimii hallitsevan ryhmän, erityisesti valkoisten miesten hyväksi, jonka kyvystä asettaa rajoja on aikojen saatossa tullut kyseisen ryhmän ominaisuus. Juuri normin asemasta käsin tuotettujen rajalinjojen ja vastakohtaisuuksien havaitseminen avaa tien valkoisuuden näkemiseen ja siten sen tarkasteluun.⁸² Toisin sanoen, valkoisuuden esittäminen valkoisuutena täsmentyy sellaisissa diskursseissa, joissa puhee liikuu ei-valkoisiin ”toisiin”. (Dyer 2002b, 181-182.) Tämä voi tapahtua biologisiin eroihin perustuvana avoimena rasismina tai viitteellisenä rasismina, kuten edellisessä luvussa esittämässäni rodullisia tekijöitä ”luonnollistavissa” rasistisissa/koloniaalisissa diskursseissa (emt, 188, 191-196). Lähtiessäni analysoimaan tutkimusaineistoani painopiste on siis tuon valkoisuuden esiin tuomisessa ja sen luonnolliselta näyttävän etuoikeutetun aseman kyseenalaistamisessa.

Jälkimmäinen tavoite on sekin Dyerin innoittama. Hän on toistuvasti tarttunut sellaisiin ilmiöihin, jotka näyttävät itseltään selviltä ja arkipäiväisiltä ja jäävät siten helposti huomaamatta. Hän on pyrkinyt kiinnittämään huomionsi valkoisen vallan näkymättömään ytimeen ja tekemään luonnollisilta näyttävistä etuoikeuksista vieraita. Dyerin mukaan ensimmäinen askel kohti tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa tapahtuu kyseenalaistamalla vallassa olevien identiteetin luonnollisuus. (Lahti 2002, 14.) Dyeriä lainaten:

Kukaan tuskin kieltää, etteikö valkoisuuteen liittyisi tiettyjä etuja länsimaisessa yhteiskunnassa, mutta vain vannoutuneet rasistit kannattavat teoriaa, jonka mukaan nämä etuoikeudet johtuvat valkoisten ihmisten synnynnäisistä ominaisuuksista. Muutoin valkoisuus esitetään paremminkin historiallisena sattumana kuin valkoisesta ylivallassa aiheutuvana kulttuurisena/historiallisena konstruktiona.”⁸³ (Dyer 2002b, 180.)

⁸¹ Daniela Gronoldin ja Linda Lund Pedersenin mukaan kriittinen valkoisuuden tutkimus ja feministisestä postkoloniaalista teoriasta käsin valkoisuuden representaatioita ja diskursseja kriittisesti analysoivat lähestymistavat muistuttavatkin läheisesti toisiaan. (Gronold & Pedersen 2009, 58.)

⁸²Toisin kuin esimerkiksi mustien, alkuperäisväestön tai muiden etnisten vähemmistöjen representaatioiden tutkiminen, mikä ei vaadi niin sanottua vertailevaa aineistoa. (ibid.)

⁸³ Suom. Martti Lahti

Kansainvälisten suhteiden tutkimuksen näkökulmasta samanlaista ajattelutapaa edustaa Dunn, joka on korostanut tarvetta tehdä valkoisen vallan ja etuoikeuden järjestelmistä näkyviä ja ottaa ne osaksi tieteenalamme diskursseja. (Dunn 2008, 49.) Näkymättömyyden sijaan hiljaisuuksia on tieteenalallamme tutkinut Annica Krosell, joka on tarkastellut sukupuolen ilmenemistä (tai oikeammin ilmentymättömyyttä) Ruotsin puolustusvoimissa. Krosell käyttää apunaan hegemonisen maskuliinisuuden⁸⁴ käsitettä, jolla hän viittaa armeija instituution sisällä vallitseviin miehiin käytäntöihin. Se, mikä ulospäin näyttää itsestänselvyydeltä, johtuu Krosellin mukaan instituution luonteesta: Hegemonisen maskuliinisuuden instituutioille on ominaista sukupuolimykyys, jossa mieheys näyttäytyy normina, naiseus sukupuolena. (Krosell 2006, 108-113, ks. myös Krosell 2005.) Samaan tapaan voidaan argumentoida, että hegemoniselle valkoisuudelle rakentuville ilmiöille on ominaista ”värisokeus”, jossa valkoisuus näyttäytyy näkymättömänä, kaikki muut värillisinä tai etnisinä ”toisina”. Krosell nimittää menetelmäänsä teksteihin ja diskursseihin kätkeytyvien hiljaisuuksien dekonstruoimiseksi tai rivien välistä luettavien merkityksien jäljittämiseksi. (ibid.) Aisteihin vetoamisen lisäksi *näkymättömyyden* ja *hiljaisuuksien* tutkimisella on muutakin yhteistä: molemmat problematisoivat itsestänselvyyksiä tuomalla esiin niiden poliittisen luonteen.

Myöskään maskuliinisuuden ilmenemistä tutkimusaineistossani ei voi sivuuttaa, sillä valkoisuus ja maskuliinisuus tukevat toinen toisiaan (ks. esim. Dunn 2008). Postkoloniaalista feminismistä käsin patriarkaalinen ja kapitalistinen valta sekä hegemoninen valkoisuus nähdäänkin toisiinsa kietoutuneina valtarakenteina. (ks. esim. Razack 1998, 161.) Myös Dyer (1999) näkee käsitysten rodusta ja sukupuolesta kiinnittyvän toisiinsa, sillä rotu kategorisoi eri tyyppiset ruumiit, etsii systemaattisia eroja liittäen niihin luonne- ja arvoeroja. (Sirkkilä 2005, 62.) Valkoisuus ja maskuliinisuus voidaan myös tulkita globalisaation kontekstissa kaksinkertaisena näkymättömyytenä, joka perustuu etuoikeuksiin ja valtaan suhteessa niihin, joilla sitä ei ole. Kärjistäen ilmaistuna: ei-valkoisiin ja naisiin. Valkoisten miesten ei siten tarvitse tai he eivät osaa paikantaa itseään, sukupuolisuuttaan ja rotuaan, sillä nämä ominaisuudet merkitsevät heille tiettyä norminmukaisuutta. (ibid., ks. myös Dunn 2008).⁸⁵

⁸⁴ Aluperin R.W. Connellin lanseeraamalla käsitteellä viitataan kulttuurisesti hallitsevaan maskuliinisuuteen, sosiaalisesti rakentuneeseen kulttuuriseen ideaaliin, joka ylläpitää patriarkaalista valtaa ja legitimoii patriarkaalisen sosiaalisen ja poliittisen järjestyksen. (Hutchings 2008, 27.)

⁸⁵ Esim. Sirkkilä on argumentoinut, että suomalais-thaimaalainen parisuhde voi vahvistaa valkoisuuden normia ja ylivaltaa etenkin silloin, kun parisuhde toteutuu yhteisenä elämänä Thaimaassa. Sen sijaan Suomessa suomalais-thaimaalainen parisuhde voi merkitä marginalisaatiota, sillä kaksikulttuurinen parisuhde saa meillä yhteiskunnassamme leimatun identiteetin. (Sirkkilä 2005, 62.)

3.4 Valkoisen kategorian kritiikistä

Käyttäessäni hyödyksi valkoisen kategoriaa joudun väistämättä ottamaan huomioon myös siihen kohdistuvan kritiikin. Muun muassa Joseph Pugliese on kritisoinut Dyeriä liian homogeenisesta ja universalisoivasta suhtautumisesta valkoiseen. Pugliese näkee Dyerin tarkastelevan rotuun liittyviä kysymyksiä irrallisina niiden geopoliittisista ja historiallisista konteksteistaan ja näin ollen laiminlyöväen valkoisuuteenkin sisältyvät etniset erityisyydet. Pugliesen mukaan valkoisuus tulisi ymmärtää kompleksisena ja ristiriitaisena kategoriana, ottaa huomioon sen aikaan ja paikkaan sijoittuvat variaatiot. (Pugliese 2002, 149-152.) Vaikka Pugliesen kritiikki on huomionarvoinen, koen tietynasteinen kategorisoinnin lähes välttämättömänä tutkittaessa ihmisten välisiä epätasa-arvoisia valtasuhteita rasismi mukaan lukien. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että näkisin valkoisen etnisesti yhtenäisenä ryhmänä ja jokaisen länsimaalaisen tai suomalaisen turistin potentiaalisena seksin ostajana. Olen jo aiemmin hahmottanut näkemystäni yhtäältä määrittelemällä valkoisuuden historiallisesti, sosiaalisesti, poliittisesti ja kulttuurisesti tuotetuksi sosiaalisesti konstruktioksi (Rastas 2004, 97) sekä tekemällä eron valkoiselta näyttämisestä ja valkoisella tavalla toimimisesta (Bailey 2002, 289-292), joista jälkimmäinen on tutkimukseni keskipisteenä. Lisäksi, vaikka suomalaisuus toimii työssäni valkoisuuden alakategoriana (Dyer 2002b, 181), teoreettinen lähestymistapani ammentaa myös pohjoismaisesta postkoloniaalitutkimuksesta ja siten valkoisuuden voi nähdä kiinnittyvän työssäni tiettyyn maantieteelliseen kontekstiin.

Toisinaan valkoisuudesta ja ylipäänsä väreistä puhuminen on nähty pikemminkin rasismia tukevana kuin sitä vastustavana käytäntönä. Esimerkiksi Anna Rastas (2004) artikkelissaan *Am I Still White? Dealing with the Colour Trouble* yhtäältä problematisoi ihonväriin perustuvien kategorioiden olemassaolon ja niihin viittaamisen rasismia tukevina käytäntöinä ehdottaen, että rasismia vastustamisen tulisi tarkoittaa myös rodullistamisen vastustamista mukaan lukien kriittistä suhtautumista väreistä puhumiseen. (emt, 105-106.) Toisaalta hän joutuu itse tukeutumaan kyseisiin kategorioihin tehdessään tutkimusta ei-valkoisten tai mustien lasten kohtaamasta arkipäivän rasismista Suomessa. (emt, 99-104.) Sarah Ahmed onkin todennut, että jokainen yritys haastaa etuoikeuteen perustuvat näkymättömät kategoriat, kuten valkoisuus, joutuu väistämättä tekemisiin oman kritiikkinsä kohteen kanssa. (Ahmed 2007, 149-150.) Toisin sanoen, vaikka tavoitteena olisi purkaa valkoisuuden etuoikeutettu kategoria, se edellyttää valkoisuuden ja sen ilmenemismuotojen

esiin tuomista ja siten ääneen lausumista. Tätä voi kutsua myös strategiseksi essentialismiksi (ks. Razack 1998, 168), jota tulisi kuitenkin käyttää aina tapauskohtaisesti, maantieteellinen ja historiallinen konteksti huomioon ottaen, kuten Pugliese argumentoi. Sillä samoin kuin ei ole olemassa universaalia naisen kategoriaa ei myöskään ole yhtä ja yhtenäistä valkoisuuden kategoriaa, vaan moninaisia ja muuttuvia valkoisuuden sävyjä (Twine & Gallagher 2008, 5-6). Jatkuva valkoisuuden luonnetta koskeva itsereflektiivisyys voi kuitenkin Ahmedin mukaan johtaa umpikujaan: Lopullisiin selvityksiin siitä, mitä me olemme tai emme ole valkoisuudelle tekemässä sen sijaan, että keskittyisimme siihen, mitä valkoisuus tekee.⁸⁶ Ahmedin tavoin keskityn tutkielmassani jälkimmäiseen ilman, että pitäisin valkoisuutta ontologisesti annettuna kategoriana, vaan jonakin, joka on saatua tai josta on tullut valmiiksi annettua aikojen saatossa. (Ahmed 2007, 149-150.)

4. SUOMALAISTEN SEKSITURISTTIEN NETTIKIRJOITTELUN ANALYYSI

Tässä luvussa esitän analyysini tutkimusaineistona olevasta Sihteeriopiston keskustelupalstasta, jossa suomalaismiehet jakavat kokemuksiaan Thaimaan seksimatkailusta. Aloitan kuitenkin perustelemalla, miksi ja miten päädyin valitsemaan juuri kyseisen tutkimusaineiston lähemmän tarkastelun kohteeksi. Tämän jälkeen esittelen tarkemmin tutkimusaineistoni sekä ne kysymykset, joihin etsin aineistostani vastauksia.

4.1. Tapaustutkimuksena suomalaisten seksimatkat Thaimaahan

Valitsin suomalaismiesten seksimatkat Thaimaahan tapaustutkimuksen kohteeksi useammasta eri syystä. Alkuperäinen ajatukseni oli syventää kandidaatin tutkielmassa ”Kohti etelää” -nimisen elokuvan pohjalta tekemääni postkoloniaali feminististä analyysia naisten seksiturismista. Tällä kertaa halusin tutkimusaineistokseni kuitenkin jotain konkreettisempaa, esimerkiksi internet- tai haastatteluaineiston, joista jälkimmäisen kerääminen tuntui pro gradu -tutkielman puitteisiin nähden turhan haasteelliselta ja aikaa vievältä. Sinnikkäästä internetselailusta huolimatta en kuitenkaan

⁸⁶ Pohdinnat yhtäältä siitä, mitä valkoisuus on ja toisaalta, mitä valkoisuus tekee, muistuttavat läheisesti kansainvälisten suhteiden feministien tapaa käsitteellistää maskuliinisuutta. Toiset lähtevät liikkeelle ensimmäisestä katsoen, että maskuliinisen identiteetin luonne johtaa tietynlaisiin seurauksiin. Toiset taas keskittyvät maskuliinisuuden ilmenemismuotoihin ja sitä kautta määrittelevät, mitä maskuliinisuus on. Painotuksesta riippumatta kyseiset lähestymistavat kulkevat useimmiten käsi kädessä ja niitä on lähes mahdoton erottaa toisistaan, muutoin kuin analyttisesti. (Hutchings 2008, 24.)

löytänyt ainoastaan naisille suunnattuja seksimatkailusivustoja saatikka keskustelupalstaa, jossa naiset olisivat jakaneet kokemuksiaan seksiturismista. Miehille suunnattuja seksimatkailusivustoja ja keskustelupalstoja löytyi sen sijaan useampia. Niitä läpikäydessäni ongelmaksi muodostui pikemminkin runsauden pula: kymmeniä tuhansia seksiturismiaiheisia keskustelunavauksia usealla eri sivustolla sekä matkailuportaaleja kymmenistä eri maista, monella eri kielellä. Lopulta päätin ajatella mahdollisimman yksinkertaisesti ja valita tapaustutkimuksen kohteeksi sen maan, jonka uskoin olevan seksiturismin kohdemaana suurimmalle osalle tuntemistani ihmisistä entuudestaan tuttu: Thaimaan. Siten valintani voi jo itsessään tulkita kertovan jotakin kulttuurisista uskomuksistaamme. Se sinetöityi löytäessäni suomenkielistä keskustelumateriaalia Sihteeriopiston sivuston⁸⁷ keskustelufoorumilta: ”Kolmannen maailman maista” Thaimaa-aiheista keskustelua löytyi foorumilta eniten, mikä vahvisti intuitiotani. Vaikka en alun perin ollut tullut ajatelleeksi suomenkielisen tutkimusaineiston mahdollisuutta, tarjoaa Thaimaasta käyty seksimatkailukeskustelu hedelmällisen lähtökohdan myös suomalaisittain ajankohtaisen ja tärkeän aiheen tarkasteluun.

Thaimaan valintaa puolsi myös maan seksiturismin kansainvälispoliittisesti merkittävä historia. Ennen 1800-lukua Thaimaassa ei varsinaisesti esiintynyt prostituutiota. Nykyisen kaltainen seksiturismi alkoi Thaimaassa vasta Vietnamin sodan aikaan 1960-luvulla, kun yhdysvaltalaiset sotilaat alkoivat viettää lomiaan Thaimaan rannikolla (Sirkkilä 2005, 83, Cohen 1993, 155), tarkemmin ottaen Pattayan alueella, joka on tätä nykyä etenkin länsieurooppalaisten turistien suosiossa oleva lomakohde. (Kostiainen et. al. 2004, 290.) Yhdysvaltain sotilaallisen läsnäolon Kaakkois-Aasiassa onkin katsottu luoneen perustan myöhemmälle seksiturismille. (Sirkkilä 2005, 83, Enloe 2000, 68, Montgomery 2008, 906.) Thaimaassa kasvaneen kysynnän lisäksi samaan aikaan ajoittuvat myös maatalouden rakennemuutokset, jonka johdosta suuri määrä naisia jäi työttömäksi ja alkoi etsiä toimeentulomahdollisuuksia maaseudun ulkopuolelta. (Sirkkilä 2005, 83.)

Nykyään Thaimaa on tunnettu maailman suosituimpana seksiturismin kohdemaana, jossa arviolta 15-25% 15-30-vuotiasta naisista työskentelee prostituutiosektorilla. (emt, 82-83.) Yksistään Bangkokissa on arvioitu toimivan puoli miljoonaa prostituoitua. (Craik 2004, 49.) Maa houkuttelee vuosittain miljoonia länsimaisia turisteja, joille Thaimaan seksimarkkinoita tehdään tutuksi niin

⁸⁷ Sihteeriopiston keskustelufoorumi oli ensimmäinen suomenkielinen seksimatkailuun liittyvä sivusto, johon törmäsin. Sen kautta sain selville, että myös thaiklubi.fi nimisellä sivustolla käydään seksiturismiaiheista keskustelua. Sivusto olisi kuitenkin vaatinut erillistä sisään kirjautumista, joten se on Sihteeriopiston keskustelupalstaan verrattuna suljetumpi yhteisö.

uutisten, matkaoppaiden kuin viidakkorummunkin avulla. Seksiturismista onkin tullut olennainen osa Thaimaan kansainvälistä imagoa (Vanaspong 2003, 202) ja vaikka valtiollisten matkailustrategioiden mukaan seksituristit eivät ole tervetulleita maahan, saa Thaimaa huomattavan osan matkailutuloistaan seksiturismista. (Kostiainen et al. 2004, 290.)⁸⁸ Jo valmiiksi kyseenalaisen maineen ohella myös lapsiseksiturismista on kehittynyt maan lomakohteille todellinen riesa. YK:n lastenjärjestön UNICEF:in mukaan noin 200 000 lasta on mukana Thaimaan kaupallisilla seksimarkkinoilla. (Kostiainen et. al. 2004, 290.) Thaimaassa lapsiprostituutiota tutkinut Heather Montgomery katsookin aikuis- ja lapsiseksiturismin olevan yhtä ja samaa ilmiötä, eikä niitä siten tulisi erottaa käsitteellisesti toisistaan. (Montgomery 2008, 903.)⁸⁹

Myös suomalaisten keskuudessa Thaimaa on varsin suosittu kaukomatkailun kohde, johon liitetään monia myönteisiä mielikuvia maana ja kansakuntana. Yksi yleisimmistä stereotypioista on mielikuva Thaimaasta hymyjen maana. Hymyilevinä thaimaalaisina kuvataan lähes poikkeuksetta maan naiset ja voidaankin puhua Thaimaan sukupuolittuneisuudesta länsimaisessa kontekstissa. (Sirkkilä 2005, 71.) Toinen Thaimaahan vahvasti liitetty tekijä on suomalaistenkin keskuudessa seksiturismi (emt, 11.) Tämän tutkielman kannalta kiinnostavin seikka onkin se Thaimaan seksiturismia kehystävä ”normaaliuden” tai hiljaisen hyväksynnän verho, mikä on nähtävissä muun muassa suomalaisen median ja populaarikulttuurin avoimesti kierrättämässä sukupuolittuneissa ja rodullistuneissa kuvastoissa. Esimerkiksi rap-artisti Petri Nygårdin hitiksi nousseen kappaleen ”Selvä päivä” -musiikkivideolla⁹⁰ vierailaan yhdessä Pattayan lukuisista go-go baareista ja näytetään hierontakohtaus, joka päättyy tunnuslauseeseen ”happy ending”. Sama, thaihierontaipaikkojen oheispalveluja kuvaava lausahdus tuli tutuksi myös Putous -viihdeohjelman Sui-Hing⁹¹ nimisen sketsihahmon esittämänä. Joissakin tapauksissa Thaimaan matkan voi katsoa rinnastettavan suoraan seksimatkaan. Esimerkiksi Maria! -keskusteluohjelmassa⁹² peniksen paksunnuksen suorassa lähetyksessä hankkinut sinkkumies, perusteli toimenpiteen tarpeellisuutta lausahduksella: ”Thaimaan matka on varattu”. Myös Frederikin ”Lady Boy”⁹³ -musiikkivideo leikittelee Thaimaan seksiturismi- ja ladyboy-kuvastoilla. Kappale alkaa kuvaavasti seuraavalla

⁸⁸ Vaikka tutkielmassani tarkastelen ainoastaan länsimaisia seksituristeja, on huomattava, ettei Thaimaa ole yksinomaan länsimaisen seksiturismin kohdema. Myös paikalliset miehet ja lähialueiden maista kotoisin olevat turistit käyttävät hyväkseen Thaimaan seksimarkkinoita (emt, 84; ks. myös O’Connell Davidson 2005, 110.)

⁸⁹ Samaan tapaan argumentoi myös lapsiseksiturismia tutkinut Julia O’Connell Davidson (2004, 2005).

⁹⁰ <http://www.youtube.com/watch?v=OqoKizBhmyA&feature=related>

⁹¹ http://www.mtv3.fi/ohjelmat/sivusto2008.shtml/viihde/putous/ohjelma_hahmot?1250403

⁹² http://www.nelonen.fi/ohjelmat/maria/kaikki-maria-videot?vt=video_episode&vid=281161

⁹³ <http://www.youtube.com/watch?v=hEFyQt-9ZFK>

lauseella: ”Taikamaan aurinko saa hormonini hyrräämään, naiset tummat hiekkarannan sekoittavat kyllä pään”.

Tämänkaltaiset mielikuvat ja niiden kierrättäminen kulttuurisissa kuvastoissa heijastavat kansainvälisen järjestelmän sukupuolittunutta ja rodullistunutta luonnetta. Kuten Enloe on todennut, paikallisten naisten köyhyys ei yksinään riitä selittämään seksimatkailun suosiota. Tarvitaan myös vauraammista maista kotoisin olevia valkoisia miehiä, jotka uskovat tietyn tyyppisten - ja väristen - naisten olevan seksuaalisesti alistuvaisempia ja helpommin saatavilla olevia kuin heidän kotimaassaan. (Enloe 1989, 37.) Nämä koloniaaliset uskomukset eivät ole ainoastaan historiallisia jäänteitä (ks. esim. Löytty 2006, 50). Sen lisäksi, että niitä käytetään järjestelmällisesti hyväksi houkutellessa erityisesti vauraammista maista kotoisin olevia miehiä matkustamaan ”kolmannen maailman” maihin seksipalvelujen perässä (Enloe 1989, 36)⁹⁴, tulen tutkimusaineistoni avulla argumentoimaan, että hegemoniselle valkoisuudelle rakentuneet eksoottiseen ”toiseen” kohdistuvat rasistiset/koloniaaliset representaatiot näyttäisivät tulleen osaksi seksituristien arkijärkeä, heidän tiedostamattomia ideologioitaan.

4.2. Tutkimusaineiston esittely

Tutkimusaineistoni koostuu Sihteeripiston www-sivustolta löytyvästä, avoimesti luettavissa olevasta suomenkielisestä keskustelufoorumista, missä suomalaismiehet jakavat seksimatkailukokemuksiaan ja antavat vinkkejä toisilleen. Kyseinen aikuisviihteeseen erikoistunut suomalainen internetportaali (www.sexwork.net) sisältää kattavan, neljällä eri kielellä (suomi, ruotsi, viro ja englantia) toimivan keskustelufoorumin lisäksi myös uutisia, artikkeleita, verkkokaupan, elokuvavuokraamon, seuranhaku- ja välityspalvelun sekä chatin.

Olen rajannut tutkimusaineistokseni Kaukoidän matkailuun keskittyvän keskustelupalstan, ja sieltä Thaimaahan liittyvät keskustelut (threads), jotka noudattavat melko hyvin Bishopin ja Robinsonin (2003, 33-34) tekemää jakoa ”matkaoppaisiin”, ”etikettisivuihin” ja ”päiväkirjoihin”. Matkaoppaat sisältävät suosituksia hyviksi koetuista gogo-baareista, hieromalaitoksista ja muista tarjolla olevista seksipalveluista eri lomakohteissa kuten Bangkokissa, Pattayalla, Phuketissa, Koh Samuilla ja niin edelleen. ”Etikettisivuilla” annetaan neuvotteluvinkkien lisäksi tietoa thaimaalaisten naisten tavoista

⁹⁴ Vaikka Enloe ei tässä yhteydessä mainitse internetiä, joka kaksikymmentä vuotta sitten oli vasta rantautumassa suuren yleisön käyttöön, ovat nykyajan seksiturismisivustot ja keskustelufoorumit oivallisia esimerkkejä tavoista, joilla seksiturismia markkinoidaan ja mielikuvia eksoottisesta ”toisesta” (uudelleen) tuotetaan.

sekä siitä, miten heidän kanssaan tulisi käyttäytyä, jotta saisi parhaan mahdollisen hyödyn irti, minkälaista käytöstä kannattaa välttää ja niin edelleen. Lisäksi foorumilta löytyy varsinaisia raportteja, ”päiväkirjoja”, joissa miehet kertovat hyvin yksityiskohtaisesti loman aikaisista seksikokemuksistaan.

Valtaosa keskusteluista liittyy suoraan seksimatkailuun, mutta foorumi pitää sisällään myös muunkinlaisia matkailukokemuksia ja -vinkkejä. Oma kiinnostukseni kohdistuu luonnollisesti ensin mainittuun materiaaliin, joten olen rajannut joitakin ainoastaan Thaimaan lentoja, hotelleja, säätilaa tai nähtävyyksiä koskevia keskusteluja tutkimukseni ulkopuolelle. Ajallisesti tutkimusaineistoni muodostuu vuonna 2001 peräisin olevasta ensimmäisestä Thaimaa-aiheisesta kommentista vuoden 2010 loppuun kerääntyneeseen materiaaliin. Ulos rajaamieni keskustelujen jälkeen tämä tarkoittaa määrällisesti yhteensä 133 keskustelunavausta, joihin vastauksia on tullut vaihtelevasti yhdestä lähes kahteensataan, vilkkaimman keskustelun sisältäessä 174 vastausta. Sivumäärällisesti tutkimusaineisto koostuu 764 läpikäydystä A4-printistä. Materiaali on siis varsin laaja ja tarjoaisi mahdollisuudet monenlaisten kysymysten ja näkökulmien tarkasteluun. Tässä tutkielmassa keskityn kuitenkin analysoimaan sitä, miten valkoisuus ilmenee tiedostamattomina ideologioina miesten kirjoituksissa.

Puran tutkimusaineistoni sisältämiä valkoisuuden diskursseja ja representaatiota sekä niiden merkitystä seksituristeille teoreettisen viitekehysten valossa sekä luvussa 1 esittelemäni tutkimusta hyödyntäen. Käytännössä analyysi muodostuu kolmesta toisiaan tukevasta osasta. Niistä ensimmäinen ”Valkoisuuden näkyväksi tekeminen rasistisista/koloniaalisista diskursseista” keskittyy nimensä mukaisesti tekemään näkyväksi tekstien sisältämän valkoisuuden itsestäänselvänä valta-asemana sekä normina, josta käsin ”toista” määritellään. Kysyn: Miten miesten tavat kuvailla paikallisia naisia, itseään sekä suhdettaan heihin heijastavat valkoisuuden normista käsin määriteltyjä rasistisia/koloniaalisia diskursseja (ks. Dyer 2002b, Hall 1999)? Tässä yhteydessä nostan esiin myös muut valkoisuudesta tai suomalaisuudesta käsin määritellyt eronteot ja vastakkainasettelut, joita tekstit sisältävät. En kuitenkaan uppoudu suomalaisuuteen sen tarkemmin, vaikka se tutkimusaineiston pohjalta olisikin mahdollista. Sen sijaan suomalaisuus toimii työssäni valkoisuuden alakategoriana (Dyer 2002b, 181) ja liika keskittyminen suomalaisuuteen voisi viedä huomiota pois itse valkoisuudesta. Tehtyäni ensin valkoisuuden diskurssit ja representaatiot näkyviksi, minkä näen välttämättömänä lähtökohtana analyysilleni,

pohdin myös, mitä ne kertovat kirjoittajien tiedostamattomista ideologioista. Niiden analyysiin syvennyn edelleen osassa 2.

Toisessa osassa analysoin kirjoittajien matkustusmotiivien (ks. luku 1.4.) taustalla vaikuttavia valkoisuuden tiedostamattomia ideologioita. Tämä on mahdollista hylkäämällä ajatus ihmisestä rationaalisen toimijana ja argumentoimalla sen sijaan, että motiivit kumpuavat kulttuurista tai kulttuurisesti jaetuista käsityksistä ja uskomuksista. Paitsi motiiveihin, niillä on vaikutusta myös ihmisten käytökseen ja identiteetteihin. (ks. Wendt 1999, 125.)⁹⁵ Työssäni kulttuuri ei kuitenkaan ole ”neutraali” kategoria, vaan kuten olen argumentoinut, valkoisuuden tiedostamattomat ideologiat koostuvat länsimaisessa kulttuurissamme tuotetuista poliittisista merkityksistä, joista on toiston kautta tullut osa ihmisten arki ajattelua, sitä miten asiat ovat. (ks. Weber 2010, 4-6.) Seuraavat kysymykset auttavat minua pääsemään käsiksi kirjoittajien valkoisuuden tiedostamattomiin ideologioihin: Miten miehet kuvailevat matkansa tarkoitusta? Miten he ilmaisevat suhtautumisensa seksinostoon Thaimaassa; sekä minkälaista kuvaa Thaimaasta, Thaimaan kulttuurista ja thaimaalaisista kirjoitukset välittävät?

Kolmannessa osassa vedän yhteen ensimmäisen ja toisen analyysiosan tuloksia, joiden avulla esitän, miten valkoisuuden tiedostamattomat ideologiat ylläpitävät seksiturismissa vallitsevia rodullisia valtasuhteita, hegemonista näkymätöntä valkoisuutta ja siten Thaimaan seksiturismin ”arkipäiväisyyttä”.

4.3. Valkoisuuden paikantaminen rasistisista/koloniaalisista diskursseista

Aloitan tarkastelemalla niitä hegemonisen vallan mekanismeja, joiden kautta ”toiseutta” miesten kirjoituksissa (uudelleen) tuotetaan. Tämä edellyttää sellaisten rasististen/koloniaalisten diskurssien (ks. luku 3.2.) paikantamista, missä puhe liukuu ei-valkoisiin ”toisiin”. Dyeriin viitaten, vain normin asemasta käsin tuotettujen rajalinjojen ja vastakohtaisuuksien havaitseminen avaa tien valkoisuuden näkemiseen (ks. Dyer 2002b, 181-182) ja siten hegemonisen vallan mekanismien paljastamiseen. Taustalla on ajatus siitä, että valkoisuudesta tulee tärkeä kategoria vasta silloin, kun

⁹⁵Alexander Wendt perustaa ajatuksesta kognitiivista antropologiaa edustavan Roy D’Andraden teoriaan motivaatiosta, halusta ja intresseistä skeemoina, sosiaalisesti ja kulttuurisesti jaettuina uskomuksina maailmasta. (emt, 122.)

ihmiset kohtaavat muita ihmisiä ja tarve erottaa itsensä ”toisesta” syntyy. (ks. Rastas 2004, 98.) Tämä luku jakautuu kolmeen alalukuun. Luvussa 4.3.1. analysoin koloniaalista fantasiadiskurssia, joka koostuu thai-naisia eksotisoivista, fetisoivista ja demonisoivista representaatioista. Luvussa 4.3.2. analyysin kohteena on ”toisen” luontoon rinnastava koloniaalinen diskurssi, johon sisältyy myös ajatus evoluutiosta sekä thai-naisia lapsellistavat puhutavat. Kolmannessa alaluvussa nostan esiin muita tutkimusaineistossa toistuvia valkoisuudesta käsin tuotettuja eron tekoja ja rajalinjoja. Vaikka pääpaino tässä luvussa on valkoisuuden näkyväksi tekemisessä, tarkastelen myös, miten analysoimani diskurssit heijastavat kirjoittajien tiedostamattomia ideologioita.

4.3.1. Thai-naisten eksotisoiminen ja demonisoiminen

”Toisen” eksotisoiminen ja demonisoiminen ovat länsimaisen kulttuurin tuottamia rotustereotyyppioita karkeimmillaan. Ne ovat koloniaalisen ”toiseuttamisen” kaksi eri puolta, joista molemmat ovat rakentuneet ”valkoisen silmän” luokittelevalle ja etäiselle katseelle. (Rantonen 1999, 42-45.) Hall kutsuu tällaista strategiaa valkoisen rodulliseen ”toiseen” kohdistamaksi fantasiointiksi. (Hall 1999, 196-199.) Tässä luvussa tarkastelen, miten nämä kolonialismin aikaiset fantasiat elävät edelleen osana valkoisten seksituristien tiedostamattomia ideologioita ja miten ne tulevat ilmi suomalaisten seksituristien tavoissa kuvailla thaimaalaisia naisia, itseään sekä suhdettaan heihin. Samanaikaisesti kiinnitän huomiota myös siihen, mitä merkitystä koloniaalisten rasistisen representaatioiden kierrättämisellä on seksituristeille itselleen.

Turistialueilla seksipalvelujaan myyvät paikalliset naiset representoidaan miesten kirjoituksissa pääosin erittäin positiivisessa, suorastaan ylistävässä valossa. Thaimaassa ei näyttäisi olevan prostituoituja, vaan muun muassa ”*ladyjä*” (esim. Maketeus 20.2.2010) tai ”*tavallisia tyttöjä, jotka tekevät keikkaa eläkkeeseen (ja kenties löytääkseen elämänsä prinssin)*” (Vapaamies 22.1.2009). Maksulliseen seuraan viittaavia termejä löytyy teksteistä runsaasti, suurin osa niistä varsin neutraaleja. Ylivoimaisesti käytetyin ilmaus on yksinkertaisesti ”tyttö”, jonka sisällölliseen merkitykseen palaan seuraavassa luvussa. Karkeasti ottaen nimitykset voi jakaa neljään eri kategoriaan, joista ensimmäinen ja toinen ovat selkeästi suosituimpia, kolmas ja etenkin neljäs harvinaisempia: 1) Naispuolisiin ihmisiin viittaavat pääosin neutraalit termit kuten ”*tyttö*”, ”*tyttönen*”, ”*tytteli*”, ”*likka*”, ”*mimmi*”, ”*misu*”, ”*typy*”, ”*neitonen*”, ”*nainen*”, ”*thainainen*”, ”*thai lady*”, ”*kissa*” ja ”*akka*”; 2) Tyttö/naisystäviin viittaavat sanavalinnat kuten ”*tyttöystävä*”, ”*paikallinen naisystävä*”, ”*kotihengetär*”, ”*emäntä*”, ”*vakiseuralainen*”, ”*vakihoido*”, ”*morsian*”, ”*sussu*”, ”*mamma*”, ”*muija*” ja ”*kotikissa*”; 3) Yhden yön seuralaista kuvailevat termit esim.

"kaato", "hoito", "yövieras" ja "pano"; 4) Maksullista seuraa tarkoittavat ja negatiivisia konnotaatiota sisältävät ilmaukset kuten *"maksullinen nainen", "ratakone", "goukkarimoottori", "shortti", "huora" ja "horatsu"*. Sanaa prostituoitu ei käytä kukaan, paitsi ilmaisemaan, ettei Thaimaassa ole prostituoituja.

Kategorioiden 1-4 ulkopuolelle jää vielä paljon käytetty ja varsin mielenkiintoinen ilmaus: *"opas"*. Turisteille suunnattujen matkailupalveluiden sijaan *"oppailla", "oppaan valinnalla" ja "oppaan vuokraamisella"* viitataan keskustelufoorumilla maksulliseen naisseuralaiseen, joka seksuaalisten palvelujen ohessa toimii myös turistin paikallisena matkaoppaana. *"Oppaista"* puhuminen seksuaalisessa mielessä antaakin ymmärtää, että seksi kuuluu olennaisena osana Thaimaan matkailuun, samaan tapaan kuin esimerkiksi buddhalaisessa temppelessä vierailu. Siten kyseinen ilmaus paitsi seksualisoi Thaimaan matkailun, myös luonnollistaa seksimatkailun saaden sen näyttämään seksituristin näkökulmasta tavanomaiselta ja neutraalilta.

Miehet eivät myöskään anna itsestään kuvaa asiakkaina tai maksullisten seksipalvelujen käyttäjinä, sen sijaan he ovat *"tosimiehiä", "tosimatkaajia" "pelimiehiä", "panomiehiä", "keidasmiehiä", "äijiä", "farangeja"*⁹⁶, *"pukkeja", "karjuja", "pohjolan poikia", "pohjoisen pojua", "Suomiurhoja" jne.*, jotka *"bongaavat", "pokaavat", "jallittavat", "kaatavat", "perhostelevat", "metsästävät", "pelaavat" ja "iskevät"* naisia, ja usein jopa *"tulevat isketyiksi"*. Nimitysten valossa miehet näyttävät varsinaisina naissankareina, jotka ovat matkustaneet pohjoisen perukoilta kauaksi etelään löytämään, valloittamaan ja kesyttämään naisia. Kirjoituksista tulee ilmi myös miesten kokeman, toisen sukupuolen heihin osoittaman kiinnostuksen ja suosion poikkeuksellisuus verrattuna kotimaahan. Thaimaa näyttäisikin suovan valkoiselle miehelle ainutlaatuisen tilaisuuden toteuttaa (nais)sankarillisia seikkailujaan, ja sitä kautta vahvistaa valkoista maskuliinista identiteettiään. Samalla Thaimaa tulee (uudelleen) tuotetuksi koloniaalisena maisemana. (ks. Dyer 2002b 191.) Seksinoston sankarillisesta luonteesta Thaimaassa kertovat myös gogo-baarien, hieromalaitosten ja muiden seksipalvelukeskittymien kuvaaminen muun muassa *"iskupaikoiksi" ja "pelipaikoiksi"*. Siinä missä seksipalvelujen käyttäjä saa kotimaassaan yleensä osakseen joko sääliä tai myötähäpeää, tai vaihtoehtoisesti hänen toimintansa leimataan naista alistavaksi vallankäytöksi, miesten kirjoituksissa seksinosto Thaimaassa näyttää voimaannuttavana sankarillisena kokemuksena. *"Iskemisen" ja "pelaamisen"* kaltaiset verbit

⁹⁶ Farang tarkoittaa Thaimaassa länsimaalaista.

viittaavat aktiiviseen toimintaan; kova naisten mies tai taitava pelimies saa puolestaan sankarin viitan harteilleen.

Thaimaalaisen seksityöläisen tavanomaisista prostituoiduista erottaa miesten kirjoituksissa etenkin pyyteetön palveluhalukkuus. Hyvään palveluun liitetään myös seksityöläisen välinpitämätön suhtautuminen palkkaan sekä kyky saada mies tuntemaan itsensä halutuksi. Ne ovat siis samoja tekijöitä, jotka O'Connell Davidson (1995) havaitsi brittimiehiä koskevassa tutkimuksessaan. Esimerkiksi nimimerkki --M-- ylistää thai-naisten palveluhenkisyttä seuraavanlaisesti:

”...tytöt oikeasti aivan omasta tahdostaan siivoavat ja hoitavat kämpän siinä samassa. En koskaan ole edes pyytänyt tuollaista palvelua! Aina kuitenkin on aamiainen tehty ja jopa tuotu sänkyyn!! Kyse ei siis ole halventamisesta tai pakottamisesta.” (--M-- 31.5.2008.)

Yllä olevassa kommentissa palveluhalukkuus representoidaan thai-naisen luonnollisena ominaisuutena, joka ”luonnollistamisen” kautta tulee irrotetuksi kontekstistaan: Tilanteesta, jossa nainen tosiasiallisesti tekee työtään, ja josta valkoinen mies tavalla tai toisella hänelle maksaa. Pyyteettömän palveluhalukkuuden korostaminen, kuten ilmaisu: ”tytöt aivan omasta tahdostaan siivoavat ja hoitavat kämpän siinä samassa”, voi kertoa myös suhteen kaupallisuuden vähättelystä, asiakkaan halusta uskotella itselleen, että kyse on jostain muusta kuin prostituutiosta. Myös jälkimmäinen lause: ”Kyse ei ole halventamisesta tai pakottamisesta”, vetoaa suhteen tasa-arvoiseen luonteeseen. Oli kyseessä sitten suhteen maksullisuuden vähättely tai uskomus thai-naisen luonnonmukaiseen palveluviettiin, kummassakin tapauksessa taustalla vaikuttaa eksoottiseen ”toiseen” kohdistuvat fantasiat (ks. Hall 1999, 196-199), joissa thai-nainen tarjoaa valkoiselle miesturistille täyspalvelun ilman, että sitä tarvitsee edes pyytää – sen voin nähdä sisältyvän valkoisen miehen ansaitsemattomien etujen näkymättömään pakettiin. (ks. Dunn 2008, 47-48.)

Myös Thaimaan prostituution epävirallinen luonne (Sirkkilä 2005, 85, ks. myös Cohen 1993, 160-162) näyttäytyy kirjoituksissa tekijänä, jonka avulla vähätellään seksin oston taustalla vaikuttavia epätasa-arvoisia valtasuhteita, kuten seuraavassa esimerkissä:

”Naisia riittää ja suurin osa heistä ei ole oikeita huoria, vaan viikon tai jotain tripillä siellä. Monet tulevat kokeilemaan, millaista se on. Eikä se voi olla rahasta kiinni, niille ei tarte maksaa juuri

montakaan euroa ja siitä hoidosta ja palvelusta ja asenteesta sen maksaa iloiten (...). Yleensäkin Thaiuissa on hyvää se, että tyttö ei pyydä rahaa, sinä annat jos annat ja annat mielelläsi. Niin antaa hänkin. Jos pitää sinusta ja kohtelet hyvin.” (pipsa 22.12.2006.)

Ilmaus ”eikä se voi olla rahasta kiinni”, kertoo varsin karulla tavalla kirjoittajan etuoikeutetusta asemasta, josta käsin hän arvioi turistialueilla työskentelevien thai-naisten motiiveja ja vähättelee heidän rahan tarvettaan. Toteamus ”suurin osa heistä ei ole oikeita huoria, vaan viikon tai jollain tripillä siellä” kertoo sekin lähinnä kirjoittajan omista uskomuksista, joiden kautta hän tulee samalla vähätelleeksi omaa asemaansa seksin ostajana. Ajatus siitä, etteivät naiset ole ”oikeita huoria” tarkoittaa myös, etteivät miehet ole heidän asiakkaitaan, vaan kyseessä on pikemminkin tasa-arvoiseen suhteeseen perustuva sopimus. Tätä näkemystä kuvastaa myös viimeinen lause: ”Yleensäkin Thaiuissa on hyvää se, että tyttö ei pyydä rahaa...”. Thaimaan prostituution epävirallinen luonne vahvistaa siten miesten koloniaalisia fantasioita, joissa nuoret ja eksoottiset thai-naiset suorastaan odottavat valloittajaansa. (ks. Pettman 1996, 195-196.)

Koloniaalisista fantasioista kertovat myös thaimaalaisten naisten siroon ja pieneen ulkomuotoon kohdistuva fetissinomainen erotisointi sekä uskomus thaimaalaisten naisten suuremmasta seksuaalivietistä (ks. Hall 1999, 200-209), johon miehet toisinaan varustautuvat jopa erektiolääkkeiden avulla: ”*Ps. Yhdestä 100mg:n viagrasta meikäläinen saa puraistua kolme kulmaa eli ei tule yhdelle tabletille paljon hintaa ja naiset tykkää.*” (Beer Chang 22.3.2003.) Nimimerkki traveller puolestaan kiteyttää eksoottisen thai-naisen ulkomuodon seuraavanlaisesti: ”*...mielestäni kaunis on pieni, tummaihoinen, mustatukkainen, valkohampainen, alle 50 kiloinen ja huom! erittäin hyvävartaloinen nainen.*” (traveller 21.3.2002.)

Kuten edellä mainittu viagran käyttöä perusteleva ”tytöt tykkää” kommentti kuvastaa, miesten kirjoituksissa thaimaalaiset prostituoidut näyttävät todella nauttivan seksistä heidän kanssaan. Tämä voi kertoa myös turistin halusta nähdä suhteensa pikemminkin lomaromanssiksi (ks. esim. Jeffreys 2003, 227-231) kuin seksiturismiksi. Kyseistä näkemystä puoltavat joidenkin miesten toiveet pidempiaikaisen parisuhteen perustamisesta, vaimon hakemisesta tai Thaimaahan jäämisestä (ks. esim. Dahles 2002, 181). Romanssituristeilta kuulostaville kirjoittajille on niin ikään tyypillistä vähätellä maksullisen thai-seuralaisensa ansaitsemistarvetta, mikä tulee ilmi esimerkiksi tavassa rinnastaa loman aikana tai sen ajaksi hankittu maksullinen seura tavalliseen treffeillä käyntiin Suomessa. Esimerkiksi nimimerkki nörtti kirjoittaa:

”Oletaan, että olet iskenyt kauniin suomalaisen naisen baarista (eli tarjoat muutaman juoman ym.) vietätte ihanan illan ja juttu tuntuu luistavan muutenkin. Tyttö ei lähde mihinkään, vietätte seuraavaa päivää yhdessä, käytte pizzalla samalla reissulla tyttö näkee kauniin mekon ja sinä (tilipäivä juuri) tietysti haluat tuosta ihanasta illasta lahjoittaa tuon hänelle (100€). Vaihdatte email osoitteet ja lupaatte kirjoitella mutta siihen se jää tai jatkuu. Tai: Näet baarissa kauniin thai naisen. Pyydät hän seuraasi (eli tarjoat muutaman € ladydrinkin) vietätte ihanan illan ja juttu luistaa hienosti (vaikka et kunnolla osaa englantia). Tyttö ei lähde minnekään vietätte seuraavan päivän yhdessä, käytte pizzalla (tosin neidille haluaa syödä omaa kansallista ruokaansa) samalla reissulla näette hienon niken asusteen ja haluat antaa sen muistona ihanasta illasta annat tytölle 1000THB jotta voi itse tingata sen ja annat tytön pitää loput rahat. Vaihdatte email osoitteet ja lupaatte kirjoitella mutta siihen se jää tai jatkuu. Mitähän eroa näillä tarinoilla on??” (nörtti 30.7.2002.)

Vaikka kirjoittaja on todennäköisesti tarkoittanut viimeisen lauseen retoriseksi heitoksi todistaakseen, ettei tarinoilla ole merkittävää eroa, kysymys osuu laajemmin koko tutkimusaineiston heijastamaan ongelmaan. Kirjoittaja on joko haluton näkemään tarinoiden välistä eroa tai hän on kykenemätön tiedostamaan omaa etuoikeutettua positiotaan valkoisena miesturistina Thaimaassa, mikä viittaa paitsi hegemoniseen maskuliinisuuteen myös hegemoniseen valkoisuuteen tiedostamattomana ideologiana – kirjoittajan sisäistämänä arkijärkenä (ks. Weber 2010). Se, että kirjoittaja itse kokee suhteensa thai-naiseen romanssiksi, ei poista sitä tosiasiaa, että suhteen taustalla vaikuttavat huomattavan epätasa-arvoiset taloudelliset, poliittiset ja rodulliset valtasuhteet. (ks. Sánchez Taylor 2001, 762.) Kempadoohon viitaten, siinä missä turistit määrittelevät suhteensa mieluummin ”romansseiksi”, seksityöläiset kokevat seksin myymisen ennen kaikkea työn muotona, tapana ansaita elantonsa. (Kempadoo 2001, 47, 57.) Tässä mielessä näenkin romanssituristin käsitteen varsin etnosentrisenä ja länsikeskeisenä lähestymistapana seksiturismiin.

Toisaalta kirjoituksista on löydettävissä myös toinen ääripää: Seksituristit, joiden ensisijainen tarkoitus on seksuaalisten fantasioiden toteuttaminen mukaan lukien seksin harrastaminen alaikäisen tai ladyboyn kanssa, ryhmäseksi, seksiaktin valokuvaaminen, domina-leikit ja jalkafetissit. Tämänkaltaiset seksimatkaileijat eivät kirjoita foorumille romanttisista treffi kokemuksistaan, vaan kuvaavat seksiakteja ja thai-naisten ulkomuotoa aikuisviihteen kuvastoista tutuin termein. Esimerkiksi nimimerkki jjh60 vertaa kokemustaan kahden ”lesbon” kanssa

thaimaalaisessa hieromalaitoksessa aikuisviihde-elokuvaan: *”Edenissä paneskelu tuntuu kuin olisi itsekin pornofilmin ohjaaja.”* (jjh60 20.8.2002.) Aikuisviihde-elokuvia muistuttavia seksiraportteja löytyy etenkin tutkimusaineiston tuoreemmasta päästä vuosien 2008–2010 väliltä. Näiden thai-naista fetisoivien (ks. Hall 1999, 200-209) kirjoitusten valossa voisi kaikei puhua Thaimaan matkailun pornoistumisesta (vrt. McNair 2002, 61-87) seksituristien keskuudessa.⁹⁷

Romantisoivien ja ”pornoistavien” kirjoitustapojen ohella tutkimusaineisto sisältää laajan skaalan koloniaaliselle fantasia diskurssille tyypillisiä esitystapoja, joissa thai-nainen kuvataan seksuaalisesti ylitsepursuavana ja himokkaana ”toisena”. Toiston kautta seksuaalisesta (yli)aktiivisuudesta näyttäisi tulleen thai-naisen ”luonnollinen” ominaisuus, kuten seuraavat kommentit kuvastavat: *”thaikkutyöt tykkää duunailemisesta”* (Jummijammi 4.6.2008); ja *”...väittäjä aasialaiset naiset oikeasti tykkäävät seksistä paljon enemmän kuin eurooppalaiset ei todellakaan ole mitään legenda. Tämän olen kokenut monta kertaa”* (Lemminkäinen 14.11.2006).

Onkin huomionarvoista, että thai-naisiin liitetty korkeampi seksuaalinen halukkuus ei miesten kirjoituksissa koske ainoastaan seksityöntekijöitä vaan kaikkia thaimaalaisia naisia, mikä tukee käsitystä yliseksuaalisuudesta thai-naisen ”luonnollistettuna”, toiston kautta ”totuudeksi” tuotettuna ominaisuutena, kuten seuraava kommentti kuvastaa: *”Viljejä nuo Thaimaalaiset EI baarityöt...Pidän enemmän noista tavallisista Thaimaalaisista...Turvallisempia ja huomattavasti lämminhenkisempiä...”* (2Snake 9.3.2007).

Toisinaan kirjoitukset antavat ymmärtää, että kaikki thaimaalaiset naiset olisivat valkoisen miehen ostettavissa, kuten nimimerkki veijari ilmaisee: *”Yleisesti ottaen kaikki naiset ovat ostettavissa, parturit kioskin myyjät ym.”* (veijari 20.10.2001). Tällainen thai-naiset yhteen niputtava näkemys kertoo diskursiivisesta kolonisaatiosta (ks. Mohanty 1991a, 6-7, 51-52), jossa ei-valkoinen, ei-länsimainen nainen rakentuu suhteessa normina toimivaan valkoiseen, länsimaiseen mieheen. Vaikka kirjoittaja ei mainitse kenen näkökulmasta ”kaikki naiset ovat ostettavissa”, ilmauksen ”yleisesti ottaen” voi tulkita viittauksena nimenomaan valkoisiin miesturisteihin, joille kommentti

⁹⁷ Tämänkaltaiset kirjoitukset toimisivat erinomaisena tutkimusaineistona yhteiskunnan seksuaalisuuteen tai pornoistumiseen, sillä suuri osa ns. matkaraporteista, kuten yksityiskohtaiset kuvaukset Eden Clubilla tai Christine’s Massage -nimisessä hierontapaikassa vierailuista, muistuttavat erehdyttävästi aikuisviihde-elokuvista tuttuja esitystapoja ja niissä kierrätetty (etno)seksuaalisia fantasioita. (ks. esim. Feona Attwood 2007, Paasonen et al. 2007). Se jää kuitenkin tämän tutkielman ulkopuolelle.

on osoitettu, ja mistä käsin se on myös kirjoitettu. Valkoisuus ja sen mukanaan tuoma valta-asema ilmenevätkin tekstissä ääneen lausumattomana itsestäänselvyytenä, tiedostamattomana ideologiana.

Silloin kun valkoisuus teksteissä mainitaan, sillä viitataan valkoiseen ihonväriin, mikä näyttäisi lisäävän miesten viehätysvoimaa thai-naisten keskuudessa. Tämä vastaa O’Connell Davidsonin tutkimusta brittiläisistä seksituristeista, jotka kertoivat thai-naisten suosivan eurooppalaisia heidän valkoisen ihonväriänsä vuoksi ja haluavan jopa itse olla valkoisia. (O’Connell Davidson 1995, 55-56.) Esimerkiksi nimimerkki orkku kirjoittaa: *”jää auringossa löhöily vähemmälle ja hyvä niin, sillä liika aurinko on epäterveellistä ja thaikkupimut tykkäävät mitä valkoisempi olet.”* (orkku 28.3.2002.) Tässä yhteydessä valkoisuus on siis yhtä kuin ihonväri, joka toimii valttikorttina paikallisten naisten keskuudessa. Samalla kommentti kätkee sisälleen muut valkoisuuden mukanaan tuomat ansaitsemattomat edut. Valkoinen ihonväri on kantajalleen kuin kosmeettinen pinta, jonka läpi hän ei itse näe, mutta joka kätkee alleen globaalien taloudellisten, sukupuolittuneiden ja rodullisten valtarakenteiden hänelle suoman etulyöntiaseman (ks. Dunn 2008, 47-48) suhteessa paikallisiin naisiin. Ilman tätä asemaa keskustelufoorumien kirjoittajat eivät todennäköisesti edes olisi käyneet Thaimaassa. Se, että kirjoittajat ovat kykenemättömiä tai haluamattomia tiedostamaan etuoikeutettua asemaansa, kuvaa valkoisuuden toimimista tiedostamattomana ideologiana.

Toisille Thaimaan seksimarkkinat, joiden epävirallinen luonne mahdollistaa myös niin sanotun ”tyttöystävä kokemuksen”, näyttäytyy mahdollisuutena toteuttaa fantasia madonnasta ja huorasta (ks. esim. Razack 1998, 134-135) samassa paketissa kuten nimimerkki pipsa asian ilmaisee: *”Ja pahimmastakin ratakoneesta on kehkeytynyt mitä parhain ja auttelevin tyttöystävä hetkessä. Ja mikä parasta! Naidessa se on silti se Ratakone.”* (pipsa 4.8.2006.) Tämä vastaa hyvin Sirkkilän mainitsemaa kaksijakoista mielikuvaa aasialaisesta naisesta länsimaisissa diskursseissa: Yhtäältä alistuvainen, tottelevainen, koti- ja perhekeskeinen ihannenainen, toisaalta eksoottinen, eroottinen ja seksuaalisesti aktiivinen. Kumpikin tapa juontaa juurensa koloniaaliseen fantasiadiskurssiin. (Sirkkilä 2005, 75-76.) Thaimaalaista naista ylistetään myös tekemällä eroa suomalaiseen naiseen, joka thaimaalaisen naisen rinnalla nostattaa lähinnä negatiivisia tunteita, kuten seuraava kommentti kuvastaa:

”Suomen naisiin en enää ikinä sekoa. Suomalaiset naiset on ihan hirvittävää soopaa. Ilkeitä miehilleen, aika rumia yleensä, huonosti käyttäytyviä ja körttiläistä alkuperää. Epäseksikkäitä,

itsepäisiä, omahyväisiä, ahneita, rajoittuneita ja ennen kaikkea ahdasmielisiä.” (Prospector 30.12.2005.)

Tai kuten nimimerkki BlueScreen asian ilmaisee: *”...itsekin lähdössä piakkoin reissuun tuonne, aivan eri luokan naisia kuin täällä ja arvot ym. kohdallaan ja ei minua ainakaan häiritse se että ovat kauniita ja pitävät miehestä hyvää huolta.”* (BlueScreen 13.5.2006.) Myös suomalaiset prostituoidut kalpenevat thaimaalaisten rinnalla: *”Sopisi suomalaisten ilotyttöjen käyvän vaikkapa Pattayalla pienimuotoisella suikkarikurssilla niin oppisivat nöyryyttä ja alan saloja.”* (orkku 22.1.2008.) Tämänkaltaiset stereotypiat ovat osa thai-naisen eksotisoimisen prosessia, jossa thainainen kuvataan suomalaisnaista naisellisempänä, seksikkäämpänä, empaattisempänä ja suomalaismiehen tarpeet paremmin huomioonottavana. Samanlaisia stereotypioita tuotetaan myös suhteessa venäläisiin naisiin, kuten Marttila on tuonut esiin. (Marttila 2006, 34-35, 38.) Lisäksi yllä esitettyjä kommentteja voi tulkita kapinana kotimaassa vallitsevia sukupuolirooleja vastaan, jonkinlaisena vastaiskunnan suomalaisen yhteiskunnan tasa-arvoistumiseen ja sukupuolikulttuurin muutokseen, kuten Näre on ilmaissut. (Näre 1999, 30.) Tätä näkemystä tukee nimimerkki coltin ilmaisu: *”Thaimaa on jumalan anteeksipyyntö meille miehille länsimaalaisista naisista.”* (colt 29.3.2006.)

Suurilta osin miesten kirjoitukset siis eksotisoivat ja erotisoivat thaimaalaisen naisen nostaten heidät jalustalle yli suomalaisten ja muiden länsimaisten naisten. Valkoisen miehen asemasta käsin miehet tuottavat kirjoituksissaan aasialaista ja thaimaalaista naista ylistävää diskurssia, kulttuurisella toiseudella juhlimista (ks. esim. Hirsiaho 2007, 234). Voisikin puhua ksenofiliasta, vieraan ihannoimisesta tai thai-naisten rakastamisesta. Ksenofilia on ksenofobialle (vieraan pelolle) vastakkainen, mutta yhtä lailla toiseuttava ajattelutapa. Kummallekin on ominaista, ettei ”toista” tunnusteta hänen erityisyydessään, vaan molemmissa ajattelutavoissa ”toinen” nähdään tyhjänä tilana, johon voi heijastaa joko vierautta kohtaan tuntemansa pelon tai vierautta ihannoivat toiveensa. (Löytty 2006, 195-199.) Siten ei ole yllättävää, että eksotisoivien ja fetisoivien esitystapojen rinnalla tutkimusaineistossa esiintyy myös thaimaalaista naista demonisoivia (ks. esim. Rantonen 1999, 42-45) kirjoituksia, joissa varoitellaan muun muassa thai-naisten mustasukkaisuudesta, aggressiivisuudesta, viekkaudesta ja epärehellisyydestä.

Nimimerkki Uusiosinkku varoittaa muita seksituristeja seuraavanlaisesti: *”Jos valitset halvemman vaihtoehdon varaudu mustasukkaisuuteen. Sen ne osaavat kaikki kauko-idässä. Pahimmassa*

tapauksessa toteat kotiin tullessasi munasi olevan leikattuna matkatavaroissasi.” (Uusiosinkku 16.6.2010.) Vähemmän dramaattisesti asian ilmaisee nimimerkki take and give: *”Jokainen aasialaiset naiset tunteva tietää, että se muki/lasi/veitsi lentää pitkälle ja suurella voimalla.*” (take and give 21.3.2002.) Jorde puolestaan muistuttaa, ettei thai-naista kannata yrittää huijata tai se voi kostautua: *”Aamulla täytyy kuitenkin aina muistaa vähintään se tonni paikallista paiskata tytölle, muuten saattaa hyvällä tuurilla löytää vaikka rikkinäisen kaljapullon aivoista.*” (Jorde 5.3.2003.) Tällaiset ”toisen” aggressiivisuutta tai hallitsematonta väkivaltaisuutta tuottavat, pelkoa ilmaisevat mielikuvat, ovat fantasiadiskurssin sisältämän kaksinapaisuuden toinen äärilaita (ks. Hall 1999, 196-199).

Myös stereotypiat epärehellisestä ja ahneesta thai-naisesta elävät tiivistä ylistävän diskurssin rinnalla kuten nimimerkki tafaat kömpelön kommentissa: *”Lähtiäislahjaksi naiset yleensä pöllivät Phuketissa lompakkosi, että varovaisuudella saat hienon matkan aikaiseksi.*” (tafaat kömpelö 16.3.2005.) Ensikertalaisia selvästikin huolettava huijatuksi tai ryöstetyksi tulemisen pelko kuten seuraavaa kommentti kuvastaa: *”Kusettaako ne tytöt rahasi heti kun silmä välttää? Eli uskaltaako hotellihuoneessa pitää mitään arvokasta kun on tyttö huoneessa ja itse vaikka suihkussa?”* (thaikkuihin 17.12.2002.) Keskustelufoorumilta muiden kokemusten lukeminen koetaan keinona välttää sudenkuopat, kuten Aatsi ilmaisee: *”Läträtty on kaikki mahdolliset sivut mitä on eteen tullut, ettei pääsis naiset vedättämään.*” (Aati 14.8.2008.) Tämänkaltaiset ”toisiin” kohdistuvat rasistiset uskomukset ja pelot ovat tuttuja myös kotimaisesta maahanmuuttokeskustelusta (ks. esim. Rastas 2009, 59).

Nimimerkki 2Snaken mielestä koko Thaimaan seksiturismiteollisuus näyttäisi perustuvan turistien rahastukseen: *”Patong on kyllä täynnä ’huoria’. Paikallisia ei juuri lainkaan. Lähes kaikki tytöt ovat tulleet Bangkokista rahastamaan turisteja...No sehän on hieman paikallinen tapa mutta siltikään en rupea seksistä maksamaan.*” (2Snake 23.12.2006.) Ajatus siitä, että thaimaalaiset naiset tulevat pääkaupungista Patongille rahastamaan turisteja kuulostaa siltä kuin he tungettelisivat länsimaalaisten turistien hallitsemalle rannikolle (vrt. Aaltola 2009, 93). Kommentissaan 2Snake representoi thaimaalaiset prostituoidut, *”rahastavat huorat”*, epätoivottuina muukalaisina heidän omalla maallaan, kun tosi asiassa turistikohteiden seksimarkkinat ovat syntyneet ensin yhdysvaltalaisen sotilaiden ja sittemmin länsimaisten turistien tuottamasta kysynnästä sekä paikallisten naisten taloudellisesta ahdingosta. (ks. esim. Sirkkilä 2005, 83, Enloe 2000, 68.) Kyky olla näkemättä valkoisten turistien osuutta Thaimaan seksikeitaiden synnyssä ja niiden alati

kasvavassa suosiossa kertoo vahvoista valkoisuuden tiedostamattomista ideologioista. Toisin sanoen, valkoisuuden mukanaan tuomista ansaitsemattomista etuoikeuksista on tullut (seksi)turisteille niin luonnollisia, ettei niitä tarvitse tai osata tunnistaa, kyseenalaistamisesta puhumattakaan.

4.3.2. Evoluutiodiskurssi ja thai-naisten ”lapsellistaminen”

Edellisessä luvussa tarkastelin tutkimusaineiston sisältämiä valkoisuudesta käsin tuotettuja thainaisia eksotisoivia, fetisoivia ja demonisoivia representaatiota, ja sitä miten ne ovat tulleet osaksi valkoisen seksituristin tiedostamattomia ajattelutapoja. Seuraavaksi suuntaan katseeni thainaisia ”lapsellistaviin” kuvaustapoihin, jotka Hallin mukaan ovat yhtä lailla osa koloniaalista fantasiadiskurssia (Hall 1999, 196-199). Lisäksi kiinnitän huomiota koloniaaliselle evoluutiodiskurssille tyypillisiin representaatioihin, jotka rakentuvat mielikuvalle Thaimaan ja sen kansalaisten jälkeenjääneisyydestä vastakohtana modernille ja sivistyneelle länsimaailmalle (ks. Dyer 2002b, 188, 191-196.) Representaatioiden sisällön erittelyn lisäksi pohdin tutkimusaineiston esimerkkejä hyödyntäen, mikä vaikutus niillä on seksituristien ajatus- ja toimintatapoihin.

Miesten kirjoituksista löytyy suoria ja epäsuoria viittauksia thaimaalaisten lapsellisuuteen ja erityisesti thaimaalaisten naisten alhaisempaan älykkyysosamäärään. Karkeimmin kirjoittaa henkilö nimimerkillä pjentti, jonka kirjoitus on avoimesti rasistinen (ks. Hall 1992, 275-276):

”Thaimaalaisilla naisilla älykkyysosamäärä on niin alhainen että eläinmaailmassa niitä voisi verrata kalkkunaan. Heti kun ne saa isomman rahasumman, niin ne ostaa jotain koruja, pelaavat rahapelejä suuremman potin toivossa (häviävät yleensä rahansa) ja murto-osan lähettää vanhemmilleen. Koivuniemenherttuaa ne tarvitsis kaikki!” (pjentti 29.6.2005.)

Thaimaalaisen naisen rinnastaminen älykkyysosamäärältään kalkkunaan, eläimeen ja siten luontoon, kertoo vahvoista koloniaalisista stereotyyppioista, jonka vastakohtana toimii älyä edustava valkoinen, länsimainen mies (ks. esim. Rantonen 1999, 42-45) – tässä tapauksessa nimimerkki pjentti, joka katsoo älykkyyteensä vuoksi olevan ylempiarvoisessa asemassa suhteessa kuria ja nuhdetta vailla oleviin, vähä-älyisiin thainaisiin. Ilmaus ”Koivuniemenherttuaa ne tarvitsis kaikki”

viittaa pjentin asemaan jonkinlaisena auktoriteettina, joka katsoo olevansa oikeutettu valvomaan ja opettamaan alempiarvoisiaan.

Kalkkunan ohella joissakin kommentteissa käytetään hyväksi avoimen rasistisia, Darwinin evoluutioteoriaa muistuttavia apinatermejä, kuten viittaaminen ulkoisesti vähemmän viehättäviin thai-naisiin ”*apinanaamoina*” (orkku 21.3.2002), ”*kasvoista apinan näköisinä*” (jorde 4.4.2004) sekä ilotalojen portsareihin vähä-älyisinä ”*gorilloina*” (uusiosinkku 23.10.2001). Muita teksteistä eri yhteyksissä esiin nousevia rasistiseen, biologiseen eron tekoon viittaavia termejä ovat muun muassa ”*vinosilmät*” (timbe80, 4.7.2002) ja ”*neekeri*” (traveller 27.5.2003). Jälkimmäinen termi nousee esiin kommentista, jossa nimimerkki Patzepelimies vertailee seksikokemuksiaan erimaalaisten, väristen ja hajuisten naisten kanssa. (Patzepelimies 8.10.2006.)

Myös thaimaalaisten naisten työttely on kirjoituksissa enemmän sääntö kuin poikkeus, minkä voi tulkita thai-naisten kypsyttä vähättelevänä, heitä ”lapsellistavana” diskursiivisena keinona (ks. Hall 1999, 197). Samalla se on osa koloniaalista fantasia-diskurssia, jolle on ominaista rodullisen ”toisen” kuvaaminen yhtä aikaa seksuaalisesti ylitse pursuavana, himokkaana ja aggressiivisena, toisaalta älyllisesti lapsen tasolla olevana, alistuvaisena ja palvelualttiina. (ks. esim. Hall 1999, 196-199.) Se, ettei turisteille maksullista seuraa myyviä thai-naisia kuvata ammattiaan harjoittavina seksityöläisinä tai prostituoituina vaan ”tyttöinä, esimerkiksi ”*baarityttöinä*”, ”*gogo-tyttöinä*” jne., voi nähdä valkoisen asiakkaan harjoittamana diskursiivisena kolonisaationa. ”Työttely” mahdollistaa thai-naisten kohtelemisen lapsina, minkä avulla riistetään heille kuuluvat vastuulliset ominaisuudet kuten vanhemmuus ja sen mukanaan tuoma vastuu huolehtia jälkeläisistään. (ks. esim. Hall 1999, 197.) Pisimmälle menee nimimerkki touchmaster, joka ”lapsellistaa” koko Thaimaan ja Thaimaan kulttuurin: ”*Mitä nyt olen huomannut tästä maasta on se että tämä on kuin iso hiekkalaatikko jonne voit mennä ja laskea itsesi taas lapsen kenkiin, sitten leikkimään.*” (touchmaster 6.7.2002.) Kuvaamalla Thaimaan jälkeenjääneenä maana, ”isona hiekkalaatikkona”, jonne ”voi mennä ja laskea itsensä taas lapsen kenkiin”, kirjoittaja samalla riisuu itsensä kaikesta vastuun kannosta. Tässä tapauksessa se voi tarkoittaa esimerkiksi irrottautumista kotimaassa vallitsevista moraali- ja käyttäytymissäännöistä.

Tavallisesta poikkeavaa seksuaalista käyttäytymistä, joskus jopa seksin ostamista alaikäiseltä, perustellaan kirjoituksissa usein Thaimaan erilaiseen kulttuuriin vedoten. (ks. esim. O’Connell Davidson 2005, 136-137.) Kulttuurisesta eronteosta näyttääkin tulleen suurimmalle osalle

kirjoittajista biologiaan perustavan rodullisen eronteon korvaava ”toiseutta” ja alempiarvoisuutta merkkäva käytäntö. (ks. Razack 1998, 19.) Vaikka lain mukaan alle 18-vuotialta seksin ostaminen on suomalaisilta kiellettyä missä päin maailmaa tahansa, kaikki foorumistit eivät ole tästä tietoisia tai uskottelevat Thaimaan erilaisen kulttuurin sallivan kaupallisen seksin alaikäisten kanssa. Esim. nimimerkki loli ilmaisee avoimesti kiinnostuksensa alaikäisiin: ”*Olen kiinnostunut nuorista tytöistä, paljonkohan Bangkokissa on laillisen seksin ikäraja, ettei erehdy rikkomaan lakia. Saako esim. 16-vuotiaiden kanssa harrastaa seksiä? Ilmeisesti myös alaikäisten tarjontaa on, joten vaara on olemassa.*” (loli 9.2.2004.) Lolin kysymykseen vastaajat jakaantuvat kahteen leiriin: Toiset korostavat alaikäiseltä seksin ostamisen olevan jyrkästi kiellettyä, kun taas toiset kirjoittavat kaiken olevan mahdollista Thaimaassa, kuten nimimerkki jigshaw 1: ”*Piipahda pattayalla soi kaduilla kaikki synnit maan ja taivaan väliltä onnistuu...*” (jigshaw 1 10.2.2004.) Myös Nipa Näppi vetoaa Thaimaan erilaiseen kulttuuriin: ”*Tuskinpa siellä kukaan pahastuu jos vahingossa köyräset 17 vuotiasta. Saahan sen ikäinen jo avioituakin siellä.*” (Nipa Näppi 12.2.2004.) Samoin nimimerkki Sutherland viittaa paikallisten erilaiseen ikäkäsitykseen: ”*Itse asiassa thaikut eivät tietääkseni ole samalla tavalla ikärasisteja kuin suomalaiset...*” (Sutherland 7.3.2004.) Toisinaan Thaimaan kulttuuri- ja kulttuurielämykset rinnastetaan suoraan kaupallisen seksin tarjontaan, kuten nimimerkki orkku, joka kirjoittaa ”*Pattayan kulttuurihistoriallisista nähtävyyksistä*” (orkku 30.7.2002) viitatessaan tosiasiaa maksullisiin naisiin.

Epäsuorasti koloniaalisiin stereotypioihin ja rasistiseen evoluutiodiskurssiin, jossa valkoisuus näyttäytyy edistyksellisyyden ja moderniuden esikuvana, jota thaimaalaiset vasta tavoittelevat (ks. esim. Dyer 2002b, 181-182) tukeutuu muun muassa nimimerkki Nipa Näppi: ”*Yleisesti ottaen tytöt ovat paljon lapsellisempia kuin täällä, johtuen varmasti siitä kun ovat norm. tulleet jostain pienestä maalaiskylästä ’suljetusta perheyhteisöstä’ pelipaikoille.*” (Nipa Näppi 20.2.2004.) Samoin kuin OrgMa: ”*Muista kanssa, että mitään sivistynyttä naista et helpolla kaukoidästä löydä.*” (OrgMa 26.5.2004.) Kyseiset kommentit rakentuvat moderni-jälkeenjäänyt vastakkainasettelulle, jossa lapsellisuutta ei kuvata niinkään thaimaalaisten luonnollisena ominaisuutena, vaan merkinä heidän yhteiskuntansa ja kulttuurinsa kehittymättömyydestä. (ks. Dyer 2002b, 188.) Samaan ajattelumalliin liittyy myös niin sanottu auttamisdiskurssi, jossa valkoisella miehellä nähdään olevan koloniaalinen velvollisuus auttaa jälkeenjääneitä, pulassa olevia tai kehityksessä perässä tulevia ei-valkoisia ”toisia”. (Dyer 2002b, 191.) Ostamalla seksiä tai kuten nimimerkki deepdiver asian ilmaisee, antamalla ”*maataloustukiasia*” (deepdiver 14.1.2010), osa kirjoittajista uskoo auttavansa paikallisia naisia (ks. esim. Vanaspong 2003, 203). Näin itsellensä uskottelee

nimimerkki pipsa: ”*Se, että maksan siitä, on minusta hyvä sillä mummot ja vaarit ja lapset Thai-kuissa elää meidän rovoilla. Jos sulla ei oo muutamaa lanttia heille heittää, pysyisit täällä.*” (pipsa 22.12.2006.) Myös nimimerkki Pegasos korostaa auttamisen tärkeyttä opastaessaan toista foorumistia maksamaan seuralaisen palveluksista, vaikka nainen ei rahaa pyytäisikään: ”*Kohtele niitä tyttöjä kuitenkin kunnolla...vaikka halvalla saisikin. Ja muista tipit! Suurimmalla osalla on lapsi/lapsia ja vanhemmat elätettävänä.*” (Pegasos 16.7.2003.)

Toisaalta nimimerkki tro ja muutama muu kirjoittaja varoittavat maksamasta liikaa, ettei yleinen hintataso turisteille nouse: ”*niin seuraavakin käyttäjä on iloinen ettei tarte maksaa liian kovia hintoja. Elikkä ei lisätä tyttöjen maksutoiveita sillä kyllä ne rahaa haluaa ja tarttee (niitten vanhemmat ja sisarukset maaseudulla.) Maaseudun hinnat on ihan eri tasolla kuin turistikohteiden kiskurihinnat.*” (tro 24.12.2004.) Jälkimmäinen kommentti edustaa niin sanottua ”kuluttajaoikeudellista” diskurssia, jossa kaupallinen seksi nähdään ennen kaikkea yhtenä kulutuksen muotona (ks. Marttila 2006, 36). Huomionarvoista on, että kirjoittaja tiedostaa paikallisten taloudelliset realiteetit pitäen silti kiinni oikeudestaan edulliseen seksiin, mikä kertoo varsin länsikeskeisestä ja individualistisesta ajatusmaailmasta. Vaikka suhtautumisessa auttamiseenkin on eroja, kaikkia edelle esitettyjä näkemyksiä yhdistää valkoinen etuoikeutettu asema, josta käsin marginaalista ”toista” ja hänen avun tarvettaan määritellään (vrt. Aaltola 2009, 165). Tutkimusaineistossani onkin yhtäläisyyksiä Debbie Lisen tutkiman, Lonely Planet –matkaoppaiden tuottaman, humanitaristisen matkailun diskurssin kanssa, mikä on niin ikään jatkoa kolonisaation aikaisille ideologioille. (Lisle 2008, 156, 163.)⁹⁸

Samaan tapaan kuin thai-naiset representoidaan jälkeenjääneinä ja länsimaisiin verrattuna sivistymättöminä ”toisina”, myös Thaimaan yhteiskunnalliset rakenteet näyttäytyvät miesten kirjoituksissa kehittymättöminä ja keskeiset valtion elimet kykenemättöminä täyttämään niille länsimaista käsin määriteltyjä vaatimuksia. Mielenkiintoista on etenkin suomalaisen pedofiilin pidättämisestä noussut vilkas keskustelu, jossa alun tuomitsemisen jälkeen sympatiat lopulta kääntyvät pedofiilin puoleen, jota Thaimaan epäoikeudenmukaiset, länsimaisista standardeista eroavat niin media, poliisi- kuin oikeuslaitoskin ovat kaltoin kohdelleet. Samassa yhteydessä nimimerkki Sigge laittaa koko pedofiili-ilmiön Thaimaan piikkiin: ”*...Thaikkulassa ei nuo lait oikein tunnu toimivan. Pikkupoikia ja pikkutyttöjä käsikoukussa kускаilevia eurooppalaisia*

⁹⁸ Ks. myös humanitarismista lännen hegemonian näkökulmasta kirjoittanut Aaltola (2009, 1-38).

namusetiä tulee mm. Bangkokissa tietyillä alueilla vastaan tämän tästä. Pattayalla vielä enemmän. Pääsääntöisesti Thaimaan poliisi ei valitettavasti juurikaan noihin puutu ja silloin kun puuttuukin niin rahalla (lahjonnalla) selviää pinteestä.” (Sigge 23.3.2005.) Eurooppalaisten pedofiilien sijaan, lapsiseksiturismin ongelma näyttää Siggen mielestä johtuvan Thaimaan poliisista, joka ei saa ilmiötä kuriin. Valkoisuus puolestaan säilyttää näkymättömyytensä, eikä eurooppalaisten namusetien toimintaa kyseenalaisteta. Toisin sanoen, huomio liukuu kuin varkain ”toisista” ja ”toisten” ongelmista puhumiseen kätkien länsimaisten seksituristien osuuden, heidän rikoskumppanuutensa (ks. Vuorela 2009, 20, 24) ilmiön tuottamisessa ja ylläpitämisessä. Jälleen kerran valkoisuus toimii kirjoittajien arki ajattelun huomaamattomana ja ääneen lausumattomana normina, tiedostamattomana ideologiana.

Toisaalla nimimerkki Sarianniina nostaa keskusteluun prostituution ympärillä toimivan järjestäytyneen rikollisuuden, minkä hän uskoo vievän valtaosan thaimaalaisten seksityöläisten varoista (Sarianniina 2.12.2010). Kirjoitus kuitataan ”hatusta vedettynä”, perättömänä ”mutuiluna” ja ainoaksi rikolliseksi leimataan jälleen Thaimaan poliisi: ”Ja siitä järjestäytyneestä rikollisuudesta, mistä olet täällä paasannut, niin siellä on tasan yksi merkittävä rikollisryhmä, nimittäin poliisi.” (Pasi Toskiainen 11.12.2010.) Samassa kommentissaan Sarianniina koettaa avata keskustelua ihmiskaupan uhreista: ”Minkähän takia muuten Thaimaan viranomaisilla on erityinen ohjelma, jossa pelastetaan naisia prostituution puolelta, nimenomaan ihmiskaupan uhreja? Tästä olen valitettavasti nähnyt vain BBC:n tekemän dokumentin televisiossa eli ikävä kyllä vain toisen käden tietoa. Ehkä tämä turismibusineksen ala ei olekaan täysin ongelmatonta?” (Sarianniina 9.12.2010.) Kysymys ei herätä keskustelua, lukuun ottamatta Pasi Toskiaisen vastausta: ”Sen takia että Thaimaan viranomaiset saavat apurahoja ’tutkimuksiin’ kaltaistesi länsimaalaisten naisten avustusjärjestöiltä. Toisin sanoen ihmiskauppaa pitää olla että sen lopettamiseksi saataisiin rahaa.” (Pasi Toskiainen 11.12.2010.)

Vaikka edellä mainittua mielipidettä ei voi yleistää seksituristien yhteiseksi näkemykseksi, jotain kertonee se, ettei kukaan muu ole Sarianniinan esiin nostamaan teemaan tarttunut.⁹⁹ Kyseessä voi olla paitsi tietämättömyys tai välinpitämättömyys asiaa kohtaan, myös halu olla ajattelematta järjestäytyneen rikollisuuden ja ihmiskaupan mahdollisuutta Thaimaassa tai koko ajatuksen tietoinen kieltäminen. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö Thaimaassa, maailman

⁹⁹ Viimeksi tarkistettu 17.6.2011.

suosituimpana seksiturismin kohdemaana, olisi prostituution ympärille järjestäytyntä rikollisuutta ja ihmiskauppaa (vrt. Penttinen 2004 160-16, Batsyukova 2007, 49). Esimerkiksi O’Connell Davidson teoksessaan *Children in the Global Sex Trade* kertoo Hnin Hnin Pynesin (1995) tekemästä haastattelututkimuksesta, johon osallistuneista Thaimaan prostituutiomarkkinoilla toimivista burmalaisista suurin osa oli ihmiskaupan uhreja. (O’Connell Davidson 2005, 35.) Esimerkiksi 17-vuotias Aye Aye:

“Aya Ayea oli pidetty Thaimaassa kolmen vuoden ajan kahdessa eri bordellissa. Kun hänet pelastettiin, hän asui bordellin viidennessä kerroksessa, ensimmäisessä ja toisessa kerroksessa sijaitivat biljardisali ja baari. Rakennuksessa majoittui arviolta sata naista. Illasta kahteen asti aamulla Aye Aye istui lasisen väliseinän takana numeroitu merkki rinnassaan miesten tuijottaessa häntä ja muita naisia huoneen toiselta laidalta. Odotellessaan, että hänen numeronsa kutsuttaisiin, hän katseli televisiota. Hän palveli noin 12-20 miestä päivässä.”¹⁰⁰ (Käännös minun.)

Syy siihen, miksi haluan nostaa tämän yksittäisen tarinan esiin, löytyy tutkimusaineistostani. Paikka, jossa yllä esiintuomani ihmiskaupan uhri työskenteli muistuttaa lähes identtisesti nimimerkillä shure kirjoittavan miehen kuvausta Phuketin Patong-beachilla sijaitsevasta Christine’s Massage nimisestä hierontalaitoksesta. Huolimatta siitä onko paikka tosi asiassa sama vai ei, tarina on hyvin erilainen:

”Oli melkoinen kokemus käydä Patongin ’Christine’s massage’ –nimisessä laitoksessa. Itse laitos on valtava, ja oli jotenkin epätodellinen olo mennä sisään, portaita ylös toiseen kerrokseen ja istua baariin, jossa oli kolme hyvin suurta sisäikkunaa. Ikkunoiden takana istui tyttöjä ikään kuin katsomassa televisiota tuijottaen, asia jota en ihan heti tajunnut, koska TV:t olivat ikkunoiden välisissä pilareissa. Managerin näköisen miehen tullessa pöytään selvisi, että eri ikkunoilla olivat omat hintaluokkansa, muistaakseni järjestyksessä oikealta vasemmalle 1800-2800-2300 bahtia. Manageri kysyi sitten, ’mikä ikkuna ja mikä numero?’. Melkein selvä kun olin, en kehdannut mennä aivan lähietäisyydeltä valintoja tekemään, vaan tihrustin hätäpäissäni keskihintaisesta ikkunasta ensimmäisen numeron mikä silmiini sattui...(…). Manageri ohjasi kassalle, rahat hirveän lompsan pläräyksen jälkeen tiskiini, muodollinen kättely tytön kanssa ja hissillä kolmanteen kerrokseen.” (shure 19.2.2010.)

¹⁰⁰ Aye Aye had been kept in Thailand for three years at two different brothels. When rescued, she was living on the fifth floor of the brothel, which had a pool hall and a bar on the first two floors. The building housed approximately one hundred women. From noon until two in the morning, Aye Aye, wearing a numbered button, would sit behind a glass partition, while men ogled her and others from across the room. She would watch television while waiting for her number to be called. She served about twelve to twenty men a day. (O’Connell Davidson 2005, 35.)

Yksityiskohtaisia seksiraportteja Christine's Massagesta ja muista samankaltaisista laitoksista löytyy tutkimusaineistosta sivu kaupalla. Yhdessäkään raportissa ei pohdita siellä työskentelevien naisten taustaa tai heidän työ- ja elinolosuhteitaan. Vertaamalla näitä kahta keinotekoisesti yhteen liittämäni tarinaa keskenään, tarkoitukseni ei ole spekuloida onko suomalaisturistien suosimissa hieromalaitoksissa mahdollisesti ihmiskaupan uhreja vai ei, vaan paljastaa valkoisten seksituristien etuoikeutettu asema, josta käsin heidän ei halutessaan tarvitse uhrata ajatustakaan heitä palvelevien naisten elämille. Valkoisuuden mukanaan tuomat etuoikeudet loistavat yllä olevassa kertomuksessa poissaolollaan, toisin sanoen ne otetaan annettuina. Se, että länsimainen turisti voi matkustaa Thaimaahan, viettää rentouttavaa lomaa Phuketin rantalomakohteessa ja pistäytyä ”virkistäytymässä” laitoksen kokoisessa monikerroksisessa bordellissa valitun numeroidun naisen akvaariolasin takaa, näyttäytyy täysin normaalina. Nimimerkki shuren tarinassa hieromalaitoksessa vierailu kuvataan pikemminkin positiivisessa valossa hienona ja jännittävänä kokemuksena, jota kirjoittaja viestinsä lopuksi ”suosittelee lämpimästi” (shure 19.2.2010). Väitän, että tällainen länsimaiselle seksituristille tyypillinen ajatus- ja käyttäytymismalli perustuu valkoisuuden toimimiseen tiedostamattomana ideologiana, joka ohjailee sitä, miten seksituristi näkee itsensä ja ”toiset”, ja miten se vaikuttaa niihin tapoihin, joilla hän ”toista” kohtelee. (ks. Dyer 2002a, 1.) Vaikka valkoisuuden tiedostamattomat ideologiat kumpuavat omasta kulttuuristamme ja sitä muokanneista historiallisista, taloudellisista ja poliittisista valtarakenteista, kuten olen tutkielmassani argumentoinut, se ei poista yksilön vastuuta toiminnastaan. Dunniin viitaten, mikäli kiinnitämme huomiota ainoastaan rakenteellisiin tekijöihin, annamme yksilöille tilaisuuden paeta vastuutaan (Dunn 2008, 48) ja väitänkin, että suomalaisten seksituristien kohdalla juuri näin on käynyt.

Siinä missä Thaimaan media, poliisi ja oikeuslaitos esitetään foorumilla varsin negatiivisessa valossa, ei pohjoismaihin liitetyn tasa-arvon puuttuminen Thaimaassa näyttäisi miehiä haittaavan, päinvastoin. Takaperoinen Thaimaa tarjoaa tutkimuksen kohteena oleville suomalaismiehille pakopaikan tasa-arvon vaatimuksista. Kuten nimimerkki jarre ilmaisee: ”...*meikä menee keväällä piipahtamaan thaimaassa...ehkä jään sinne...naiset ovat hoikkia ja ystävällisiä ja tasa-arvo on jotain mistä kukaan ei ole kuullut...mies joka on oma suomalainen itsensä (siis kunnioittaa naistaan) saa tuolta hyvää seuraa.*” (jarre 22.2.2002.). Sen sijaan tasa-arvoa vaativat suomalaisnaiset saavat osakseen kritiikkiä: ”*Suomalaiset naiset, eivät ole muuta vaatimassa kuin tasa-arvoa ja silti haluavat, että heitä kohdeltaisiin ladyina.*” (nörtti 26.7.2002.)

Yllä olevat kommentit tukevat Venäjälle ja Baltian maihin suuntautuvaa ”itäprostituutiota” suomalaismiesten näkökulmasta tutkineen Marttilan näkemystä etnoseksuaalisesta tilasta, jossa vallitsee perinteinen sukupuolijärjestelmä ja -roolit. Myös Thaimaa näyttää keskustelufoorumin kirjoitusten valossa sosiaalisena tilana, jossa miehet ovat edelleen miehiä ja naiset naisia, ja jossa on mahdollisuus harjoittaa ideaalia ”tosimieheyttä” sekä vapautua tasa-arvoyhteiskunnan miehille asettamista haasteista. (vrt. Marttila 2006, 35, 39.) Se, että juuri Venäjästä, Baltian maista ja Thaimaasta on tullut suomalaismiesten etnoseksuaalisia pakopaikkoja, ei ole sattuman kauppaa eikä suomalaismiesten rajat ylittävissä seksimatkoissa ole mitään ”luonnollista”. Etnoseksuaaliset tiloista puhuttaessa haluankin muistuttaa, etteivät ne synny tyhjästä vaan esimerkiksi Thaimaa etnoseksuaalisena tilana on aktiivisesti tuotettu kierrättämällä valkoisuudesta käsin määriteltyjä eksoottisen ”toisen” representaatioita kulttuurissamme. Tässä tapauksessa kyseiset representaatiot näyttäisivät myös pitkälti muokkaantuneen valkoisen länsimaisen miehen tarpeita vastaaviksi (ks. esim. Sirkkilä 2005, 75): Etnoseksuaalinen tila tarjoaa valkoiselle seksituristille tilaisuuden paitsi hegemonisen valkoisuuden myös hegemonisen maskuliinisuuden vahvistamiseen.

4.3.3. Muut valkoisuutta ja heteroseksuaalisuutta vahvistavat ”toiseuden” representaatiot

Edellisissä luvuissa olen analysoinut tutkimusaineiston sisältämiä eksoottiseen thai-naiseen kohdistuvia valkoisuudesta käsin tuotettuja rodullisia representaatioita, niiden koloniaalista alkuperää sekä juurtumista osaksi seksituristien tiedostamattomia ideologioita. Näiden lisäksi aineistoista löytyy myös muita valkoisuudesta käsin tuotettuja eron tekoja, joista seuraavaksi nostan esiin kolme yleisintä: Eron tekeminen thaimaalaisiin/aasialaisiin miehiin, sekä ruotsalaisiin ja venäläisiin miesturisteihin.

Samaan tapaan kuin O’Connell Davidson havaitsi Thaimaahan matkustavia brittimiehiä koskevassa tutkimuksessaan heidän rakentavan eroa eksoottisten thaimaalaisnaisten lisäksi erityisesti arabimiehiin (O’Connell Davidson 1995, 55-56) omassa tutkimusaineistossani eroa rakennetaan paitsi suhteessa thai-naisiin myös thai-miehiin sekä, ehkä hieman yllättäen, ruotsalaisiin ja venäläisiin. Vaikka viittaus muslimeihin, ahneisiin ”rättipäihin” (taffaat kömpelö 16.3.2005), aineistostakin löytyy, näyttäisi suomalaisille olevan huomattavasti tärkeämpää venäläisistä ja

ruotsalaisista maanmiehistä erottautuminen, joista viimeksi mainitun tulkitsen keinoksi vahvistaa heteroseksuaalisuutta valkoisuuden sijaan.

Kirjoituksissa venäläiset turistit representoidaan negatiivisessa valossa ja myös venäläisiä prostituoituja niin sanottuja *"itätyttöjä"* tai *"käytöstaidottomia venakoita"* (timbe80 10.10.2003) vähätellään suhteessa thaimaalaisiin prostituoituihin. Vastaavasti suomalaisturistit näyttäisivät nauttivan suurempaa arvostusta Thaimaassa kuin venäläiset, mikä tulee esiin muun muassa seuraavista nimimerkki touchmasterin kommentteista: *"no lasku tuli josta en saanut mitään selvää. kysyin: paljon? hän sanoi että 3120 baht jolloin rupesi tuntumaan siltä että näytänkö tosiaan niin venäläiseltä että tämä kusettaa minua näin paljon.."* (touchmaster 4.7.2007) ja *"eipä ole kallista ja mikä hauskin täällä tuntuu olevan kolme eri hinta luokkaa halvimmasta kalliimpaan: 1.thaihinta 2. suomihinta 3. Venäläinenhintä."* (touchmaster 6.7.2007.)¹⁰¹

Ruotsalaisturistit puolestaan leimataan homoiksi, esimerkiksi nimimerkki TeddyPerv. viittaa *"svedujen sukupuolielämän vääristymiin"* (TeddyPerv. 17.4.2002); ja nörtti kommentoi, että *"ruottalaiset kattelee siellä vain pikku poikia"* (nörtti 20.4.2002). Nämä suomalaisuudesta käsin rakennetut diskursiiviset eron teot suhteessa naapurimaidemme kansalaisiin tarjoaisivat erinomaisen mahdollisuuden tarkastella myös kansallisen identiteetin rakennusta ja sitä, miten valkoista suomalaisuutta kerronnan kautta tuotetaan. (ks. esim. Hall 1999.) Suomalaiseen identiteettiin uppoutuminen ei kuitenkaan ole tämän tutkielman kannalta olennaista, vaan haluan pitää huomion nimenomaan valkoisuudessa yleisemmällä tasolla, jota alla kuvaamani eronteko aasialaisiin vahvistaa.

Tutkimusaineistossa thaimaalaiset miehet representoidaan thai-naisten kannalta epäluotettavina ja huonompana vaihtoehtona kuin valkoinen mies. Esimerkiksi nimimerkki jjh60 kirjoittaa: *"Thaimaalaiset miehet kohtelevat naisiaan kuulemma länsimaalaisia huonommin ja tunnetusti käyvät vieraisissa minkä ehtivät. Tutkimusten mukaan n.80% thaimaalaisista miehistä käyttää ilotyttöjen palveluita säännöllisesti ja naiset myös tietävät sen. Me länsimaalaiset olemme tässä mielessä huomaavaisempia, tasa-arvoisempia ja jotkut jopa rehellisempiä, kuin thaimaalaiset kollegat."* (jjh60, 20.8.2002.)

¹⁰¹ Huom. Alkuperäisestä tekstistä puuttuvat ä:n pilkut, jotka olen lisännyt lukemisen helpottamiseksi.

Kyseisessä kommentissa länsimaiset, valkoiset seksituristit representoidaan thai-naisen kannalta parempina vaihtoehtoina kuin paikalliset epärehelliset, itsekkäät ja huonokäyttöiset miehet. Myös tasa-arvo kortti vedetään tässä yhteydessä esiin, vaikka toisaalla tasa-arvon puuttuminen Thaimaassa mainittiin yhtenä keskeisenä syynä Thaimaan seksimatkailuun. Myös aasialaismiesten miehuus kyseenalaistetaan sukupuolielinten pienuuteen liittyvän stereotypian pohjalta, mikä ”luonnollistaa” aasialaismiesten seksuaalisen alemmuuden suhteessa valkoiseen.

Tekemällä eroa aasialaisiin ja thaimaalaisiin miehiin, kirjoittajat vahvistavatkin samalla omaa identiteettiään valkoisina ja länsimaisina miehinä. Saman havaitsi myös O’Connell Davidson, joka vertasi brittituristien uskomusten thai-naisista muistattavan erehdyttävästi 1800-luvun siirtomaavallan aikaisia uskomuksia mustista karibialaisnaisista, joiden nähtiin ylenkatsovan maanmiehiänsä ja valitsevan mieluummin valkoisen miehen. (O’Connell Davidson 1995, 55-56.) Tutkimusaineistossani samaan tapaan argumentoi nimimerkki Petsku_80, joka ilmaisee vakuuttuneensa thai-naisten viehättyneisyydestä valkoihoisiin: *”Kysyin jo baarissa mikä on hänen hintansa ja mitä hän on valmis tekemään. Vastaus oli varmaan kolme kertaa, että ’älä puhu rahasta, teen kaikkea ja olen taitava, rakastan farangeja ja valkoihoisia’.*” (Petsku_80 7.8.2006.) Kommentissa länsimaalaisuus ja valkoihoisuus näyttävät ylempiä arvoisena, jopa jonkinasteista palvelusta herättävinä ominaisuuksina, jota ilmaus ”älä puhu rahasta, teen kaikkea...” kuvastaa.

4.4. Matkustusmotiivit valkoisuuden tiedostamattomien ideologioiden heijastajina

Luvussa 4.3. toin esiin, miten Thaimaata ja thai-naisia ”toiseuttavat” diskursiiviset strategiat ovat rakentuneet hegemoniselle valkoisuudelle. En kuitenkaan näe ”toiseuttamisen” strategioita harkittuina diskursiivisen vallankäytön välineinä, jonka avulla länsimaiset seksituristit pyrkisivät tietoisesti ylläpitämään koloniaalisia valtasuhteita – toki näinkin voi joissakin tapauksissa olla. Sen sijaan uskon, että valkoisuuden vastakohtaksi rakentuneista rasistisista ja koloniaalisista mielikuvista on tullut osa kirjoittajien arkijärkeä (kyseenalaistamattomia käsityksiä, diskursseja ja syvään juurtuneita käytäntöjä) eli tiedostamattomia ideologioita, jotka ohjaavat heidän toimintaansa, tapansa tarkastella itseään, ”toista” sekä hahmottaa omaa paikkaansa maailmassa. Niiden kautta myös valkoisuuden etuoikeutettu asema ja maailman tarkasteleminen kyseistä positiosta käsin tulee sisäistetyksi. Mikäli haluamme kyseenalaistaa tämän näkymättömän etuoikeutetun aseman, meidän

tulee kyseenalaistaa valkoisuuden luonnollisuus, tehdä siitä näkyvää. (ks. esim. Dunn 2008, 49-51, Lahti 2002, 14.) Tässä luvussa jatkan valkoisuuden näkyväksi tekemistä kiinnittämällä huomiota turistien matkustusmotiveihin.

Kuten luvussa 1.4. argumentoin, turisteilla – myös seksituristeilla – on kaikilla omat syynsä matkustaa. Matkan tarkoitukseen on siis olemassa hyvin erilaisia motiiveja aina kuluttamisesta henkisen keskuksen löytämiseen. (Cohen 2004, 10-13.) Myös tutkimusaineistostani voi löytää erilaisia syitä Thaimaahan matkustamiseen, samoin kuin erilaisia matkustustyyppejä. Vaikka maksullisen seksin edullisuus ja runsas tarjonta näyttäisivät olevan monilla päällimmäisenä mielessä, eivät kaikki suinkaan matkusta Thaimaahan pelkästään seksin perässä. Kirjoitusten pohjalta ei ole löydettävissä yhtä ja yhtenäistä, suomalaisen seksituristin prototyyppiä. Niitä voisi toki luokitella jonkinlaisiin ryhmiin kuten O’Connell Davidsoniin viitaten ”machomiehiin”, ”keskivertomiehiin” ja ”kosmopoliitteihin”, jotka kaikki suhtautuvat hieman toisistaan poikkeavalla tavalla seksin ostoon loman aikana. (O’Connell Davidson 1995, 43-44.) Se ei ole kuitenkaan tämän tutkielman kannalta olennaista. Tässä luvussa tarkoitukseni on osoittaa, että erilaisista matkustusmotiveista huolimatta kirjoittavat jakavat jotain olennaista – jotain, johon liian harvoin tulemme kiinnittääksemme huomiota: etuoikeutetun ja näkymättömän valkoisen position. Jos turistien motiivien ajatellaan kumpuavan heidän sisäisistä maailmankuvistaan (ks. Cohen 2004, 19), minua kiinnostaa tutkia, miten heidän maailmankuvansa ovat rakentuneet.

Seuraavaksi lähden purkamaan aineistosta löytyviä motiivien taustalla vaikuttavia valkoisuuden tiedostamattomia ideologioita postkoloniaali feministisestä etuoikeustietoisesta lähestymistavasta käsin. Olen jakanut motiivit kolmeen eri ryhmään luvussa 1.4. esittelemäni tutkimuksen pohjalta. Jako virkistäytymiseen, kuluttamiseen ja autenttiseen kokemukseen tähtäävien matkustusmotiivien tai matkustajatyyppeiden välillä on osittain keinotekoinen. Ne toimivat lähinnä analyttisinä kategorioina, jotka eivät ole ehdottomia, pysyviä tai toisensa poissulkevia kategorioita, vaan pikemminkin suuntaa antavia, lomittaisia ja yksilön näkökulmasta alati muuttuvia.

4.4.1. Irti arjesta Thaimaassa

Tässä luvussa nostan esiin sellaisia tutkimusaineiston sisältämiä kirjoituksia, jotka viittaavat virkistäytymisen ja arjesta irrottautumisen olevan yksi Thaimaahan matkustavien seksituristien

keskeisimpiä motiiveja. Samalla tulen kuitenkin argumentoimaan, että matkustamista tärkeämpää näyttäisi kirjoittajille olevan itse matkakohde, joka mahdollistaa valkoisen turistin paitsi irrottautua arjesta myös poiketa arjen normeista, käytännöistä ja moraalissäännöistä. (vrt. Selänniemi 2002, 23.)

Tarve paeta Suomen, ”*kylmän ja harmaan pohjolan*” tai ”*sohjolan*”, arkea, pimeää talvea ja raskasta työtä mainitaan miesten kirjoituksissa toistuvasti osasyinä matkustamiseen. Esimerkiksi nimimerkki spiderman kirjoittaa: ”*Ei saisi näin herkullisilla raporteilla kiusata meitä Suomen talven pimeydessä kituvia. Raportti vauhdittaa kesäomasuunnitteluani Kaukoidän suuntaan.*” (spiderman 4.3.2003.) Rasbutin puolestaan suosittelee Thaimaata kaikille työnteosta uupuneille: ”*Suosittelen kaikille raskaan työn raatajille, että menkää thaikkuihin lataamaan akkuja, niin jaksatte taas vuoden painaa hommia sata lasissa.*” (rasbutin 6.4.2004.) Ainakin yhtä tärkeää kuin itse matkustaminen, näyttäisi kuitenkin olevan määränpää, ja mitä sillä on tarjota. Kaupallisen seksin edullisuuden, runsaan tarjonnan ja prostituution epävirallisen luonteen lisäksi matkakohteen valintaan vaikuttavat koloniaaliset fantasiat eksoottisista ja eroottisista thai-naisista, kuten seuraavasta kommentista käy ilmi: ”*Summa summarum: Jos tykkäät kauniista tytöistä ja seksistä, ensimmäinen Thaimaan matkasi tulee mykistämään sinut. Taivaallinen paikka kaiken kaikkiaan.*” (Traveller 18.12.2001.)

Thaimaasta piirtyy miesten kirjoituksissa kuva maanpäällisenä paratiisina, joita muun muassa seuraavat termit kuvastavat: ”*Thaivaa*”, ”*aikuisten leikkikenttä*”, ”*paratiisi*”, ”*Taikamaa*”, ”*Happyland*”, ”*rakkauden satumaa*” ja ”*onnenvaltakunta*”. Kyseisistä Thaimaan lempinimistä ”*aikuisten leikkikenttä*” on ainut ilmaus, johon viitataan genetiivillä. Tosin sanalla aikuinen voidaan tarkoittaa turistien lisäksi myös aikuisia thaimaalaisia, ja mikäli ilmauksen tulkitsee seksuaalisesti: paikallisia seksityöläisiä. Lempinimien perusteella herää kuitenkin kysymys: Ovatko Bangkok, Pattaya, Phuket ja muut Thaimaan seksiturismikohteet ”*paratiiseja*” ja ”*onnenvaltakuntia*” myös seksimarkkinoilla elantonsa ansaitseville thai-naisille, alaikäisille prostituoidulle tai esimerkiksi ihmiskaupanuhreille? Heillä kaikilla on varmasti omat syynsä seksiturismimarkkinoilla työskentelemiseen, joihin en tässä tutkielmassa halua ottaa kantaa. Väitän kuitenkin, että Thaimaa on ”*leikin*” näkökulmasta aikuisten paratiisi ainoastaan seksituristeille itselleen. Vaikka maan köyhyys ja etenkin paikallisille naisille tarjolla olevien ansaitsemismahdollisuuksien rajallisuus miesten kirjoituksissa tiedostetaan, ja parhaimmillaan se herättää myötätuntoa¹⁰² naisia kohtaan, ei

¹⁰² Aaltolaan (2009, 16-17) viitaten voisi puhua ”toista” kohtaan tunnetusta poliittisesta myötätunnosta, joka on historiallisesti ja kulttuurisesti rakentunutta.

sillä näyttäisi olevan juurikaan merkitystä heidän lomavalintojensa ja -käyttäytymisensä suhteen. Esimerkiksi nimimerkki orkku, joka esittäytyy foorumilla yhtenä Thaimaan seksiturismimarkkinoiden vakioasiakkaista, kuvaa myötätuntoaan seksityöläisiä kohtaan seuraavanlaisesti:

”Kyllä se pistää vähän miettimään kun näkee samat mimmit istuskelemassa baarissa drinkkejä litkimässä, huutelemassa ohikulkijoille ja pelailemassa asiakkaiden kanssa seurapelejä. Ihmetyttää kuinka heillä kunto kestää ja jaksavat. Päivästä toiseen pienessä pöhnässä ja jos onni potkaisee niin asiakas vie iltaa ja yötä jatkamaan hotellihuoneeseen...Seuraavana päivänä taas samaa rataa, että mistä sen leivän repis.” (orkku 13.5.2003.)

Kirjoittaja tiedostaa kyllä thaimaalaisten seksityöntekijöiden köyhyyden ja heidän työntekonsa raskaan luonteen; sen sijaan hän ei näe oman toimintansa merkitystä Thaimaan seksiturismimarkkinoiden ylläpidolle ja siten thaimaalaisten seksityöntekijöiden elämälle. Tämä heijastaa jälleen varsin länsikeskeistä, etnosentristä ja individualistista ajattelumallia, jossa globaalit epätasa-arvoiset valtahierarkiat ja tiettyjen ihmisryhmien sijoittuminen niiden huipulle nähdään olemassa olevana ”tosiasiana”. Vaikka suurin osa kirjoittajista tietää olevansa taloudellisesti etuoikeutetussa asemassa suhteessa thai-naisiin, he eivät tiedosta valkoisuuden ja sen mukanaan tuomien etuoikeuksien merkitystä omalle asemalleen (ks. Frankenberg 1993, 1). Tiedostamattomuus mahdollistaa viattomuuden tunteen ylläpidon, yksilön käsityksen itsestään historiattomana ja sosiaalisista hierarkioista irrallisena yksilönä, jolla ei ole mitään tekemistä seksiturismissa vallitsevien ja sitä ylläpitävien alistussuhteiden kanssa. (vrt. Razack 1998, 8.) Dunniin viitaten katson, että kirjoittajat ovat sisäistäneet valkoisen miehen etuoikeutetun aseman. Luonnollistettuna siitä on tullut miehille itsestään selvää ja näkymätöntä. (Dunn 2008, 50-51.) Toisaalta seksiturismin selittäminen taloudellisen epätasa-arvon näkökulmasta takaa seksituristeille turvallisen, poliittisesti neutraalin sijainnin, josta käsin heidän ei tarvitsekaan kohdata omaa valkoisuuttaan (ks. Russo 1991, 299). Sen sijaan he voivat tarkastella itseään humanitaristisesta näkökulmasta, thaimaalaisten naisten avunantajina. (vrt. Aaltola 2009, 21.)

Ääneen lausumattomasta, mutta itsestään selvänä pidetystä etuoikeudesta kertovat myös tavat, joilla miehet Thaimaassa oloaan kuvailevat. O’Connell Davidsonin haastatteleminen brittamiesten tapaan (ks. O’Connell Davidson 1995, 45), suomalaiset seksituristit näyttävät elävän Thaimaassa kuin kuninkaat tai playboyt. Nimimerkki uusiosinkku kertoo, miten Thaimaan täyspalvelua tarjoavat

naiset saavat hänet tuntemaan itsensä ”ruhtinaaksi” (uusiosinkku 10.9.2001); Lemminkäisen opastaessa muille, kuinka pienellä matkabudjetilla ”elät kuninkaallisesti” (Lemminkäinen 27.8.2008). Nimimerkki richart puolestaan kuvaa playboymaista lomakokemustaan seuraavanlaisesti:

”Täällä kun kulkee kadulla 3 misua kainalossa niin hiukan kyllä paikallisten päät kääntyilee...tiedä sitten mitä ajattelevat...paikalliset miehet varmaan kateellisina katselee vierestä kun tytöt palvelee.” (richart 20.7.2003.)¹⁰³ Vaikka kirjoittaja pistää merkille paikallisten asukkaiden pitkät katseet, hän kuittaa ne thai-miesten kateudeksi. Kykenemättömyys nähdä omaa etuoikeutettua asemaansa ja vieläpä käyttää sitä tiedostamattaan hyväksi, on mielestäni selkeä merkki siitä, miten hegemoninen valkoisuus toimii kirjoittajan arkijärjen perustana.

Liminaalitulassa oleminen ja siihen liittyvä arjen normeista, käytännöistä ja moraalissäännöistä poikkeaminen kiinnittyvät miesten kirjoituksissa mentaalisen olotilan sijaan (vrt. esim. Selänniemi 2002, 23) nimenomaan Thaimaahan matkakohteena. Thaimaahan lähdetään varta vasten ”kuksimaan”, ”rietastelemaan”, ”telmimään”, ”rällämään”, ”toteuttamaan itseä” jne. Kuten nimimerkki jummiJammi asian kiteyttää: *”Tiukka pipo kannattaa jättää kotiin, ja elää siellä täysillä.”* (jummiJammi 31.5.2008.) Suurin osa miehistä kuvaa Thaimaata ja etenkin Pattayaa varsinaisena aikuisten leikkikenttänä, jossa kaikki on mahdollista, kuten edellä siteeraamani nimimerkki ilmaisee: *”...pattaya on todellinen aikuisten leikkikenttä, jossa vain oma mielikuvitus asettaa rajat”* (jummiJammi 4.6.2008). Thaimaa nähdään mahdollisuutena omien unelmien toteuttamiseen, olipa kyse sitten aasialaisnaisiin liittyvistä seksuaalisia fantasiaista tai vain yksinkertaisesti toiveesta tuntea itsensä halutuksi kuten nimimerkki Paha Setä kuvailee: *”Musta oli tavallaan siistiä kokea olevani haluttu. Suomessa ei ketään nainen ikinä ehdotele mitään, thaimaassa saattoi ihan tavallinen hieroja ehdotella sitä sun tätä.”* (Paha Setä 30.5.2008.) Tutkimusaineistossani Thaimaata tuotetaan todellisena valkoisen miehen paratiisina, jonka olemassaolo näyttää seksituristien näkökulmasta ei pelkästään luonnolliselta, vaan tarpeelliselta: *”On se hyvä että jossain päin maailmaa pidetään matkustelevista poikamiehistä hyvä huoli.”* (XXX666 6.8.2002.)

¹⁰³ Huom. Alkuperäisestä tekstistä puuttuvat ä:n pilkut, jotka olen lisännyt lukemisen helpottamiseksi.

Kuten aiemmin todettua, ajatus Thaimaasta suomalaismiesten ja muiden länsimaisten seksituristien leikkikenttänä ei siten perustu ainoastaan edullisiin hintoihin tai runsaaseen tarjontaan. Olennaista näissä Thaimaahan suuntautuvissa ”etnoseksuaalisessa seikkailuissa” on Thaimaan näkeminen ja sen tuottaminen liminaalisena tilana, jossa turisti voi toteuttaa mielitekojaan vailla syyllisyyttä tai huonoa omaatuntoa (O’Connell Davidson 2005, 137) – toisin kuin kotimaassaan, kuten nimimerkillä bääshi kirjoittava mies raportoi: ”Yritin saada isketyksi hotellin työntekijää ja käteni (rotankäsi) puristeli tämän takamusta. En ikinä uskaltaisi tehdä tätä Suomessa.” (bääshi 1.1.2010.) Havaintoni tukee Marttilan näkemystä Venäjistä ja Baltian maista suomalaismiesten ”villinä itänä”, missä vallitsee erilainen arvojärjestelmä ja käytännöt (Marttila 2006, 34-35, 38). Tämänkaltaisen seksistisen ja rasistisen ajatusmaailman ylläpito perustuu valkoisen miehen näkymättömään valta-asemaan. Frankenbergiin viitaten, valkoisuus näyttäytyy miesten kirjoituksissa ”standpointina”, paikkana, josta käsin seksituristit tarkastelevat itseään, muita sekä ympäröivää maailmaa. (Frankenberg 1993, 1.) Kyseisestä standpointista käsin thaimaalaiset naiset näyttävät alempiarvoisena vaikkakin fantasioiden kautta ylistettynä rodullisena ”toisena” ja Thaimaa koloniaalisena maisemana, missä valkoinen mies saa vapaasti toteuttaa itseään (ks. Dyer 2002b, 191).

Mikäli seksituristien käytöstä, kuten vaihtoehtoisten eettisten toimintaperiaatteiden noudattamista matkan aikana, selittää turismin tutkimuksesta tutun liminaalitalan käsitteen avulla, on mielestäni olennaista kiinnittää huomiota liminaalitalan mahdollistaviin yksilöiden välisiin valtahierarkioihin. Länsimaiselle seksituristille liminaalitala ei ole vain jokin abstrakti käsite mentaalisesta olomuodosta, johon turisti arjesta irrottauduttuaan ja matkakohteesta riippumatta siirtyy. (vrt. Selänniemi 2002, 16.) Vaan kuten Ryan ja Hall ovat esittäneet, se on osa seksituristin habitusta (Sirkkilä 2005, 74), joka puolestaan on rakentunut valkoisen miehen etuoikeutetulle asemalle. Habituksen kautta valkoisuus tulee sisäistetyksi ja ”luonnollistetuksi”, mikä tekee siitä kantajalleen itsestään selvää ja näkymätöntä. (ks. Dunn 2008, 50-51.) Siten liminaalitala näyttää tässä tutkielmassa pikemminkin osana valkoisen seksituristin mukana kulkevaa näkymättömien etuoikeuksien ”matkalaukku”. Matkustaessaan ”kolmannen maailman maihin” länsimainen seksituristi ei vain automaattisesti siirry ”villin idän” kaltaiseen liminaalitalaan, vaan liminaalitala kulkee hänen mukanaan: Se tulee mahdolliseksi ja uudelleen tuotetuksi koloniaalisen historian avulla, valkoisen seksituristin kohdatessa rodullisen ”toisen”.

4.4.2. Kulutustavaraa ja halpaa hupia

Turismin katsotaan noudattavan yhä lisääntyvässä kuluttamisen lakeja ja Buhalixen mukaan nykyajan valistunut kuluttajaturisti etsiikin matkaltaan neljän ässän (sun, sea, sand and sex) sijaan nyt viittä ässää: ”sophistication, specialization, segmentation, satisfaction and seduction”. (Buhalis 2001, 92.) Seuraavaksi kohdistan huomioni keskustelufoorumien sisältämiin teksteihin, joissa seksituristin keskeisenä matkustusmotiivina näyttäytyy seksin kuluttaminen. Samanaikaisesti puran kuluttajaturistin maailmankuvan taustalla vallitsevia valkoisuuden tiedostamattomia ideologioita ja niiden kiinnittymistä kolonialismin aikaisille logiikoille.

Kulutukseen viittaavat termit ovat keskustelufoorumilla suorastaan läpitunkevia ja vastaavat Marttilan tekemiä havaintoja seksuaalisuuden kulutteistumisesta suomalaisten seksin ostajien keskuudessa. (Marttila 2006, 36.) Maksullista seuraansa turisteille tarjoavia paikallisia naisia voi miesten kirjoitusten mukaan muun muassa ”katsastaa”, ”koeajaa”, ”testata”, ”neuvotella”, ”vuokrata”, ”valita” ja halutessaan ”vaihtaa”. Pattayalla näyttäisi sijaitsevan ”maailman suurin lihatski laadusta tinkimättä”, mistä turisti saa noukkia mieleistensä ”lihaa” joko suoraan ”buffet-pöydästä” tai vaihtoehtoisesti ”ruokalistalta”. Vastaavasti palvelualan termejä mukailen Thaimaan ”markkinoilla” palvelujaan tarjoavat ”yksityisyrittäjät”, joiden asiakkailta on mahdollisuus ”räätälöidä” palvelunsa sellaiseksi kuin he itse haluavat. Epävirallisen sopimuksen nojalla asiakkaalla on tuotteeseensa ”rajoittamaton käyttöoikeus”.

Ylläesitetyt ilmaiset representoivat thai-naiset fetissinomaisina eksoottisina kulutushyödykkeinä, joista länsimaiset seksituristit voivat saada osansa. (Ahmed 2000, 114-116, 125.) Halliin viitaten eksoottiseen ”toiseen” kohdistuvasta fantasiasta tulee fetissi, kun ”toinen” pelkistetään häneen ruumiikseen ja esitetään persoonattomana objektina tai esineenä. (Hall 1999 200-209.) Myös teksteissä vallitseva asetelma, jossa vain seksituristilla on mahdollisuus liikkua, valita ja ostaa, ja missä ”toinen” edustaa passiivista, valmiiksi määriteltyä katseen ja himon kohdetta, perustuu kolonialismin aikaisiin valta-suhteisiin ja niistä peräisin olevalle tiedolle. (emt, 133.) Kuten olen toistamiseen argumentoinut, kolonialismin aikaisesta tiedosta on toiston kautta tullut osa joidenkin ihmisten tai ihmisryhmien tiedostamattomia kulttuurisia ideologioita, jotka ylläpitävät valkoisen seksituristin rasistisia ajattelu- ja toimintatapoja. Thai-naisten kuvaaminen vailla ihmisyyttä olevina kulutushyödykkeinä kertooakin siten siitä hegemonisesta valkoisuuden positiosta, josta käsin tuo fetissinomainen katseen ja himon kohde on tuotettu ja tuotteistettu.

Valkoisuuden tiedostamaton ideologia piilee ”kuluttajaturistien” kirjoituksissa myös siinä luonnollisuudessa ja arkipäiväisyydessä, jolla lomanaikaisia maksullisia seksisuhteita thaimaalaisiin naisiin kuvataan, kuten nimimerkki orkku esittää: *”thaimaan reissuillani, jotka yleensä yllättäen suuntautuvat lopulta pattayalle sen kulttuurihistoriallisten nähtävyyksien vuoksi, sattui viime visiitillä eläinsuojelijoita kiinnostava juttu. baari-iltoja viettäessäni kainalooni yleensä tarttuu hotelliin pyrkiviä tyttöjä ja ainahan sitä ulkonäöltä pätevin sinne tulee rahdattua. (...) ensimmäisenä iltana hotelliin yövieraksi tulleen tytön nimi oli ’miu’, toisena iltana ’mau’ ja kolmantena olikin vuorossa ’hau’. Siinäpä oli ihmettelemistä, että mikähän seuraavaksi, ’röh’ vai ’kvaak’? no eipä nyt sentään, seuraavaksi siirryttiin todelliseen koeajoon testaten maastoautoa joka kulmasta, elikä tytön nimi on oli ’jeep’.”* (orkku 28.3.2002.)

Oli kyseessä huumori tai ei, yllä siteeratulle nimimerkille seksin osto Thaimaassa näyttäytyy varsin luonnollisena toimintana, jonka toistuvuudesta ja tavanomaisuudesta kertovat muun muassa sanavalinnat *”reissullani”, ”yleensä”* ja *”ainahan”* sekä maksullisen seuran vertaaminen auton koeajoon tai kotieläinten pitoon. Tekstistä pistävät esiin niin seksismi kuin viitteellinen rasismikin, jonka tuntomerkit täyttyvät silloin, kun pitkälti kyseenalaistamattomille ja huomaamattomille rasisisille asettamuksille perustuvia tosi-asiallisia tai fiktiivisiä tapahtumia ja tilanteita esitetään *”luonnollisena”* (Hall 1992, 275-276). Poikkeavuutta symboloivat ainoastaan seuralaisten eriskummalliset nimet. Sillä, puhuvatko keskustelufoorumille kirjoittavat miehet todella heidän omista kokemuksistaan vai kenties jostakin, mitä he haluaisivat kokea, ei oikeastaan ole merkitystä. Heidän kirjoituksiaan voi joka tapauksessa lukea monikulttuurisina tekstuaalisina kohtaamisina (ks. Tuori 2009, 15, 21), jotka eivät tapahdu ainoastaan tässä ja nyt, vaan, joita edeltää joukko muita kohtaamisia sekä nykyiset kohtaamiset mahdollistavia laajempia sosiaalisia ja historiallisia prosesseja. (Ahmed 2000, 144-145.)

Thai-naisten lisäksi Thaimaa, Thaimaan kulttuuri sekä Thaimaan keskeisimmät lomakohteet kaupallistetaan miesten kirjoituksissa. Jos turismin kulutteistumista tutkineen Selwynin mukaan maailmasta on tullut turistien supermarket (Selwyn 1993, 119), ei tutkimusaineistoni pohjalta olisi liioiteltua väittää, että Thaimaasta on tullut seksituristien *”lihatiski”*, jonka antimet ovat kaikkien esillä ja välittömästi saatavilla (emt, 128-129). Kuten nimimerkki Pegasos kirjoittaa, seksin harrastamista ei tarvitse odottaa edes päästääkseen Pattayalle asti vaan sen voi aloittaa suoraan lentokentälle varatun, kyseiseen tarkoitukseen suunnittelun seuralaislinja-auton kyydissä: *”Miksi odottaa Pattayalle saakka, kun voi aloittaa jo matkalla. Bussissa verhot myös kuljettajan suuntaan,*

joten puuhastelu tapahtuu katseilta suojassa.” (Pegasos 20.8.2003.) Länsimaisille seksituristeille suunniteltu seksipalveluja tarjoava lentokenttäkyyditys kuvastaa seksimarkkinoiden kaupallistuneisuuden ja palvelujen erikoistumisen lisäksi turismin kulutteistumiseen liittyvää “mahdollisimman paljon, mahdollisimman nopeasti” -ideologiaa (emt, 128-129). Esimerkiksi nimimerkki hotweelin matkustusmotiivina näyttäisi olevan kulutustermein ”maximihyödyn” saavuttaminen rajoitetussa ajassa: *”Lähdössä Pattikselle ekaa kertaa kuun vaihteessa. Hotelli on Wellcome Plaza ja aikaa vaan 1 viikko!!! Siinä ajassa pitäis saada maximihyöty.*” (hotwheel 13.11.2003.)

Turismia ei ole suotta syytetty kulttuurin kulutteistamisesta eikä seksiturismi tee tästä poikkeusta. Osa keskustelufoorumien kirjoittajista nimittäin rinnastaa paitsi kaupallisen seksin oston kuluttamisen muodoksi, myös kaupallisen seksin tarjonnan *”kulttuuritarjonnaksi*”. Tässä valossa myös seksimatkat Thaimaahan nähdään *”kulttuurimatkailuna*”. Turismin kulutteistumiselle tyypillinen korkeakulttuurin ja populaarikulttuurin (mikäli seksimatkailu lasketaan jälkimmäiseen kategoriaan) rajojen hämärtyminen (ks. Selwyn 1993, 127-129) tulee ilmi myös suhtautumisessa thaihierontaa. Perinteisen thaimaalaisen hierontamuodon sijaan, sanalla *”thaihieronta*” viitataan keskustelufoorumilla ensisijaisesti seksuaalisia palveluja sisältävään *”hierontaan*”. Äärimmillen vietyinä myös seksin osto kotimaassa thaimaalaiselta seksityöntekijältä esitetään Thaimaan kulttuurielämyksenä kuten nimimerkki Silmunen kuvaa *”tee se itse ja säästä*” Thaimaan matkaansa Helsingissä. Kyseiseen päivään mahtui thaimaalaisen ravintolaruuan lisäksi lisäpalvelulla höystettyä *”thai hierontaa*” sekä kotikäynti thaimaalaisen seksityöntekijän luona. (Silmunen 7.7.2004.)

Pattayan kaupallista seksitarjontaa kuvataan kirjoituksissa niin runsaaksi, että siinä piilee jopa ylikuluttamisen vaara, kuten nimimerkki Nipa Näppi ilmaisee: *”Itselläni tulee ’pilluöveri’ jos esim. pattiksella tulee kauemmin pyörityä.*” (Nipa Näppi 1.3.2004.) Miesten kirjoitusten perusteella kyseisellä matkakohteella on todellinen seksikeitaan maine ja voisikin puhua Pattayan muodostumisesta seksiturismin ikoniksi (Ritzer & Liska 2004, 65-81), jonka nimen lausuminen itsessään kertoo kaiken oleellisen. Nimimerkki Travelleriin viitaten: *”Kuten varmaan tiedätkin Pattaya on yksi suuri sirkus missä takuulla viihdytte.*” (Traveller 13.6.2002.) Joidenkin kirjoittajien mukaan seksualisoitu Pattaya edustaa koko Thaimaata: *”...menkää hyvät ihmiset pattayalle jos olette ekaa kertaa reissussa, sieltä saatte kyllä varmasti kuvan, minkälainen se taikamaa oikeesti on.*” (Lihamestari 27.4.2004.)

Tarkasteltiinpa sitten Pattayaa yksittäisenä lomakohteena tai Thaimaata matkailun kohdemaana, kirjoituksissa yhdistyvät sekä turismin, seksuaalisuuden että matkakohteen kulutteistuminen. Thaimaa representoidaan miesten kirjoituksissa aikuisten huvipuistona, missä vilsimmätkin fantasiat on rahalla toteutettavissa (O'Connell Davidson 2005, 125). Näkisinkin, että Thaimaasta on tullut valmiiksi tuotteistettu Mcseksualisotu matkakohde (Marttila 2006, 36), jonne matkustavat tietävät, mitä matkakohteeltaan odottavat. Tämä tulee ilmi esimerkiksi niissä seksuaalisoiduissa tavoissa, joilla foorumistit toivottavat toisilleen ”hyvää matkaa”: ”Hauskaa panemista ja loma!” (Paha Setä 30.5.2008); ”Hyviä panoja vaan sinne” (Karem 30.5.2008); tai ”Good luck ja muista kumit” (Roberto007 30.8.2010).

Thaimaalle ja Pattayalle on myös annettu liuta suomenkielisiä lempinimiä. Pattayasta puhutaan yleisesti ”Pattijokena” tai ”Pattiksena”; kun taas Thaimaa taipuu miesten kirjoituksissa muun muassa ”Taikamaaksi”, ”Thaikkulaksi” ja ”Thaikuiksi”. Sen lisäksi, että Thaimaan ja Thaimaan turistikohteiden uudelleennimeäminen kertonee suomalaisten seksituristien läheisestä suhteesta kyseiseen maahan, sen voi katsoa symboloivan alueiden poliittista haltuunottoa, diskursiivista kolonisaatiota. Löytyn mukaan nimenanto tai ristiminen oli olennainen osa kolonisaatiota ja paikan nimeäminen merkitsi diskursiivisen kontrollin julistamista tuon paikan ylle. Kotimaahan palattuaan tutkimusmatkailija teki löydöksistään ”totta” luomalla ne tekstuaalisesti muun muassa raporttien, päiväkirjojen, ja karttaan nimeämisen avulla. (Löytty 2006, 62.) Tutkimusaineistoni sisältämät seksituristien tekstuaaliset käytännöt muistuttavatkin hyvin paljon kolonisaation aikaista logiikkaa. Voidaan katsoa, että tiettyjen kaupallistettujen rodun, sukupuolen ja kulttuurin käsitysten avulla seksituristit ottavat uudelleen haltuunsa kolonialismin ajoilta perityn etuoikeutensa. (ks. Pettman 1996, 196-198.) Kaupallisuuteen perustuvasta haltuunotosta kertovat muun muassa seuraavat siteeraukset: ”Kaikki onnistuu jos vaan pörssi kestää.” (mp3hunter 10.2.2004); ja ”Thaimaa on paikka jossa rahalla saa parasta mitä voit kuvitella.” (puuska 9.10.2006.) Koloniaalisen etuoikeuden haltuunotto näyttäytyykin keskustelufoorumien kirjoitusten valossa varsin yksinkertaiselta, siihen tarvitsee vain riittävästi ”rahaa”.

Mitä kirjoitukset sen sijaan eivät kerro liittyä siihen, miten seksiturismista kehittyi nykyisen kaltainen, varsin kaupallinen ilmiö, jossa länsimainen seksituristi voi rahalla uudelleen lunastaa koloniaalisen etuoikeutensa. Tässä luvussa esiin nostamani tekstit kertovat kyllä maailmantalouden kapitalistisista ja patriarkaalisista rakenteista, mutta eivät siitä kolonialismiin kiinnittyvästä

prosessista, jonka aikana maailma ”rodullistettiin” ja eurooppalainen rodullinen valkoisuus legitimoitiin ylempiarvoisena rotuna. (ks. Bonnett 1998, 1029-1046.) Kuten toin esiin luvussa 2.4, aikaisemmin ”keltaisiksi” luokitellut suomalaiset hyväksyttiin valkoisiksi vasta 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alkupuoliskon aikana (ks. esim. Rastas 2004), jolloin Suomi tuli osaksi koloniaalista subjektin rakennusprojektia. Tällä on ollut huomattava vaikutus siihen, miten suomalaiset näkevät itsensä ja ”toiset” tänä päivänä. (Rastas 2004, 98-99.) Valkoisuudesta on tullut monille suomalaisille itsestäänselvyys (ks. Irni 2009, 181), jollaisena sen merkitys jää usein tiedostamatta. Näin myös tässä luvussa analysoimissani esimerkeissä, joissa Thaimaa, Thaimaan naiset ja Thaimaan kulttuuri kuvataan valkoisten turistien tuotteistettuina kulutushyödykkeinä – aivan kuin se olisi täysin luonnollinen osa globaalin kapitalismin lakeja.

Yllä analysoimieni tekstien heijastama ajatusmaailma ei kuitenkaan kumpua vain ”ensimmäisen” ja ”kolmannen maailman” välisistä epätasa-arvoisista taloussuhteista, jonka raameissa seksiturismista käyty julkinen keskustelu yleensä käydään, vaan juontaa juurensa koloniaalisiin/rodullisiin valtahierarkioihin. Se, että tapaustutkimuksen kohteena olevat suomalaiset seksituristit näyttävät täysin tietämättömiltä sukupuolittuneiden ja rodullisten valtasuhteiden merkityksestä seksiturismille ja väitän, että myös omalle elämälleen, pikemminkin vahvistaa väitteeni. Weberiin viitaten, se kertoo hegemonisen maskuliinisuuden ja hegemonisen valkoisuuden muodostumisesta kirjoittajien ”luonnollistetuiksi totuuksiksi”, tiedostamattomiksi ideologioiksi, jotka ovat riippuvaisia äärimmäisen poliittisista ja monimutkaisista valtarakenteista (Weber 2010, 7) juontaen juurensa aina kolonialismin historiaan asti.

4.4.3. Autenttisuuden kaipuu

”Thaimaa on ainut maa maailmassa, jossa ihmiset hymyilevät vielä silmillään” (Beer Chang 27.4.2002.)

Kahden edellä käsittelemäni matkustusmotiivin tai matkustajatyypin rinnalla kolmas tutkimusaineistosta identifioitavissa oleva matkustajatyypin on (seksi)turisti, joka näyttäisi löytäneen Thaimaasta kaupallisen seksin markkinoiden sekä kadoksissa olleen valkoisen maskuliinisen identiteettinsä ohella jotakin syvällisempää, autenttista. Tässä luvussa tarkastelen, eroaako autenttisuutta etsivä seksituristi sittenkään merkittävästi luvuissa 4.4.1-4.4.2 analysoimistani ”virkistäytyjä-” ja kuluttajaturistityypeistä.

Thaimaa näyttäisi tehneen joihinkin miehiin niin lähtemättömän vaikutuksen, että voisi kaikesta puhua uuden henkisen keskuksen löytämisestä (ks. Cohen 2004, 14-16). Tällöin turistin kiintymys ja kaipuu Thaimaahan ei pelkisty ainoastaan seksuaalisiin kohtaamisiin paikallisten naisten kanssa, vaan kiinnittyy pikemminkin aikaan ja paikkaan sidottuihin maantieteellisiin mielikuviin, vapauden tunteeseen sekä itsensä toteuttamisen mahdollisuuteen. (ks. Jacobs 2009, 43-44, 48.) Esimerkiksi nimimerkki touchmasterin kaipuu Thaimaahan näyttäytyy varsin syvänä: *”Tuska raastaa henkisesti olla Suomessa taas!! olen nyt ollut 5 päivää suomessa ja mikään ei täällä tunnu samalta. kaipuu ja thaimaan kauneus saa mielen pyörimään vain thaimaassa. kuten jollekin sanoin tässä että olen fyysisesti täällä ja henkisesti thaimaassa. nyt tässä saa vielä kirjoitella ja puhua puhelimesta thaimaaseen. kertokaa matkaajat milloin tämä tuska ja ajatteleminen loppuu...kun palaa takaisin?”* (touchmaster 21.7.2002.) Muutaman vuoden päästä sama henkilö on jälleen lähdössä matkaan ja kuvailee tunnelmiaan seuraavanlaisesti: *”JUHUU 67 päivää jäljellä kun käsimestari lähtee onnenvaltakuntaan etsimään maailmalta sen hieman syvällisempää tarkoitusta.”* (touchmaster 26.5.2004.) Myös nimimerkki Travellerin maailma näyttäisi mullistuneen ensimmäisen Thaimaan matkan myötä: *”Ensimmäinen Thaimaan matkani muutti kyllä käsitykseni ihan kaikesta, mikään ei ollut sen jälkeen ennallaan.”* (Traveller 20.4.2002.)

Mutta mihin tällainen eksistentiaalisuuden kokemus tosi asiassa perustuu tai minkälaisesta autenttisuuden tunteesta (MacCannell 2004, 195) suomalaisten seksituristien tapauksessa voi olla kyse? Johnsoniin viitaten näen, että tutkimusaineistossa ilmenevät autenttisuudeksi koetut tunteet tai Thaimaan kuvaaminen henkisenä keskuksena perustuvat ennen kaikkea valkoisuuden etuoikeutettuun asemaan; merkkamattomaan subjektipositioon (Johnson 2007, 162) ja sen mukanaan tuomiin ansaitsemattomiin etuihin, joiden ansiosta itsensä toteuttaminen – ja matkustaminen ylipäänsä – mahdollistuu.

Osalle kirjoittajista Thaimaa eksoottisineen, empaattisineen ja länsimaisista arvomaailmasta poikkeavineen naisineen näyttäisi tarjoavan jonkinlaisen henkisen heräämisen (Cohen 2004, 3) vastapainona modernin elämän sekä länsimaisen kulttuurin epäaitoudelle ja pinnallisuudelle (MacCannell 2004, 195). Tässäkin kyse on lopulta ei-valkoiseen ”toiseen” liitetystä koloniaalisista ja jopa sitä edeltäneistä löytöretkeilyn aikaisista stereotyyppioista, joiden mukaan ei-eurooppalaiset ihmiset ovat lähempänä luontoa. Heillä on nähty olevan enemmän ”elämää”, yhteys ruumiiseen, tunteisiin, sensuaalisuuteen ja henkisyteen vastakohtana valkoisten ihmisten älyllisyydelle. Tästä näkökulmasta käsin ”toisuus” edustaa siis jonkinlaista sivistyksen turmelukselta säästyntä

luonnonihmisen mallikuvaa (Dyer 2002b, 194-196) ja olemalla vuorovaikutuksessa heidän kanssaan valkoiset turistit pyrkivät saavuttamaan tuon autenttisuuden tunteen ja liittämään sen osaksi itseään. Tätä näkemystä tukee aitoutta etsivän seksituristin tarve matkustaa kauemmaksi turistikohdeista, kuten nimimerkki Nipa Näppi kertoo tehneensä: *”Parhaat actionit naisten kanssa on tullut koettua pohjois thaimaassa pikkukylissä ja luonnon kauneutta kannattaa tosiaan hakea muualta kuin turistiryöstä.”* (Nipa Näppi 20.2.2004.)

Seksuaalinen vuorovaikutus ”toisen” kanssa voidaan nähdä prosessina, jonka tarkoitus on pohjimmiltaan peilata itseään ”toisen” kautta ja siten vahvistaa omaa valkoista identiteettiään. (Johnson 2007, 153-156.) Johnson viittaa ”toiseuden” harrasteluun, joka edellyttää etuoikeutettua subjektipositiota, tässä tapauksessa näkymätöntä valkoisuutta. Länsimaiset, suomalaiset turistit mukaan lukien, voivat vapaasti käydä maistelemassa ”autenttiseksi” kuvittelemaansa elämää, nähdä maailmaa ja palata sitten vaivatta kotimaahansa. (emt, 162.) Ikään kuin autenttisen ”toisen” edustama luonnollisuus, henkisyys ja elinvoimaisuus tarttuisivat seksuaalisen kontaktin kautta masentuneeseen, uupuneeseen, elämäänsä kyllästyneeseen tai sitä etsivään turistiin, kuten seuraava kommentti kuvastaa: *”Menkää ihmiset taivaaseen!! Suosittelen etenkin masentuneille ihmisille...”* (touchmaster 1.11.2002.)

Huolimatta siitä, että matkustusmotiivina olisi jonkinlainen autenttisuuden kokemus, ei valkoisen seksituristin ja eksoottisen ”toisen” kohtaaminen eroa merkittäväällä tavalla aikaisemmin käsittelemistäni matkustustyypeistä. Kohtaamisen taustalla vaikuttavat edelleen samat globaalit epätasa-arvoiset valtahierarkiat, joita seksituristi omalla toiminnallaan uudelleen tuottaa.

Äärimmilleen vietyinä autenttiseksi koetun ”toiseuden harrastelu” voi muuttua uudeksi elämäntavaksi ja näitä Thaimaahan muuttaneita suomalaisia löytyy myös Sihteeriopiston foorumistien joukosta. Vaikka etuoikeutettu asema ei Suomesta Thaimaahan muuttamalla hälvene, vaan kuten Sirkkilä on argumentoinut, suomalais-thaimaalainen parisuhde voi vahvistaa valkoisuuden normia ja ylivaltaa etenkin silloin, kun parisuhde toteutuu yhteisenä elämänä Thaimaassa (Sirkkilä 2005, 62), on heidän teksteissään viitteitä myös muuttuneesta ajatusmaailmasta. Juuri nimimerkit, jotka kertovat asuvansa tai asuneensa Thaimaassa, tai joilla itsellään on thaimaalainen vaimo, erottuvat keskustelupalstalta rodullisia ja koloniaalisia stereotyyppioita kyseenalaistavilla kommentteillaan. Heidän kirjoituksistaan on jossain määrin havaittavissa myös oman etuoikeutetun asemansa tiedostamista. Tämä on mielenkiintoinen ilmiö

sinänsä, mutta rajautuu tutkimusaiheeni ulkopuolelle. Kuten toin esiin jo luvussa 1. minua kiinnostaa Thaimaan seksiturismi nimenomaan sen väliaikaisuuden näkökulmasta, ja olen tietoisesti ottanut tarkastelukulman, jossa turisti näyttäytyy paikalliseen nähden etuoikeutettuna maailmankansalaisena, joka on vapaa tulemaan ja lähtemään mielensä mukaan.

4.5. Thaimaan seksiturismin arkipäiväisyyden kyseenalaistaminen

”Takuuvarmaa on että jos panematta lähdet tuosta kauniiden hymyjen maasta niin joko et halua tai et ole niitä miehiä.” (hotmale 28.11.2001.)

Kuten luvussa 4.4. havainnollistin, tutkimusaineistossani suomalaisten seksimatkat Thaimaahan representoidaan varsin arkipäiväisenä toimintana oli motiivina sitten autenttisen tunteen saavuttaminen ”toisen” kautta, seksuaalisten fantasioiden toteuttaminen, kaupallisen seksin kuluttaminen, ”tyttöystävä” -kokemus tai jokin muu avoimeksi prostituutioksi luokiteltavissa oleva toiminta (ks. O’Connell Davidson 2005, 33-34). Miesten kirjoituksissa maksullisen seksin ostaminen Thaimaassa lomaillessa näyttää jopa niin itsestään selvältä, että muutama foorumisti muistuttaa Thaimaassa olevan muutakin koettavaa, esimerkiksi *”...Hyviä sukelluskohteita!”* (2Snake 23.11.2007). Seksiturismin ”luonnollisuudesta” puhuu myös seksiturismin käytäntöjen vertaaminen *”pyörällä ajoon”* (timppa007 18.2.2004) tai pikaruuan ostoon kuten nimimerkki obi-wan esittää: *”vähä sama kuin menisi mäkkäriin kysymään, että tietääkö joku mistä saisi hampurilaisia. eiköhän siellä ole melkein kaikki naiset kaupan...”* (obi-wan 6.8.2006.) Myös naisista kiinnostuneille naisille näyttäisi Thaimaasta seuraa löytyvän, vaikka yksikään nainen ei foorumilla kokemuksistaan kirjoita: *”Naarasleijonalle tiedoksi että Thaimaassa ’kaikki käy’. Ihan yleinen näky: Farang-nainen ja kaunis pieni Thai tyttö ’oppaana’.”* (Traveller 26.6.2002.) Vaikka Thaimaa on siis totuttu mieltämään erityisesti valkoisten miesten Disneylandina, kun taas valkoisten naisten seksimatkat suuntautuvat yleensä Karibialle tai Afrikkaan, ei Thaimaassakaan valkoisen miehen rooli ole biologiaan sidottu.

Aineiston analyysin yhteenvetona haluankin kyseenalaistaa Thaimaan seksiturismin arkipäiväisyyden argumentoiden, ettei ilmiössä ole mitään luonnollista vaan se on läpeensä poliittinen: Se perustuu paitsi kapitalistisille ja sukupuolittuneille, myös kolonialistisille ja rodullisille valtasuhteille, joita ylläpidetään muun muassa tutkimusaineistoni kaltaisten hegemonisten valkoisuuden diskurssien avulla. Tarkastelemistani matkustusmotiiveista

ensimmäinen, seksiturismi virkistäytymisenä, näyttäytyy kirjoituksissa etenkin koloniaalisen fantasiadiskurssin valossa. Kirjoitukset, joissa matkustusmotiivina on ennen kaikkea seksin kuluttaminen, perustuvat puolestaan toisen representoimiseen ja kohteluun objektin omaisena kulutushyödykkeenä; kun taas autenttista kokemusta janoavat seksitulistit nojaavat kirjoituksiinsa koloniaaliseen käsitykseen aidosta, lähempänä luontoa olevasta ”toisesta”.

Puhuessani hallitsevista diskursseista, en kuitenkaan tarkoita, että ne olisivat peräisin jostakin tietoisesti omaksutusta poliittisesta rotuopista tai että diskursiivisia ”toiseuttamisen” strategioita hyödynnettäisiin tutkimusaineistossani harkittuina vallankäytön välineinä. Vaikka keskustelufoorumi sisältää myös avoimen rasistisia kommentteja, väitän suurimman osan kirjoituksista heijastavan yksinkertaisesti kirjoittajien arkijärkeä; tiedostamattomia ideologioita tai tiedostamattomia ajattelutapoja, joissa valkoisuus normina ja näkymättömänä etuoikeuden positiona, josta käsin ”toista” määritellään, näyttelee keskeistä roolia. Halliin viitaten, toisinnon kautta rasismista tulee ensin ”hyväksyttyä”, sitten populaaria ja loppu viimein ”totuutta”. (Hall 1992, 275-276.) Juuri tästä on tutkimusaineistossani kysymys. Samalla kun koloniaalinen fantasia eksoottisesta ja eroottisesta thai-naisesta on tullut toisinnon kautta kirjoittajien ”luonnollistetuksi totuudeksi”, näin on tapahtunut myös normina toimivalle hegemoniselle valkoisuudelle. Normin asema näyttääkin tutkimusaineistossani olevan osa sekä valkoisten seksitulistien identiteettiä että heidän tiedostamattomia ideologioitaan: ymmärrystä itsestään, ”toisesta” sekä omasta paikastaan maailmassa. Jälkimmäinen näyttäytyy kirjoittajien kyvyttömyytenä nähdä omaa valkoisuuttaan ja sen merkitystä seksiturismille, mikä puolestaan mahdollistaa seksiturismin representoimisen luonnollisena, ei-poliittisena ilmiönä.

5. TIIVISTELMÄ, JOHTOPÄÄTÖKSET JA KESKUSTELUA

Rodullisilla kuvastoilla on keskeinen merkitys modernin maailman järjestäytymiselle. Minkä hinnan alueet ja valtiot saavat vientituotteistaan, ketkä tulevat kuulluiksi kansainvälisissä kokouksissa, kuka pommittaa ja ketä pommitetaan, minkälaisia töitä tai asumisolosuhteita kukakin saa, kenellä on pääsy terveydenhuoltoon ja koulutukseen, minkälaista kulttuuritoimintaa tuetaan ja myydään ja miten sitä perustellaan – näihin kaikkiin on rodullisilla kuvastoilla merkittävä osansa.¹⁰⁴ (Käännös minun.)

¹⁰⁴ Racial imagery is central to the organisation of the modern world. At what cost regions and countries export their goods, whose voices are listened to at international gatherings, who bombs and who is bombed, who gets what jobs, housing, access to health care and education, what cultural activities are subsidised and sold, in what terms they are validated – these all are largely inextricable from racial imagery. (Dyer 1997, 1.)

Dyerin listaa voisi jatkaa loputtomiin, mutta tässä yhteydessä riittänee, että lisään siihen yhden: Kuka matkustaa ja minne matkustetaan, kuka ostaa seksiä ja keneltä ostetaan?

Tutkielmassani olen tarkastellut ”ensimmäisen maailman” maista ”kolmannen maailman” maihin suuntautuvaa seksiturismia, tapaustutkimuksena suomalaismiesten seksimatkat Thaimaahan, uudenlaisesta ja kenties hieman yllättävästäkin näkökulmasta käsin keskittyen valkoisuuteen etuoikeutettuna ja näkymättömänä valtapositiona. Tarkoitukseni ei ole ollut vähätellä sukupuolen merkitystä seksiturismille. Vaikka naisten seksimatkailu on viime vuosikymmenten aikana yleistynyt, on seksiturismi edelleen varsin maskuliininen ja miesvoittoinen ilmiö. Tästä kertovat muun muassa internetistä löytyvät, pääasiassa vain miehille suunnatut seksimatkailuportaalit sekä lukuiset keskustelupalstat, joista tässä tutkielmassa olen analysoinut yhtä. Tutkielmani lähtökohtana on ajatusta siitä, että niin miesten kuin naistenkin seksiturismille (ja osittain myös kotimaiselle prostituutiolle) on yhteistä asiakkaan ja prostituoidun väliset erilaiset valtapositiot, joissa etninen alkuperä tai lähes tabuksi muodostunut termi rotu näyttelee suurta roolia. Tutkielmassani esitänkin, että seksiturismin taustalla vaikuttavat epätasa-arvoiset rakenteet, globaalit taloudelliset valtasuhteet mukaan lukien, perustuvat pohjimmiltaan kolonisaation aikana luoduille ja sen mahdollistaneille rasisisille ajatus- ja toimintavoille. En siis kiistä globaalien epätasa-arvoisten taloussuhteiden merkitystä ilmiölle, vaan näen ne historiallisesti ja kulttuurisesti rakentuneina.

Sen lisäksi, että esitän työssäni uudenlaisen lähestymistavan Thaimaan seksiturismiin, pyrin käymään myös laajempaa tieteenalakeskustelua: Yhtäältä tuomalla esiin postkoloniaalia feminisimiä ja sen soveltuvuutta kansainvälisten suhteiden tutkimukseen, toisaalta esittäen oman, postkoloniaali feministisestä etuoikeustietoisesta positiosta käsin johtamani teoreettisen sovellutuksen täydennyksenä muille kansainvälisten suhteiden anti-hegemonistisille tutkimuksille. Käsittelen näitä erillisiä, mutta kiinteästi toisiinsa nivoutuvia, työni osa-alueita erikseen aloittamalla tutkielmani temaattisesta annista.

Työni seksiturismia käsittelevä osuus koostuu karkeasti ottaen kolmesta toisiaan tukevasta teemasta: Yksilön eli seksituristin identiteetin, uskomusten ja erityisesti motiivien tarkastelusta; rakenteen kuvaamisesta, joka työssäni kiinnittyy koloniaaliseen historiaan perinteiset valtioiden rajalinjat ylittäen; sekä hegemoniseen valkoisuuteen kiinnittyvien tiedostamattomien kulttuuristen ajattelutapojen tutkimisesta, joista jälkimmäisen näen muokkaavan kahta edellä mainittua. (vrt.

Wendt 1999, 189-190.) Testaan näissä eri osissa rakentamaani teesiä analysoimalla Sihteeriopiston keskustelufoorumien Thaimaan seksiturismia koskevaa keskustelupalstaa.

Aineiston analyysini muodostuu niin ikään kolmesta osasta. Ensimmäisessä tarkastelen, miten suomalaismiehet kirjoituksissaan nojaavat rasistisiin/koloniaalisiin diskursseihin, tarkemmin ottaen ”toiseen” kohdistuviin koloniaalisiin fantasioihin, ”toista” fetisoiviin kuvaustapoihin sekä ”toisen” luontoon rinnastavaan diskurssiin. Samaan aikaan argumentoin, että kyseiset diskurssiiviset strategiat ovat pohjimmaltaan rakentuneet kolonisaatioon kiinnittyvälle, maailman rodullistamisen kautta luodulle valkoisuuden normille; ne perustuvat pikemminkin tiedostamattomille kulttuurisille ideologioille ja niiden rituaalinomaiselle toistamiselle (vrt. Butler 1990) kuin seksituristien tietoiselle vallankäytölle. Tätä ajatusta tukee havainto, että suurin osa keskustelufoorumilla kokemuksistaan kirjoittavista seksituristeista tiedostaa seksiturismin taustalla vallitsevat epätasa-arvoiset taloudelliset valtasuhteet ja niiden merkityksen seksillä elantonsa ansaitseville paikallisille naisille, mutta eivät itselleen. He eivät näe, miten heidän etuoikeutettu asemansa valkoisena miehenä kiinnittyy, ja miten heidän toimintansa mahdollistuu ”toisten” naisten elinolosuhteiden kustannuksella. Tämä kykenemättömyys tai haluttomuus tunnistaa omaa etuoikeutettua asemaansa rodulliseksi valtapositioksi, kertoo hegemonisen valkoisuuden muodostumisesta arkijärjeksi, tiedostamattomaksi ideologiaksi, josta käsin miehet tarkastelevat itseään, ”toista” sekä ympäröivää maailmaa.

Hegemoninen valkoisuuden havaitseminen tutkimusaineistossani piileekin juuri valkoisuuden näkymättömyydessä sekä siinä ”normaaliudessa”, jolla miehet seksimatkoistaan kertovat. Samaan tapaan kuin kansainvälisten suhteiden feministit (ks. esim. Kronsell 2005, 2006) näkevät hegemonisen maskuliinisuuden käytäntöjen uusintavan patriarkaalisia valtasuhteita, argumentoin, että tarkoitusperistään riippumatta ne tavat, joilla miehet seksimatkojaan ja -kokemuksiaan kuvailevat uusintavat paitsi hegemonista valkoista identiteettiä ja valkoisuuden tiedostamattomia kulttuurisia ideologioita myös kolonialismin aikaisia rasistisia ja patriarkaalisia valtahierarkioita.

Analyysin toisessa osassa tarkastelen, miten valkoisuuden tiedostamattomat ideologiat vaikuttavat myös miesten matkustusmotiivien taustalla – perustuivatpa ne sitten virkistäytymisen tarpeeseen, kuluttamiseen tai autenttisuuden kaipuuseen. Lisäksi havainnollistan, miten nämä erilaiset matkustusmotiivit ja niiden perusteella identifioitavissa olevat matkustajatyypit kiinnittyvät edellä luettelemini rasistisiin/koloniaalisiin diskursseihin muodostaen yhteneväisyyksiä toistensa kanssa:

Virkistäytyjäturisti perusteleo matkansa tarkoitusta erityisesti koloniaaliseen fantasiadiskurssiin nojaten; (seksin)kuluttajaturisti fetisoi kirjoituksissaan ”toisen” ja autenttisuutta matkaltaan kaipaava seksituristi rinnastaa ajatuksissaan ”toisen” luontoon. Wendtin käsitykseen anarkian kulttuureista viitaten (Wendt 1999), voitaisiinkin puhua seksiturstien erilaisista valkoisuuden kulttuureista. Nämä kulttuurit eivät ole luonteeltaan neutraaleja, vaan läpeensä poliittisia. Kolmannessa osassa vedän yhteen ensimmäisen ja toisen analyysiosan tulokset ja esitän, miten valkoisuuden tiedostamattomat ideologiat ylläpitävät ja piilottavat seksiturstimissa vallitsevia rodullisia valtasuhteita saaden seksiturstit näyttämään viattomilta (ks. Razack 1998, 20) ja seksiturstimin ei-poliittiselta ilmiöltä.

Tutkielmassani esitän myös, että vaikka yksilöiden ajatukset ja toiminta ovat muokkaantuneet historiallisten ja kulttuuristen rakenteiden kautta, rakenteet eivät suoraan määrää yksilöiden ja kollektiivien käytöstä, vaan yksilöillä on edelleen vapaus ja – etenkin tässä tapauksessa – vastuu toimia koloniaalista logiikkaa vastaan. Se, missä yhtäältä yksilön toiminnan ja toisaalta historian ja kulttuurin muovaamien tiedostamattomien ajattelu- ja toimintatapojen raja kulkee, onkin monimutkaisempi kysymys (ks. esim. Razack 1998, 31), johon tämä tutkielma ei anna vastauksia. Tästä huolimatta argumentoin, postkoloniaali feministisen etuoikeustietoisien lähestymistavan valossa, että myös yksilö voi olla poliittinen toimija kansainvälisissä suhteissa – joko tiedostaen tai tiedostamattaan. Mikäli huomiota kiinnitetään ainoastaan valtioihin ja niiden väliseen toimintaan, päästetään yksilöt pätkähästä.

Koska tutkielmassani on pohjimmiltaan kyse kulttuuriimme juurtuneista rasistisista ja poliittisista ajattelu- ja toimintavoista, jotka vaikuttavat ihmisten identiteetteihin ja ymmärrykseen itsestään ja muista, on selvää, ettei teoriani valkoisuuden tiedostamattomista ideologioista rajoitu ainoastaan seksiturstimi-ilmiöön, jota olen työssäni ensisijaisesti tarkastellut. Tapauktutkimukseni toimii pikemminkin hyvänä havainnollistajana ja lähtökohtana, joka toivottavasti herättää lukijassa laajempia ajatuskuvioita. Se voi myös herättää kysymyksen siitä, heijastavatko tutkimani seksiturstien ajattelutavat sittenkään kulttuurissamme vallitsevaa, kolonialismin ajoilta peräisin olevaa yleistä arkijärkeä vai ainoastaan poikkeavan tai marginaalisen ihmisryhmän rasistisia ajatuksia. Toisin sanoen, kertooko tutkimushavaintoni jotain yhteiskunnassamme vallitsevasta valkoisuuden kulttuurista yleisesti, vai erityisesti? Vaikka kyse olisi jälkimmäisestä vaihtoehdosta, pidän tutkimustuloksiani tärkeinä. Sillä kuten olen työssäni argumentoinut, tutkimani ryhmän ajatukset ja käytännöt ovat kulttuurissamme hiljaisesti hyväksytyjä tai ainakin läpi sormien

katsottuja, mikä ilmenee muun muassa tutkimusaineistoni sisältämien koloniaalisten käsitysten ja stereotyyppisten representaatioiden kierrättämisenä myös media- ja populaarikulttuurin kuvastoissa. Tämä puolestaan viittaa siihen, että ne representaatiot ja diskurssit, joille seksituristien ajatusmaailma ja tiedostamattomat ideologiat rakentuvat, ovat ainakin jollain tasolla kulttuurisesti ymmärrettäviä, joskaan eivät aina yhteisesti jaettuja. Tällä on merkittäviä seurauksia seksiturismin kannalta: Väitänkin, että niin kauan kuin seksituristien käyttäytymistä ja identiteettiä tukevat valkoisuuden tiedostamattomille ideologioille rakentuvat ajattelutavat säilyvät kulttuurissamme hiljaisesti hyväksytyinä, neutraaleina tai epäpoliittisina ”tosiasioina”, tulevat aikuisten kaukaiset Disneylandit kukoistamaan.

Tutkielman kirjoittaminen on käytännössä muuttanut myös omaa ymmärrystäni ”meidän” ja muiden” kohtaamisista matkailussa. Työni edetessä olen alkanut ymmärtää aiemmin esiintuomaani Johnsonin tapaa rinnastaa Thaimaan seksimatkailu ja Chiang-Main vaellukset vuoristoheimojen asuinsijoille toisiinsa. (ks. Johnson 2007, 153-156.) Tutkimusta tehdessäni olen myös joutunut kohtaamaan oman etuoikeutetun asemani valkoisena, pohjoismaalaisena ja suomalaisena naisena: Muun muassa tiedostamaan, että ilman maksutonta yliopistotason koulutustani, apurahoja, joiden avulla olen kustantanut työharjoitteluni Costa Ricassa ja El Salvadorissa, niin kutsutuissa ”kolmannen maailman” maissa, rutiininomaisesti myönnettyjä viisumeita, ongelmattomia rajanylityksiä (vrt. Aaltola 2009, 66-68) sekä lukuisia kaukomatkailukokemuksiani, jotka ovat avanneet silmäni sekä erilaisuuksille, eriarvoisuuksille että etuoikeuksille, ei olisi myöskään syntynyt tätä tutkielmaa. Tutkielmaa, joka on kirjoitettu etuoikeutetusta valkoisesta asemasta käsin muille etuoikeutetuille valkoisille, mutta jonka tarkoitus on ennen kaikkea tuon näkymättömän valtapaosition esiin tuominen ja purkaminen – ei sen uudelleentuottaminen. (ks. Razack 1998, 160.)

Kuten olen esittänyt, juuri valkoisuuden näkymättömyys ylläpitää rodullisen vallan ja etuoikeuden järjestelmiä sekä yksilön mahdollisuutta käyttää niitä hyväkseen. Tämä on myös kansainvälisten suhteiden kannalta olennainen, joskin vielä varsin vähän huomioitu näkökulma, sillä myös tieteen ja sen käytäntöjen avulla ylläpidetään etuoikeuden järjestelmiä ja kulttuurisia myyttejä (ks. esim. Dauphinée 2007, 41-43, Razack 1998, 6), joista valkoisuus on kenties yksi aikakautemme syvään juurtuneimmista. Ei suinkaan ole sattumaa, ettei ”näkymättömiä” ilmiöitä tutkivalla tieteenalallamme (ks. esim. Wendt 1999, 5) ole liiemmin oltu kiinnostuneita rodun (ks. esim. Dunn 2008, 50-53) ja etenkin valkoisuuden kysymyksistä. Tämä voi johtua yhtäältä siitä, että kansainväliset suhteet oppialana on itsessään rakentunut länsimaisen tieteen ihanteille, kuten monet

postkoloniaalit ja kriittiset teoreetikot ovat argumentoineet (ks. esim. Walker 1993). Toisaalta keskittyminen valtioihin keskeisinä toimijoina kansainvälisissä suhteissa ei ole antanut tilaa tarkastella yksilöiden roolia näiden suhteiden uusintajina ja muokkaajina. Postkoloniaali feministinen etuoikeustietoinen lähestymistapa siirtääkin huomion nimenomaan yksilöön poliittisena ja rodullisena toimijana. Epämukavasta ja historiallisiin prosesseihin kiinnittyvästä rodusta puhuminen pakottaa yksilön katsomaan itseään peiliin, tunnustamaan oman valkoisuutensa, sen mukanaan tuomat ansaitsemattomat etuoikeudet, ja miten ne ovat rakentuneet suhteessa muihin ei-valkoisiin ”toisiin”. Teoriaosuudessa havainnollistin, miten valkoisuuden myytti on rikottavissa myös tieteen teon käytännöissä käyttäen esimerkkinä postkoloniaalin feminismin kritiikistä syntynyttä etuoikeustietoista tutkimusta ja havainnollistaen, Kevin Dunnin artikkelin avulla, miten se voisi toimia myös kansainvälisten suhteiden tieteenalalla. Siirtyminen rajoittuneesta, länsikeskeisestä tieteenraditiosta kohti ”maailmanlaajuista” ei liene mahdollista ilman oppialan etnosentristen juurten itsereflektiivistä tarkastelua, missä postkoloniaalin feminismin kokemuksesta voisi olla hyötyä.

Olenkin pitkin matkaa pyrkinyt herättämään keskustelua postkoloniaalin feminismin ja kansainvälisten suhteiden teorioiden välille, niin ontologian, epistemologian kuin metodin tasolla. Se ei ollut työni alkuperäinen tavoite, vaan syntyi pikemminkin sivutuotteena – ymmärretyksi ja kuunnelluksi tulemisen ehtona. Huolimatta siitä, että sukupuoli on feministisen tutkimuksen myötä saavuttanut jo vankan sijansa tieteenalamme sisällä, kriittinen valkoisuuden tutkimus ja ylipäänsä rodusta puhuminen näyttäytyy jopa kansainvälisten suhteiden feministien keskuudessa yhä jokseenkin vieraana. Vaikka lähestymistapani, postkoloniaalin feminismin etuoikeustietoinen, valkoisuuden ja valkoisen diskurssit huomioonottava tutkimusorientaatio, tarjosi periaatteessa valmiit välineet tutkimusaiheeni tarkasteluun, kohtasin työni edetessä yllättävän hidasteen: Ideapaperista lähtien aina teoriaesseen esittelyyn asti, en meinannut löytää yhteistä kieltä muiden graduseminaarilaisten – en opiskelijakollegoideni enkä myöskään graduohjaajani – kanssa. Etenkin tapani puhua ideologioista, joita sittemmin olen alkanut nimittää tiedostamattomiksi ideologioiksi Cynthia Weberiin viitaten, sekä valkoisuudesta, herättivät toistuvia epäilyjä – katkoksia kommunikaatiossa. Tunne ohi puhumisesta ja siitä, että olen ajalehtinut työssäni liian kauaksi omasta tieteenalastani, ei kuitenkaan johtanut tutkimuskysymyksen uudelleen muotoiluun, vaan ydinkäsitteiden yhä perusteellisempaan määrittelyyn ja niin sanottuun sillan rakentamiseen siten, että teoreettiset käsitteeni tulisivat ymmärretyiksi muutoinkin kuin postkoloniaalia feminismin piirissä. Olenkin parhaani mukaan luovunut postkoloniaalin feminismin ja niin sanotun

kansainvälisten suhteiden ”valtavirran” sekä muiden kriittisten lähestymistapojen välissä, toisinaan myös muista tieteenaloista kuten turismin tutkimuksesta ammentaen. Vaikka olen teoreettis-metodologisten välineideni kanssa pikemminkin tieteenalamme ulkopuolella, olen pyrkinyt pysyttelemään myös tieteenalamme sisällä. Todellisuudessa paikkani taitaa olla jossakin sisä- ja ulkopuolen välissä, niin sanotussa ”kolmannessa tilassa”, josta käsin olen halunnut soveltaa tieteenalojen välissä olemisesta kumpuavaa luovuuttani rakentavasti suhteessa oman tieteenalamme tutkimuskenttään. Soveltamalla postkoloniaalin feminismin etuoikeustietoista lähestymistapaa Cynthia Weberin (2010) käsitykseen tiedostamattomista ideologioista sekä Kevin Dunnin (2008) käsitykseen valkoisen miehen etuoikeudesta ja sen syntyhistoriasta (ks. Bonnett 1998), olen samalla luonut oman, eurooppalaisen rodullisen historian myytin purkavan teoriani valkoisuuden tiedostamattomista ideologioista. Antamalla yksilöille roolin poliittisina ja rodullisina toimijoina globaalien epätasa-arvoisten valtasuhteiden verkostossa lähestymistapani voi nähdä täydentävän muita kansainvälisten suhteiden anti-hegemonistisia tutkimuksia.

Vaikka aloittamani vuoropuhelu postkoloniaalin feminismin ja kansainvälisten suhteiden teorioiden välillä on eittämättä kesken, ja sitä tulee jatkaa, teoriani valkoisuuden tiedostamattomista ideologioista soveltunee myös muiden samankaltaisten kansainvälispoliittisten ilmiöiden tarkasteluun. Erityisesti sellaisten, jotka edellyttävät kriittistä suhtautumista valkoisuuden mukanaan tuomiin ansaitsemattomiin etuihin sekä siihen, miten ne ovat kansainvälisten suhteiden ilmiöitä ja teorioita muokanneet. Yksi jatkotutkimuksen mahdollisuuksista olisikin jatkaa keskustelua ja kehittää teoriaani edelleen, kenties soveltaen sitä jonkin muun, tieteenalallemme tutumman ilmiön tutkimiseen. Tutkielmani monitieteellinen luonne tarjoaa kuitenkin myös muita mielenkiintoisia jatkotutkimusmahdollisuuksia riippuen siitä, mihin suuntaan haluan tutkimustani lähteä viemään. Mikäli haluan jatkaa seksiturismin tematiikassa, voisin esimerkiksi testata nykyistä teoriaani tutkimalla seksiturismia koskevia media- ja/tai populaarikulttuurin kuvastoja, joita olen tutkielmassani sivunnut, tai vaikkapa toteuttamalla haastattelututkimuksen suomalaisten asenteista ja ajatuksista seksiturismia kohtaan. Tällöin joutuisin varmasti pohtimaan myös sitä, miksi jotkut ihmiset ovat edelleen sokeita omalle etuoikeutetulle asemalleen ja omaksuvat valkoisen tavan toimia; kun taas toiset – yhtä lailla valkoisilta näyttävät – ihmiset tiedostavat ansaitsemattomat etunsa ja toimivat ei-valkoisin tavoin. Siinä missä nykyinen työni vetoaa strategiseen essentialismiin (ks. Razack 1998, 168) ja analysoi näkymättömän valkoisuuden mukanaan tuomia etuoikeuksia yleisellä tasolla välttäen uppoutumasta valkoisuuden moninaisuuksiin, satunnaisesti valitun tutkimusjoukon avulla voisin keskittyä erilaisiin valkoisuuden nyanseihin (ks. esim. Twine

& Gallagher 2008) kuten siihen, miten esimerkiksi luokka, sukupuoli ja kansallisuus vaikuttavat valkoisuuden ilmenemismuotoihin. Mikäli taas haluan jatkaa postkoloniaalien feministien tekemää työtä seksiturismista, voisin esimerkiksi toteuttaa haastattelututkimuksen ”kolmannen maailman” maihin matkustavista naispuolisista seksituriisteista, jolloin pääsisin vertaamaan tässä tutkielmassani havaitsemieni valkoisuuden tiedostamattomien ideologioiden ilmenemistä ja niiden mahdollisia eroavaisuuksia erityisesti toisen sukupuolen näkökulmasta.

Huolimatta siitä, mihin suuntaan jatkotutkimus kallistuukaan, toivon, että tämä tutkielma herättää lukijassa paitsi uudenlaisia ajatuksia tavanomaiseksi käyneestä seksiturismista, myös valkoisuuden tiedostamattomista ideologioista ja niiden merkityksestä ”kansainvälisille yksilöille”. Parhaimmillaan se innostanee myös muita kansainvälisten suhteiden tutkijoita kiinnittämään huomiota suvereenien valtioiden rajat sekä kansalliset identiteetit ylittävän valkoisuuden ja sen erilaisten ilmenemismuotojen merkitykseen ihmisten välisissä kansainvälisissä suhteissa.

Lähdeluettelo

Primääriaineisto

Sihteeriopiston Kaukoidän matkailuun keskittyvä keskustelufoorumi.
<http://www.sexwork.net/forum/forumdisplay.php?f=24>, luettu 03.01.2011.

Kirjallisuus

Aalto, Pami – Vilho Harle, David Long and Sami Moisio (2011), "Introduction". Teoksessa, Aalto, Pami – Vilho Harle and Sami Moisio (toim.), *International Studies: Interdisciplinary Approaches*. Chapter manuscript, forthcoming 2011. Ashgate, 1-50.

Aaltola, Mika (2009), *Western Spectacle of Governance and the Emergence of Humanitarian World Politics*. New York: Palgrave MacMillan.

Ahmed, Sarah (2000), *Strange Encounters. Embodied Others in Post-Coloniality*. London: Routledge.

Ahmed, Sarah (2007), "A phenomenology of whiteness". *Feminist Theory*, Vol.8, No.2, 149-168.

Alexander, M. Jacqui – Chandra Talpade Mohanty (2001), "Genealogies, Legacies, Movements". Teoksessa Bhavnani, Kum-Kum (toim.), *Feminism & Race*. Oxford: Oxford University Press, 492-515.

Ang, Ien (2001), "I'm a feminist but... 'Other' women and postnational feminism". Teoksessa Bhavnani, Kum-Kum (toim.), *Feminism & Race*. Oxford: Oxford University Press, 394-409.

Anthias, Floya – Nira Yuval Davis in association with Harriet Cain (1992), *Racialized boundaries: race, nation, gender, colour and class and the anti-racist struggle*. London: Routledge.

Archer Mann, Susan – Douglas J. Huffman (2005), "The Decentering of Second Wave Feminism and the Rise of the Third Wave". *Science & Society*, Vol. 69, No.1, 56-91.

Attwood, Feona (2007), "No Money Shot? Commerce, Pornography and New Sex Taste Cultures". *Sexualities* Vol. 10, No.4, 441-456.

Bailey, Alison (2002), "Locating Traitorous Identities: Toward a View of Privilege-Cognizant White Character". Teoksessa Narayan Uma – Sandra Harding, *Decentering the Center. Philosophy for a multicultural, postcolonial and feminist world*. Bloomington: Indiana University Press, 283-298.

Bandyopadhyay, Ranjan – Karina Nascimento (2010), "'Where fantasy becomes reality': how tourism forces made Brazil a sexual playground." *Journal of Sustainable Tourism*, Vol.18, No.8, 933-949.

- Batsyukova, Svitlana (2007), "Prostitution and Human Trafficking for Sexual Exploitation". *Gender Issues* Vol. 24, 46-50.
- Bhavnani, Kum-Kum (2001), "Introduction". Teoksessa Bhavnani, Kum-Kum (toim.), *Feminism & Race*. Oxford: Oxford University Press. Oxford: Oxford University Press, 1-13.
- Bishop, Ryan – Lillian S. Robinson (2003), "Matkakertomuksia: Thaimaasta palaavien turistien seksipäiväkirjat". Teoksessa Thorbek, Susanna – Bandana Pattanaik (toim.), *Prostituutio*. Helsinki: Like, 201-222.
- Bishop, Ryan (2008), "The tele-technics of agency, the Net, the urban and the sex tourism". *Social Identities*, Vol.14, No.3, 349-361.
- Bonnett, Alastair (1998), "Who was white? The disappearance of non-European white identities and the formation of European racial whiteness". *Ethnic and Racial Studies*, Vol. 21, No.6, 1029-1055.
- Bonnett, Alastair (2000), "Constructions of Whiteness in European and American Anti-Racism". Teoksessa, Werbner, Pnina – Tariq Modood (toim.), *Debating Cultural Hybridity. Multicultural Identities and the Politics of Anti-Racism*. London: Zed Books, 171-192.
- Brown, Christopher (2009), "WWW.HATE.COM: White Supremacist Discourse on the Internet and the Construction of Whiteness Ideology". *The Howard Journal of Communications* 20, 189-208.
- Buhalis, Dimitrios (2001), "The tourism phenomenon. The New tourist and consumer". Teoksessa, Wahab, Salah – Chris Cooper (toim.), *Tourism in the Age of Globalisation*. London: Routledge, 69-96.
- Butler, Judith (1990), *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. London: Routledge.
- Cabezas, Amalia L. (2004), "Between Love and Money: Sex, Tourism, and Citizenship in Cuba and the Dominican Republic". *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, Vol.29, No.4, 987-1015.
- Cohen, Erik (1993), "Open-ended prostitution as a skilful game of luck. Opportunity, risk and security among tourist-oriented prostitutes in a Bangkok soi". Teoksessa Hitchcock, Michael – Victor T. King – Michael J. G. Parnwell (toim.), *Tourism in South-East Asia*. London and New York: Routledge, 155-178.
- Cohen, Erik (2004), "A Phenomenology of Tourist Experiences". Teoksessa Williams, Stephen (toim.), *Tourism. Critical Concepts in the Social Sciences*. Vol. 2. New York: Routledge, 3-26.
- Cox, Robert W. (2007), "'The International' in Evolution". *Millenium – Journal of International Studies*, Vol. 35, No.3, 513-527.
- Craik, Jennifer (2004), "The Culture of Tourism". Teoksessa Williams, Stephen (toim.), *Tourism. Critical Concepts in the Social Sciences*. Vol. 2. New York: Routledge, 27-57.

- Crompton, John L. (2004), "Motivations for Pleasure Vacation". Teoksessa Williams, Stephen (toim.), *Tourism. Critical Concepts in the Social Sciences*. Vol. 2. New York: Routledge, 84-101.
- Dahles, Heidi (2002), "Gigolos and Rastamen: Tourism, Sex, and Changing Gender Identities". Teoksessa Byrne Swain, Margaret – Janet Henshall Momsen (toim.), *Gender/Tourism/Fun(?)*. Elmsford (N.Y): Cognizant Communication Corporation, 180-194.
- Dann, M.S. Graham (2004), "Tourist Motivation. An appraisal". Teoksessa Williams, Stephen (toim.), *Tourism. Critical Concepts in the Social Sciences*. Vol. 2. New York: Routledge, 58-83.
- Dauphinée, Elizabeth (2007), "Being there." Teoksessa Dauphinée, Elizabeth (toim.), *The Ethics of Researching War: Looking for Bosnia*. Manchester: Manchester University Press, 37-57.
- D'Costa, Bina (2006), "Marginalized identity: new frontiers of research for IR?" Teoksessa Ackerly, Brooke A, - Maria Stern – Jacqui True (2006), *Feminist Methodologies for International Relations*. Cambridge: University Press, 129-152.
- Dunn, Kevin (2008), "Interrogating white male privilege". Teoksessa, Parpat, Jane L. –Marysia Zalewski (toim.), *Rethinking the Man Question. Sex, Gender and Violence in International Relations*. London: Zed Books, 47-69.
- Dyer, Richard (1997), *White*. London: Routledge.
- Dyer, Richard (2002a), *The matter of images. Essays on representation*. London: Routledge.
- Dyer, Richard (2002b), *Älä katso! Seksuaalisuus ja rotu viihteen kuvastossa*. Tampere: Vastapaino.
- Enloe, Cynthia (1989), *Bananas, Beaches & Bases. Making feminist sense of international relations*. Berkeley: University of California Press.
- Enloe, Cynthia (1993), *The Morning After. Sexual politics at the end of the cold war*. Berkeley: University of California Press.
- Enloe, Cynthia (2000), *Maneuvers. The International Politics of Militarizing Women's Lives*. Berkeley: University of California Press.
- Ferguson, Yale H. – Mansbach Richard W. (2007), "Post-internationalism and IR Theory". *Millenium – Journal of International Studies* Vol.35, No.3, 529-549.
- Festenstein, Matthew – Michael Kenny (2005), *Political Ideologies*. New York: Oxford University Press.
- Frankenberg, Ruth (1993), *White Women, Race Matters. The Social Construction of Whiteness*. London: Routledge.
- Franklin, Marianne (2001), "Inside Out. Postcolonial subjectivities and everyday life online". *International Feminist Journal of Politics* Vol.3, No.3, 387-422.

Frantz, Fanon (1986), *Black Skin White Masks*. 3. painos. London: Pluto Press.

Frederik, "Ladyboy". Musiikkivideo. You-Tube. Saatavissa <http://www.youtube.com/watch?v=hEFyQt-9ZFK>, ladattu 21.05.2011. katsottu 15.07.2011.

Gronold, Daniela – Linda Lund Pedersen (2009), "The Dilemma of Teaching Critical Whiteness Studies – How to Transfer Knowledge on Whiteness as White Scholars at the White Academy". Teoksessa, Gronold, Daniela – Brigitte Hipfl – Linda Lund Pedersen (toim.), *Teaching with the Third Wave. New Feminists Explorations of Teaching and Institutional Contexts*. Utrecht: Athena3, 55-74.

Grovogui, Siba N. (2007), "Chapter 12. Postcolonialism". Teoksessa Dunne, Tim – Milja Kurki – Steven Smith (toim.), *International Relations Theories. Discipline and Diversity*. New York: Oxford University Press, 229-246.

Hall Stuart (1992), *Kulttuurin ja politiikan murroksia*. Tampere: Vastapaino.

Hall, Stuart (1999), *Identiteetti*. Tampere: Vastapaino.

Harding, Sandra (2009), "Postcolonial and feminist philosophies of science and technology: convergences and dissonances". *Postcolonial Studies* Vol.14, No.4, 401-421.

Harju-Seppänen, Mika (2008), "No mutta mitä se metafysiikka on käytännössä? Rakenteen ja toimijan välisen suhteen ongelma kansainvälisten suhteiden tieteenalalla." Teoksessa, Hakovirta, Harto – Juha A. Vuori, *Tieteenteorioiden ja kansainvälisten suhteiden oppialan kehitys: Kairauksia – avauksia – koeviljelmää*. Turku: Turun Yliopisto, 55-92.

Higate, Paul (2007), "Peacekeepers, Masculinities, and Sexual Exploitation." *Men and Masculinities* Vol.10, No.1, 99-119.

Hirsiäho, Anu (2007), "Postkolonialismi". Teoksessa Kantola, Johanna – Johanna Valenius, *Toinen Maailmanpolitiikka. 10 käsitettä feministiseen kansainvälisten suhteiden tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, 227-250.

Hobson, John M. (2007), "Is critical theory always for the white West and for white Western imperialism? Beyond Westphalian towards a post-racist critical IR." *Review of International Studies* Vol 33, 91-116.

Hoffman, John – Paul Graham (2009), *Introduction to Political Theory*. 2nd edition. Essex: Pearson Education Limited.

Hutchings, Kimberly (2008), "Cognitive short cuts". Teoksessa, Parpat, Jane L. –Marysia Zalewski (toim.), *Rethinking the Man Question. Sex, Gender and Violence in International Relations*. London: Zed Books, 23-46.

"Hyväksikäyttäjät hiekkarannoilla". Uutinen. MTV3 28.10.2009. Saatavissa <http://www.mtv3.fi/uutiset/45min/jaksot.shtml?980755>, luettu 03.01.2011.

- Irni, Sari (2009), "Experience is a National Asset': A Postcolonial Reading of Ageing in the Labour Market". Teoksessa, Keskinen, Suvi – Diana Mulinari and Salla Tuori (toim.), *Complying with Colonialism: Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*. Farnham: Ashgate, 171-187.
- Jabri, Vivienne (2004), "Feminist Ethics and Hegemonic Global Politics". *Alternatives* Vol. 29, 265-284.
- Jacobs, Jessica (2009), "Have sex will travel: romantic 'sex tourism' and women negotiating modernity in the Sinai". *Gender, Place and Culture: A Journal of Feminist Geography* Vol.16, No.1, 43-61.
- Jeffreys, Sheila (2003), "Sex tourism: do women do it too?". *Leisure studies* Vol. 22, 223-238.
- Johnson, Andrew Alan (2007), "Authenticity, Tourism, and Self-discovery in Thailand: Self-creation and the Discerning Gaze of Trekkers and Old Hands". *Journal of Social Issues in South-East Asia* Vol.22, No.2, 153-178.
- Kantola, Johanna – Johanna Valenius (2007), "Maailmanpolitiikka". Teoksessa Kantola, Johanna – Johanna Valenius, *Toinen maailmanpolitiikka. 10 käsitettä feministiseen kansainvälisten suhteiden tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, 9-34.
- Keeler, Laura – Marjut Jyrkinen (1999), "On the Invisibility of the Buyers in the Sex Trade". Teoksessa Keeler, Laura – Marjut Jyrkinen (toim.), *Who's Buying? The Clients of Prostitution*. Helsinki: Ministry of Social Affairs and Health, 6-12.
- Kempadoo, Kamala (2001), "Freelancers, Temporary Wives, and Beach-Boys". *Feminist Review* No.67, 39-62.
- Keskinen, Suvi – Diana Mulinari and Salla Tuori (toim.) (2009), *Complying with Colonialism: Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*. Farnham: Ashgate.
- Kostiainen, Auvo – Janne Ahtola – Leila Koivunen – Katariina Korpela – Taina Syrjämaa (2004), *Matkailijan ihmeellinen maailma. Matkailun historia vanhalta ajalta omaan aikaamme*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Kronsell, Annica (2005), "Gendered Practices in Institutions of Hegemonic Masculinity. Reflections from Feminist Standpoint Theory". *International Feminist Journal of Politics* Vol.7, No.2, 280-298.
- Kronsell, Annica (2006), "Methods for studying silences: gender analysis in institutions of hegemonic masculinity". Teoksessa, Ackerly, Brooke A, - Maria Stern – Jacqui True (toim.), *Feminist Methodologies for International Relations*. Cambridge: University Press, 108-128.
- Lahti, Martti (2002), "Johdanto: Nautinto/politiikka". Teoksessa, Dyer, Richard, *Älä katso! Seksuaalisuus ja rotu viihteen kuvastossa*. Suom. Lahti, Martti. Tampere: Vastapaino, 11-22.
- Lammi-Taskula, Johanna (1999), "Clients of the Sex Industry in Finland". Teoksessa Keeler, Laura – Marjut Jyrkinen (toim.), *Who's Buying? The Clients of Prostitution*. Helsinki: Ministry of Social Affairs and Health, 82-88.

L'Ecuyer, Siiri, ”Tutkija: miehet mieltävät seksilomat hyväntekeväisyydeksi”. Artikkel. MTV3 Studio55.fi 07.06.2011 Saatavissa <http://www.studio55.fi/mennaanmatkalle/artikkeli.shtml/1338478/tutkija-miehet-mieltavat-seksilomat-hyvantekevaisyydeksi>, luettu 16.06.2011.

L'Ecuyer, Siiri, ”Naiset hurvittelevat ulkomailla maksullisten miesten kanssa – näin ilmiö eroaa miesten seksilomista”. Artikkel. MTV3 Studio55.fi 07.06.2011 Saatavissa <http://www.studio55.fi/mennaanmatkalle/artikkeli.shtml/1338479/naiset-hurvittelevat-ulkomailla-maksullisten-miesten-kanssa--nain-ilmio-eroaa-miesten-seksilomista>, luettu 16.06.2011.

Liljeström, Marianne (2004), *Feministinen tietäminen. Keskustelua metodologiasta*. Tampere: Vastapaino.

Lisle, Debbie (2008), ”Humanitarian travels: ethical communication in *Lonely Planet* guidebooks.” *Review of International Studies* Vol.34, 155-172.

Loomba, Ania (1998), *Colonialism/Postcolonialism*. London: Routledge.

Löytty, Olli (2006), *Ambomaamme. Suomalaisen lähetyskirjallisuuden me ja muut*. Tampere: Vastapaino.

MacCannell, Dean (2004), ”Staged Authenticity. Arrangements of social space in tourist settings”. Teoksessa Williams, Stephen (toim.), *Tourism. Critical Concepts in the Social Sciences*. Vol. 2. New York: Routledge, 195-209.

Maria! –keskusteluohjelma 20.2.2011. Saatavissa http://www.nelonen.fi/ohjelmat/maria/kaikki-maria-videot?vt=video_episode&vid=281161, katsottu 04.04.2011.

Marttila, Anna-Maria (2006), ”Rajat ylittävä prostituutio”. *Idäntutkimus* 4, 31-43.

Matala, Sari (2004), *Matkailuportaali virtuaalituristin valintojen tilana. Semioottisteoreettinen tapaustutkimus*. Rovaniemi: Lapin Yliopistopaino.

Mattila, Päivi – Elina Vuola (2007), ”Kehitys”. Teoksessa Kantola, Johanna – Johanna Valenius, *Toinen Maailmanpolitiikka. 10 käsitettä feministiseen kansainvälisten suhteiden tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, 201-225.

McNair, Brian (2002), ”Porno-chic, or the pornographication of the mainstream”. Teoksessa McNair, Brian (toim.), *Striptease Culture: Sex, Media and the Democratization of Desire*. London:Routledge, 61-87.

Meisch, Lynn A. (2002), ”Sex and Romance on the Trail in the Andes: Guides, Gender, & Authority”. Teoksessa Byrne Swain, Margaret – Janet Henshall Momsen (toim.), *Gender/Tourism/Fun(?)*. Elmsford (N.Y): Cognizant Communication Corporation, 172-179.

Mohanty, Chandra Talpade (1991a), ”Introduction. Cartographies of Struggle: Third World Women and the Politics of Feminism”. Teoksessa Mohanty, Chandra Talpade –Ann Russo – Lourdes Torres

(toim.), *Third World Women and the Politics of Feminism*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, 1-47.

Mohanty, Chandra Talpade (1991b), "Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourse". Teoksessa Mohanty, Chandra Talpade – Ann Russo – Lourdes Torres (toim.), *Third World Women and the Politics of Feminism*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, 51-80.

Mohanty, Chandra Talpade (1999), "Lännen silmien alla. Feministinen tutkimus ja kolonialistiset diskurssit". Teoksessa Airaksinen, Jaana – Tuula Ripatti (toim.), *Rotunaisia ja feminismejä. Nais- ja kehitystutkimuksen risteyskohtia*. Tampere: Vastapaino, 229-273.

Mohanty, Chandra Talpade (2003), *Feminism without borders. Decolonizing theory, practising solidarity*. Durham: Duke University Press.

Montgomery, Heather (2008), "Buying Innocence: child-sex tourists in Thailand." *Third World Quarterly* Vol.29, No.5: 903-917.

Mulinari, Diana – Suvi Keskinen, Sari Irni and Salla Tuori (2009), "Introduction: Postcolonialism and the Nordic Models of Welfare and Gender". Teoksessa, Keskinen, Suvi – Diana Mulinari and Salla Tuori (toim.), *Complying with Colonialism: Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*. Farnham: Ashgate, 1-16.

Nygård, Petri, "Selvä päivä". Musiikkivideo. You-Tube. Saatavissa <http://www.youtube.com/watch?v=OqoKizBhmyA&feature=related>, ladattu 20.12.2011, katsottu 04.04.2011.

Näre, Sari (1999), "Libertarianism in the Discourse of Sex-Bar Customers". Teoksessa Keeler, Laura – Marjut Jyrkinen (toim.), *Who's Buying? The Clients of Prostitution*. Helsinki: Ministry of Social Affairs and Health, 29-33.

O'Connell Davidson, Julia (1995), "British Sex Tourist in Thailand". Teoksessa, Maynard, Mary – June Purvis (toim.), *(Hetero)sexual Politics*. London: Taylor & Francis, 42-64.

O'Connell Davidson, Julia (2004), "'Child Sex Tourism': An Anomalous Form of Movement?" *Journal of Contemporary European Studies* Vol.12, No.1, 31-46.

O'Connell Davidson, Julia (2005), *Children in the Global Sex Trade*. Cambridge: Polity Press.

Paasonen Susanna – Kaarina Nikunen and Laura Saarenmaa (toim.) (2007), *Pornification. Sex and Sexuality in Media Culture*. Oxford: Berg.

Pallontallaajat.net -matkailusivusto <http://www.pallontallaajat.net/pt2/>

Palonen, Kari (1988), *Tekstistä politiikkaan: johdatusta tulkintataitoon*. Tampere: Vastapaino.

Parkkonen, Tommi, ”Ostettua rakkautta”. Uutinen. Iltalehti 26.11.2010 Saatavissa http://www.iltalehti.fi/uutiset/2010112612697631_uu.shtml, luettu 15.06.2011.

Penttinen, Elina (2004), *Corporeal Globalization. Narratives of subjectivity and otherness in the sexscapes of globalization*. Tampere: University of Tampere.

Peterson, V.Spike –Anne Sisson Runyan (1993), *Global Gender Issues*. Boulder: Westview Press.

Pettman, Jan Jindy (1996), *Worlding Women: A Feminist International Politics*. New York: Routledge.

Pettman, Jan Jindy (1997), ”Body Politics: international sex tourism”. *Third World Quarterly* Vol.18, No.1, 93-108.

Phillips, Joan (2008), ”Female Sex Tourism in Barbados: A Postcolonial Perspective.” *The Brown Journal of World Affairs* Vol.XIV, No.2, 201-212.

Pugliese, Joseph (2002), ”Race as Category Crisis: Whiteness and the Topical Assignment of Race”. *Social Semiotics* Vol. 12, No.2, 149-168.

Rantonen, Eila (1999), ”Länsimaisten kuvien rotunaiset”. Teoksessa Airaksinen, Jaana – Tuula Ripatti (toim.), *Rotunaisia ja feminismejä. Nais- ja kehitystutkimuksen risteyskohtia*. Tampere: Vastapaino, 41-61.

Rantonen, Eila (2000), ”bell hooks: Toisin opettaja”. Teoksessa Anttonen, Anneli –Kirsti Lempiäinen ja Marianne Liljeström (toim.), *Feministejä –Aikamme ajattelijoita*. Tampere: Vastapaino, 187-212.

Rastas, Anna (2004), ”Am I Still ‘White’? Dealing with the Colour Trouble”. *Balayi: Culture, Law and Colonialism* Vol.6, 94-106.

Rastas, Anna (2007), *Rasismi lasten ja nuorten arjessa: transnationaalit juuret ja monikulttuuristuva Suomi*. Tampere: Tampere University Press.

Rastas, Anna (2009), ”Rasismien kiistäminen suomalaisessa maahanmuuttokeskustelussa”. Teoksessa Keskinen, Suvi –Anna Rastas ja Salla Tuori (toim.), *En ole rasisti, mutta...Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*. Tampere: Vastapaino, 47-64.

Razack, Sherene H. (1998), *Looking White People in the Eye: Gender, Race, and Culture in Courtrooms and Classrooms*. Toronto: University of Toronto Press.

Ritzer, George – Allan Liska (2004), ”’McDisneyization’ and ‘Post-Tourism’”. Complementary perspectives on contemporary tourism”. Teoksessa William, Stephen (toim.), *Tourism. Critical Concepts in the Social Sciences*. Vol. IV. New York: Routledge, 65-82.

Rossi, Leena-Maija (2009), *Licorice Boys and Female Coffee Beans: Representations of Colonial Complicity in Finnish Visual Culture*. Teoksessa Keskinen, Suvi – Salla Tuori, Sari Irni and Diana

Mulinari (toim.), *Complying with Colonialism. Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*. Farnham: Ashgate, 189-204.

Russo, Ann (1991), "We Cannot Live Without Our Lives': White Women, Antiracism, and Feminism". Teoksessa Mohanty, Chandra Talpade – Ann Russo – Lourdes Torres (toim.), *Third World Women and the Politics of Feminism*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press, 297-313.

Said, Edward W. (1994), *Culture & Imperialism*. London: Vintage.

Said, Edward W. (2001), "Orientalism Reconsidered". Teoksessa Edward W., Said (toim.), *Reflections on Exile and Other Literary and Cultural Essays*. London: Granta Books, 198-215.

Sánchez Taylor, Jacqueline (2001), "Dollars Are a Girl's Best Friend? Female Tourists' Sexual Behaviour in the Caribbean". *Sociology* Vol. 35, No.3, 749-764.

Selwyn, Tom (1993), "Peter Pan in South-East Asia. Views from the brochures". Teoksessa Hitchcock, Michael – Victor T. King – Michael J. G. Parnwell (toim.), *Tourism in South-East Asia*. London and New York: Routledge, 117-137.

Selänniemi, Tom (2002), "Couples on Holiday: (En)Gendered or Endangered Experiences". Teoksessa Byrne Swain, Margaret – Janet Henshall Momsen (toim.), *Gender/Tourism/Fun(?)*. Elmsford (N.Y): Cognizant Communication Corporation, 15-23.

Sirkkilä, Hannu (2005), *Elättäjyystä vai erotiikkaa: miten suomalaiset miehet legitimoivat parisuhteensa thaimaalaisen naisen kanssa?* Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Soreanu, Raluca (2010), "Feminist Creativities and the Disciplinary Imaginary of International Relations". *International Political Sociology* Vol.4, 380-400.

"Sui-Hing" –sketsihahmo. TV-ohjelmat/Putous. MTV3. Saatavissa http://www.mtv3.fi/ohjelmat/sivusto2008.shtml/viihde/putous/ohjelma_hahmot?1250403, luettu 04.05.2011.

Sumich, Jason (2002), "Looking for the 'other': tourism, power, and identity in Zanzibar". *Anthropology Southern Africa* Vol.25, No.1&2, 39-45.

Sylvester, Christine (1994), *Feminist Theory and International Relations in a Postmodern Era*. Cambridge: Cambridge University Press.

Sylvester, Christine (2007), "Whither the International at the End of IR1". *Millenium – Journal of International Studies* Vol. 35, No.3, 551-573.

Särmä, Saara (2007), "Feministisen tutkimuksen ja valtaviiran sukulaisuussuhteet kansainvälisen politiikan tieteenalalla." *Kosmopolis* Vol.37, No.1, 46-58.

Särmä, Saara (2011), "Feminist Interdisciplinarity and Gendered Parodies of Nuclear Iran". Teoksessa, Aalto, Pami – Vilho Harle and Sami Moisio (toim.), *International Studies: Interdisciplinary Approaches*. Chapter manuscript, forthcoming 2011. Ashgate.

- Thorbek, Susanne (2003), "Euroopan perintö". Teoksessa Thorbek, Susanna – Bandana Pattanaik (toim.), *Prostituutio*. Helsinki: Like, 47-70.
- Tickner, J. Ann (2001), *Gendering World Politics. Issues and Approaches in the Post-Cold War Era*. New York: Columbia University Press.
- Tickner, J. Ann (2006), "Feminism meets International Relations: some methodological issues". Teoksessa, Ackerly, Brooke A, - Maria Stern – Jacqui True (toim.), *Feminist Methodologies for International Relations*. Cambridge: University Press, 19-41.
- Tuori, Salla (2009), *The Politics of Multicultural Encounters. Feminist Postcolonial Perspectives*. Turku: Åbo Akademi University Press.
- Turunen, Merja-Maaria (1999), "Preface: Prostitution Is an Old Phenomenon". Teoksessa Keeler, Laura – Marjut Jyrkinen (toim.), *Who's Buying? The Clients of Prostitution*. Helsinki: Ministry of Social Affairs and Health, 3-5.
- Twine, France Winddance – Charles Gallagher (2008), "Introduction. The future of whiteness: a map of the 'third wave'". *Ethnic and Racial Studies* Vol.31, No.1, 4-24.
- Urponen, Maija (2010), *Ylirajaisia suhteita. Helsingin olympialaiset, Armi Kuusela ja ylikansallinen historia*. Helsinki: Helsinki University Press.
- Vanaspong, Chitraporn (2003), "Naisen muotokuva: Thaimaa ja thaimaalaiset prostituoidut kansainvälisessä mediassa". Teoksessa Thorbek, Susanna – Bandana Pattanaik (toim.), *Prostituutio*. Helsinki: Like, 201-222.
- Vuorela, Ulla (1999), "Johdanto. Postkoloniaali feminismi ja kolmannen maailman feminismit". Teoksessa Airaksinen, Jaana – Tuula Ripatti (toim.), *Rotunaisia ja feminismejä. Nais- ja kehitystutkimuksen risteyskohtia*. Tampere: Vastapaino, 13-37.
- Vuorela, Ulla (2009), "Colonial Complicity: The 'Postcolonial' in a Nordic Context". Teoksessa, Keskinen, Suvi – Salla Tuori, Sari Irni and Diana Mulinari (toim.), *Complying with Colonialism. Gender, Race and Ethnicity in the Nordic Region*. Farnham: Ashgate, 19-33.
- Vuori, Juha A. (2008), "Tiedonintressit ja teorioiden käytännöllisen arvon perusta kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa." Teoksessa, Hakovirta, Harto – Juha A. Vuori, *Tieteenteoriat ja kansainvälisten suhteiden oppialan kehitys: Kairauksia – avauksia – koeviljelmää*. Turku: Turun Yliopisto, 3-32.
- Väyrynen, Tarja (2007), "Rauha". Teoksessa, Kantola, Johanna – Johanna Valenius, *Toinen Maailmanpolitiikka. 10 käsitettä feministiseen kansainvälisten suhteiden tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino, 119-143.
- Walker, Rob B. J. (1993), *Inside/outside: International Relations as Political Theory*. Cambridge: Cambridge University Press.

Walter de Camp, ”Seiväsmatkojen salaisuus. Selvitys naisten seksiturismista”. City-lehti No.20/2004 Saatavissa: <http://www.city.fi/artikkeli/Seiv%E4smatkojen+Salaisuus/1338/>, luettu 15.06.2011.

Weber, Cynthia (2010), *International relations theory: a critical introduction*. 3rd edition. London: Routledge.

Wendt, Alexander (1999), *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Williams, Stephen (2004), “General Introduction”. Teoksessa Williams, Stephen (toim.), *Tourism. Critical Concepts in the Social Sciences*. Vol. 1. New York: Routledge, 1-21.

World Sex Guide –seksimatkaailusivusto <http://www.worldsexguide.org>

Zalewski, Marysia (1998), “Introduction: From the ‘Women’ Question to the ‘Man’ Question in International Relations. Teoksessa Zalewski, Marysia – Jane Parpat (toim.), *The “Man” Question in International Relations*. Colorado: Westview Press, 1-13.

Zalewski, Marysia – Jane L. Parpat (2008), “Introduction: rethinking the man question”. Teoksessa, Parpat, Jane L. – Marysia Zalewski (toim.), *Rethinking the Man Question. Sex, Gender and Violence in International Relations*. London: Zed Books, 1-20.